

IRAKLI GRUPLARIN TEMEL SİYASİ SORUNLARA BAKIŞI VE TÜRKİYE İLE İLİŞKİLER: SAHA ARAŞTIRMASINA DAYALI BİR ÇALIŞMA

IRAQI GROUPS' APPROACH TOWARDS MAIN POLITICAL
PROBLEMS AND RELATIONS WITH TURKEY:
A STUDY BASED ON FIELD RESEARCH

نظرة المجاميع العراقية الى المشاكل السياسية الرئيسية
والعلاقات مع تركيا
دراسة تعتمد على البحث الميداني

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES
مركز الشرق الأوسط للدراسات الاستراتيجية

**IRAKLI GRUPLARIN TEMEL SİYASİ
SORUNLARA BAKIŞI VE TÜRKİYE İLE İLİŞKİLER:
SAHA ARAŞTIRMASINA DAYALI BİR ÇALIŞMA**

**IRAQI GROUP'S APPROACH TOWARDS MAIN
POLITICAL PROBLEMS AND
RELATIONS WITH TURKEY:
A STUDY BASED ON FIELD RESEARCH**

**نظرة المجاميع العراقية الى المشاكل السياسية الرئيسية
والعلاقات مع تركيا
دراسة تعتمد على البحث الميداني**

Rapor No: 54

Mayıs 2011

ISBN: 978-605-5330-19-4

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2011

Bu raporun içeriğinin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

STRATEJİK BİLGİ YÖNETİMİ, ÖZGÜR DÜŞÜNCE ÜRETİMİ

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tarihçe

Türkiye’de eksikliği hissedilmeye başlayan Ortadoğu araştırmaları konusunda kamuoyunun ve dış politika çevrelerinin ihtiyaçlarına yanıt verebilmek amacıyla, 1 Ocak 2009 tarihinde Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) kurulmuştur. Kısa sürede yapılanan kurum, çalışmalarını Ortadoğu özelinde yoğunlaştırmıştır.

Ortadoğu’ya Bakış

Ortadoğu’nun iç içe geçmiş birçok sorunu barındırdığı bir gerçektir. Ancak, ne Ortadoğu ne de halkları, olumsuzluklarla özdeşleştirilmiş bir imaja mahkum edilmemelidir. Ortadoğu ülkeleri, halklarından aldıkları güçle ve iç dinamiklerini seferber ederek barışçıl bir kalkınma seferberliği başlatacak potansiyele sahiptir. Bölge halklarının bir arada yaşama iradesine, devletlerin egemenlik halklarına, bireylerin temel hak ve hürriyetlerine saygı, gerek ülkeler arasında gerek ulusal ölçekte kalıcı barışın ve huzurun temin edilmesinin ön şartıdır. Ortadoğu’daki sorunların kavranmasında adil ve gerçekçi çözümler üzerinde durulması, uzlaşmacı inisiyatifleri cesaretlendirecektir. Sözkonusu çerçevede, Türkiye, yakın çevresinde bölgesel istikrar ve refahın kök salması için yapıcı katkılarını sürdürmelidir. Cepheleşen eksenlere dâhil olmadan, taraflar arasında diyalogun tesisini kolaylaştırmaya devam etmesi, tutarlı ve uzlaştırıcı politikalarıyla sağladığı uluslararası desteği en etkili biçimde değerlendirebilmesi bölge devletlerinin ve halklarının ortak menfaatidir.

Bir Düşünce Kuruluşu Olarak ORSAM’ın Çalışmaları

ORSAM, Ortadoğu algılamasına uygun olarak, uluslararası politika konularının daha sağlıklı kavranması ve uygun pozisyonların alınabilmesi amacıyla, kamuoyunu ve karar alma mekanizmalarına aydınlatıcı bilgiler sunar. Farklı hareket seçenekleri içeren fikirler üretir. Etkin çözüm önerileri oluşturabilmek için farklı disiplinlerden gelen, alanında yetkin araştırmacıların ve entelektüellerin nitelikli çalışmalarını teşvik eder. ORSAM; bölgesel gelişmeleri ve trendleri titizlikle irdeleyerek ilgililere ulaştırabilen güçlü bir yayım kapasitesine sahiptir. ORSAM, web sitesiyle, aylık Ortadoğu Analiz ve altı aylık Ortadoğu Etütleri dergileriyle, analizleriyle, raporlarıyla ve kitaplarıyla, ulusal ve uluslararası ölçekte Ortadoğu literatürünün gelişimini desteklemektedir. Bölge ülkelerinden devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve STK temsilcilerinin Türkiye’de konuk edilmesini kolaylaştırarak bilgi ve düşüncelerin gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır.

İçindekiler

Takdim.....	5
Özet.....	7
1. Sünni Araplar.....	8
1.1. Iraklı Sünni Arapların Temel Siyasal Sorunlara Bakışı.....	8
1.2. Iraklı Sünni Arap Siyasiler ile Görüşme Notları.....	9
1.2.1. Irak Arap Partisi Genel Başkanı Muhammed Azzavi ile Görüşme	9
1.2.2. Selahattin Vilayet Meclisi Başkanı Ammar Yusuf Hammud ile Görüşme.....	13
1.2.3. Selahattin Vilayet Meclisi Üyesi Muhammed Fevzi Nakip ile Görüşme	14
1.2.4. Irak ve Kerkük'ün En Güçlü Arap Aşiretlerinden Ubeydi Aşireti Siyasi Lideri ve Kerkük Arap Aşiretler Meclisi Başkanı Abdulrahman Murşit El-Asi ile Görüşme.....	16
2. Şii Araplar.....	17
2.1. Iraklı Şii Arapların Temel Siyasal Sorunlara Bakışı.....	17
2.2. Iraklı Şii Arap Siyasiler ile Görüşme Notları.....	18
2.2.1. Sadr Hareketi Üyesi ve Irak Parlamentosu Başkan Yardımcısı Kusay Suheyl ile Görüşme.....	18
2.2.2. Sadr Grubu Milletvekili Seyit Cevat ile Yapılan Görüşme.....	19
2.2.3. Sadr Hareketi Meclis Sözcüsü ve Milletvekili Hasan A. Cubburi ile Görüşme...21	
2.2.4. Sadr Grubu Kerkük Temsilcisi Şeyh Raad El-Sakri ile Görüşme.....	23
2.2.5. Irak İslami Yüksek Konseyi İlişkilerden Sorumlu Başkan Yardımcısı ve Eski Milletvekili Rıza Cevat Taki ile Görüşme.....	26
2.2.6. Irak İslam Yüksek Konseyi Kerkük Temsilcisi Necat Hüseyin Hasan ile Görüşme	29
3. Kürtler	32
3.1. Iraklı Kürtlerin Temel Siyasal Sorunlara Bakışı.....	32
3.2. Iraklı Kürt Siyasetçiler ile Görüşme Notları.....	33

3.2.1.Yekgirtu İslami Kürdistan (Kürdistan İslami Birliği) Partisi Genel Başkanı Selahattin Bahattin ile Görüşme	33
3.2.2. Komal İslami Kürdistan (Kürdistan İslami Cemaati) Partisi Genel Başkanı Ali Bapir ile Görüşme	36
3.2.3. KDP Kerkük Sorumlusu Salah Delo ile Görüşme	38
3.2.4. KYB'ye Bağlı Gele Kürdistan TV Genel Yayın Yönetmeni Cemal Hüseyin ile Görüşme	39
3.2.5. Goran Hareketine Yakın Awene Gazetesinin Genel Yayın Yönetmeni Asos Hardi ile Görüşme	41
4. Türkmenler.....	43
4.1. Irak Türkmenlerinin Temel Siyasal Sorunlara Bakışı	43
4.2. Iraklı Türkmen Siyasetçiler ile Görüşme Notları	44
4.2.1.Vilayetlerden Sorumlu Devlet Bakanı Turhan Müftü ile Görüşme.....	44
4.2.2. Irak Türkmen Cephesi Diyala Milletvekili Hasan Özmen ile Görüşme.....	46
4.2.3. Kerkük Vilayet Meclisi Başkanı Hasan Turan ile Görüşme	47
4.2.4. Selahattin Vilayet Meclisi Üyesi Ali Haşim Muhtarođlu ile Görüşme	49
4.2.5. Irak İslam Yüksek Konseyi Musul Milletvekili şeyh Taki El Mevla ile Görüşme	51
4.2.6. Selahattin Vali Yardımcısı Ahmet Koca ile Görüşme	53
4.2.7. Türkmen Vefa Partisi Başkanı ve Eski İİYK Milletvekili Feryat Ömer Abdullah Tuzlu ile Görüşme	55

TAKDİM

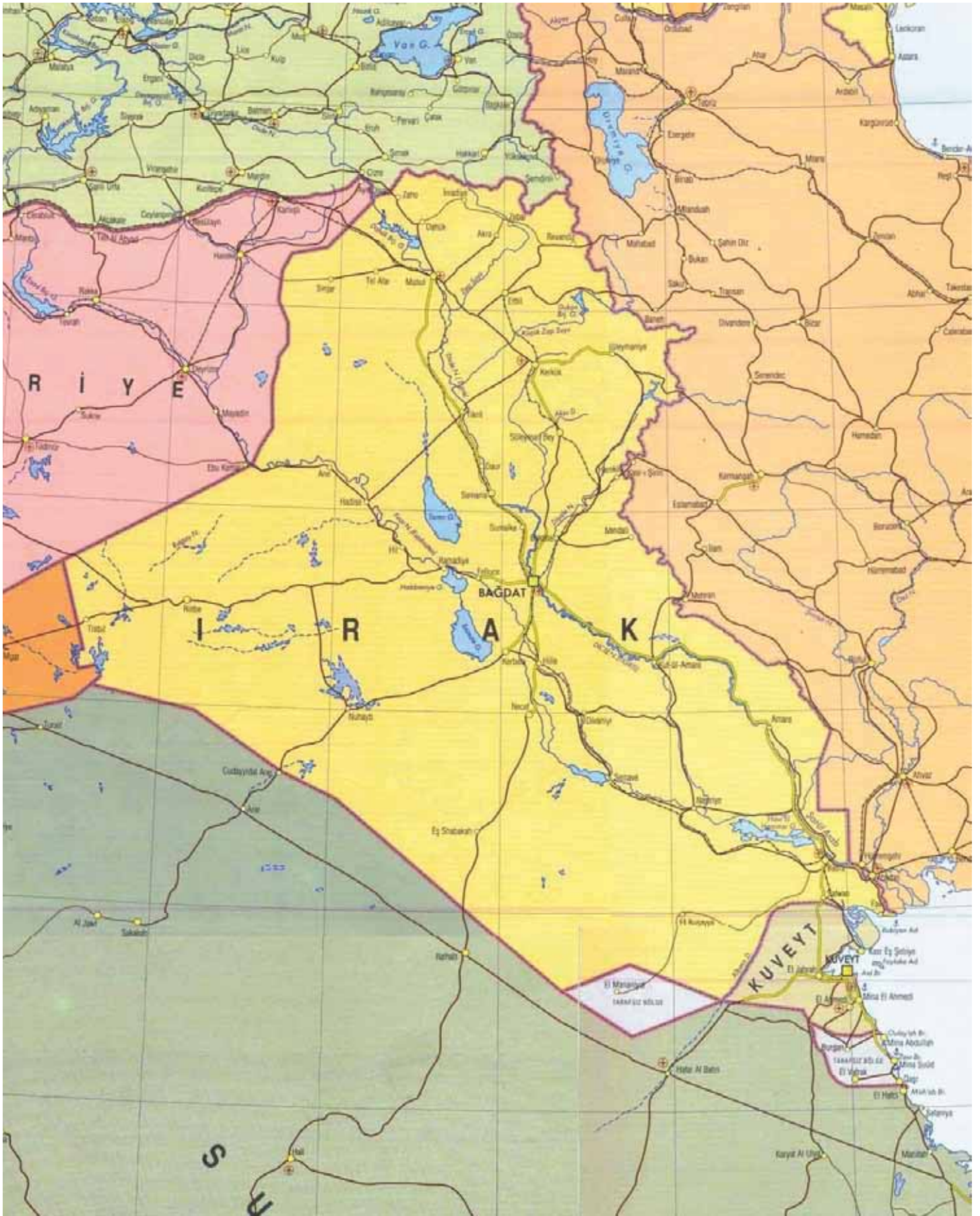
ORSAM uzmanları ilki Aralık 2010 ve ikincisi Şubat 2011 ayları içinde olmak üzere kısa süre içinde iki kez saha araştırması yapmak üzere Irak'a gitti. Bu araştırmalarda neredeyse Irak'ın bütün vilayetleri ziyaret edildi. Bağdat, Musul, Kerkük, Süleymaniye, Erbil, Dohuk, Selahattin, Necef ve Kerbela vilayetlerinde yapılan görüşmeler neticesinde Irak'ın tüm siyasal ve sosyal gruplarına erişme şansına sahip oldular. ORSAM olarak objektif bilgiye ulaşma çabamız çerçevesinde bu tarz saha araştırmalarına büyük önem veriyoruz. Bölgede birinci elden elde edilen bu bilgiler neticesinde iki ORSAM raporu hazırlandı. İlki Türkiye açısından stratejik öneme sahip olmasına rağmen toplumsal ve siyasal yapısı hakkında halen detaylı bilgi ve değerlendirmenin olmadığına inandığımız Bölgesel Kürt Yönetimi üzerine hazırlanan ve yayınlanan çalışmaydı. Elinizdeki çalışma bahsedilen saha araştırmaları neticesinde hazırlanan ikinci rapor.

Bu raporda araştırmacılar tarafsız bir gözle Irak'ın belli başlı siyasal ve sosyal gruplarının ülkedeki temel siyasal sorunlara bakışını yansıtmaya çalışıyor. Yazarların kısa değerlendirmelerinin yanı sıra çoğu zaman sözü doğrudan Iraklı siyasalere bırakıyoruz. Sünni Araplar, Şii Araplar, Kürtler ve Türkmenler şeklinde kabaca sınıflandırdığımız Iraklı grupların; hükümet kurulma sürecine ve yeni hükümete bakışları, birbirleri arası ilişkileri, Türkiye'nin Irak politikası gibi konulardaki görüşlerini doğrudan okuma şansına sahip olacaksınız. Yazarların görüşmelerden edindiği izlenimleri, vilayetlerin genel siyasi, güvenlik ortamına ilişkin değerlendirmeleri de çalışma içinde bulabilirsiniz.

Irak gibi zorlu bir coğrafyada böyle bir saha araştırması gerçekleştirerek özgün bir çalışma ortaya çıkarttıkları için yazarlara teşekkür ediyor, "Iraklı Grupların Temel Siyasi Sorunlara Bakışı ve Türkiye ile İlişkiler" başlıklı raporu kamuoyunun ilgisine sunuyoruz.

Saygılarımla

Hasan Kanbolat
ORSAM Başkanı

Hazırlayan: Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen, ORSAM Ortadoğu Danışmanı
ve Ahi Evran Üniversitesi U.İ.B. Başkanı

Oytun Orhan, ORSAM Ortadoğu Uzmanı ve A.İ.B.Ü. Doktora Programı

Bilgay Duman, ORSAM Ortadoğu Uzmanı

Ogün Duru, ORSAM Yönetici Editörü ve A.İ.B.Ü. Doktora Programı

IRAKLI GRUPLARIN TEMEL SİYASİ SORUNLARA BAKIŞI VE TÜRKİYE İLE İLİŞKİLER: SAHA ARAŞTIRMASINA DAYALI BİR ÇALIŞMA

Özet

- Irakiye ve Hadba içinde Musul'un toprak bütünlüğünün korunması konusundaki fikir birliğinde bir çatlak oluştuğu görülmektedir. Bir kesim Sünni Arap grubu taviz vermeden hareket ederken bir diğer kesim de Kürtlerin rızasını alarak devam etmeye çalıştığı düşüncesi yerleşmiş durumdadır. Musul'da genel kanaat Hadba Grubu'nun şu anki gibi hareket etmeye devam etmesi durumunda bundan sonraki seçimde aynı başarıyı sergileyemeyeceğidir.

- Tarihsel olarak Irak İslami Yüksek Konseyi en güçlü parti olmasına rağmen seçim sonuçları dikkate alındığında bugün bu koalisyon içindeki en güçlü partinin Sadr Hareketi olduğu söylenebilir. Çünkü, Sadr Hareketi tek başına bu koalisyonun sahip olduğu 70 milletvekilinin 40'ına sahip konuma yükselmiştir. Seçimden sonra uzun süre Maliki'nin başbakanlığına karşı olan Sadr Hareketi'nin İran'ın baskısıyla bu karşı çıkıştan vazgeçmesiyle Şii gruplar arasında işbirliği sağlanabilmiş ve Maliki hükümeti kurabilmiştir.

- Kürtlerin kazanımlarını artırma çabasının en önemli boyutları coğrafi genişleme ve petrol hakları oluşturmaktadır. Kürtler, Irak'ta etnik ve/veya mezhepsel bir federative düzen kurulmasını istemektedir. Irak'ın mevcut idari yapılanmasının Saddam Hüseyin döneminde zorla değiştirildiğini ileri sürmektedir. ABD askerlerinin Irak'tan çekilmesi sürecinde Kürtler diğer Iraklı grupların pek çoğundan farklı olarak net bir duruşa sahiptir. Irak'ta henüz güvenlik güçleri tam olarak organize olamadığından ABD askerlerinin çekilmesinden sonra özellikle "tartışmalı bölgeler"de sorunların artacağını düşünmekte ve bu nedenle ABD'nin Irak'tan tam olarak çekilmesine karşı çıkmaktadırlar.

- Türkmenler 2010 yılında yapılan seçimde bir önceki seçim kadar milletvekili çıkartmalarına rağmen elde ettikleri bakanlıkların sayısını 1 arttırmışlardır. Ancak Türkmenlerin siyasi hareketlerindeki dağınıklık her halde göze çarpmaktadır. Bu çerçevede en büyük siyasi Türkmen örgütlenmesi olan Irak Türkmen Cephesi'nde son dönemde yaşanan değişim bu dağınıklığın aşılmasında yeni bir umut yaratmıştır.

- 2003 sonrası Türkmenlerin en çok ön plana çıkan sorunu Kerkük olmuştur. Uzun bir süre Türkmenler ve Araplar Kerkük'ün KBY'ye bağlanmasının önüne geçmek istemişlerdir. Bu konuda pek çok kez ortak tutum almışlardır. Ancak son dönemde temel politikalarda farklılık olmamasına rağmen yaklaşım farklılıkları Kerkük'te yeni bir dengenin doğuşunun sinyallerini vermektedir. Özellikle, Kerkük'te yaşanan arazi anlaşmazlıkları sıradan insanın gündelik yaşantısını etkilemektedir. Bu durum her geçen gün çözümsüzlüğe sürüklenmekte, bu da Türkmenleri olumsuz etkilemektedir.

1. SÜNNİ ARAPLAR

1.1. Iraklı Sünni Arapların Temel Siyasal Sorunlara Bakışı

Irakiye Listesi'nin en önemli gruplarından biri olan Hadba Listesi içinde, hükümet kurma sürecinde yaşanan bazı gelişmelerden dolayı fikir ayrılıkları yaşanmaktadır. Birçok Musullu partinin ittifakı sonucu oluşan Hadba içinde Musul Valisi Etil Nuceyfi, Meclis Başkanlığı'na getirilen Usame Nuceyfi ve gruplarına karşı ciddi bir tepki oluşmuştur. Bunun temel olarak iki nedenden kaynaklandığı söylenebilir. Birincisi hükümet kurma sürecinde bakanlıklara sadece Nuceyfi grubundan kişilerin atanmasıdır. Bakanlığa getirilen kişilerin yerine Meclis'e çıkartılan yeni milletvekilleri de yine Nuceyfilere yakın isimler arasından seçilmiştir. Bu da Hadba içindeki diğer grupların makamların dağıtımında adil davranılmadığı gerekçesiyle muhalif bir görüş oluşturmalarına neden olmuştur. İkinci ve daha önemli neden ise Nuceyfi grubunun seçimden önce vaat ettikleri ve seçimden sonraki politikaları arasında çelişki olmasıdır. Hadba içindeki muhalif grupların görüşlerine göre Hadba Listesi seçimden önce "Musul'un toprak bütünlüğünün korunması ve Kürtlerin Musul'dan çıkarılması" vaatleri temelinde Musul halkından oy almıştır. Ancak seçimden sonraki süreçte Nuceyfi grubunun Kürtlerle görüşmesi ciddi şüpheler uyandırmıştır. Bu noktadaki ortak görüş Etil ve Usame Nuceyfi kardeşlerin makam ve kişisel çıkar hesapları nedeniyle Musul'da oy almalarına neden olan Kürt karşıtı duruşlarından taviz vermeye başladıklarıdır.

Irakiye ve Hadba içinde Musul'un toprak bütünlüğünün korunması konusundaki fikir birliğinde bir çatlak olduğu görülmektedir. Düşünce birlikteliği parçalanmış durumdadır. Bir kesim Sünni Arap grubu taviz vermeden hareket ederken bir diğer kesim de Kürtlerin rızasını alarak devam etmeye çalıştığı düşüncesi yerleşmiş durumdadır. Parlamento Başkanlığının Kürtlerle yapılmış

bir anlaşma sonucunda Usame Nuceyfi'ye verildiğine inanılmaktadır. Bu da Hadba içindeki bazı kesimleri etkilemiştir. Son zamanlarda Birleşmiş Milletler de Hadba ile Ninova Kardeşlik Listesi (Musul Kürt Listesi) arasında sorunların çözümü yönünde çabalar da bu grupların şüphelerini artırmaktadır.

Musul'da genel kanaat Hadba Grubu'nun şu anki gibi hareket etmeye devam etmesi durumunda bundan sonraki seçimde aynı başarıyı sergileyemeyeceğidir. Hatta şu anda yeni bir seçim yapılırsa Usame Nuceyfi'nin seçilme şansının az olduğunu bile iddia etmektedirler. Zira Musullu Arapların oy vermesini sağlayan söylemlerden tamamen vazgeçilmiştir. Bu gruplar Musulluların belli hedefler için Hadba'ya oy verdiğini, bu hedeflerin de Musul'un toprak birliğinin korunması ve peşmergelerin Musul'dan çıkarılması olduğunu, eğer bu hedef ortadan kalkmışsa hiç kimse destek vermeyeceğini ifade etmektedir.

Sünni Arapların nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturduğu vilayetlerden birisi de Selahattin'dir. Birkaç yıldır, Selahattin'in merkezi Tikrit'te düzelmeye başlayan güvenlik durumu son dönemlerde kötüleşmiştir. Vilayette bu sorunun kaynağı olarak dış güçler görülmektedir. Irak hükümeti ile halk arasında güvensizlik yaratmak isteyen siyasi partiler ve dış güçlerin güvenlik sorununu yaratmaya çalıştığı ifade edilmektedir. Diğer bir neden olarak Selahattin ve Diyala sınırındaki Kürt güçlerin istikrarsızlık yaratarak etki sahibi olmaya çalışmaları ileri sürülmektedir. Selahattin'de görev yapan Irak ordusunun 4. Karargahının Tikrit civarında görev yaptığı ve bunların %90'ının Kürtlerden oluştuğu belirtilmektedir. Selahattin Vilayeti'nde Türkmenlerin merkezi olan Tuzhurmatu'da bir süre devam eden sessizlik döneminden sonra güvenlik durumunun kötüleştiği iletilmiştir. Son dönemde suikastlar, patlamalar ve adam kaçırmalar yine başlamıştır. En son Selahattin Vilayet Meclisi'ne yapılan saldırılar bu vilyattetki güvenlik durumunun aldığı vahim hali gözler önüne sermektedir.

Selahattinli Sünni Arapların Irak'ın güncel sorunlarına ilişkin bakışları şu şekildedir: Sünni Araplar “tartışmalı bölgeler” diye bir kavramı tanımadıklarını ifade etmektedirler. Ayrıca kendileri açısından 140. madde gibi bir sorun olmadığını ifade etmektedirler. 140. maddeyi tanımalarının Basra'nın İran'ın, Anbar'ın da Ürdün'ün bir parçası olduğunu kabul etmeleri anlamına geleceğini ve bu maddeyi “her an patlamaya hazır bir mayın tarlası” olarak gördüklerini ifade etmektedirler. Federalizm konusuna ise şu şekilde yaklaşmaktadırlar. Federal bir ülkenin birleşik bir ülke anlamına geldiğini sadece merkezi otoritenin yetkilerinin bir kısmını federal bölgelere vermesi olarak görmektedirler. Dolayısıyla mevcut federal yapıyı kabullenmekle birlikte Irak'ın birliğinden taviz olarak görmedikleri görülmektedir. Kürtlerin talep ettiği anlamda bir federalizmin ise federalizm değil konfederalizm olduğunu ifade etmektedirler. Federalizm anlayışlarında bir bütün olarak Irak'ın parçası olduklarına ve bütün bölgeleri ve halkarı birleştiren bir merkezi hükümetin varlığına inanmaktadırlar. Kuzey dışında güneyde de bir federal bölge kurulması girişimini ise Irak'ın parçalanması anlamına geleceğini ifade etmektedirler.

Selahattin Vilayetinde yaşanan sıkıntılardan biri bürokratik sorunlardan dolayı vilayete aktarılan bütçenin tamamının kullanılamamasıdır. Bu nedenle yıl sonuna kadar kullanılmayan paralar Maliye Bakanlığı'na geri dönmektedir. Böylece birçok proje hayata geçirilemeden bu projelerin paraları Maliye Bakanlığı'na dönmektedir. Selahattin Vilayeti'ne Irak hükümetinden ayrılan bütçenin azlığından dolayı şikayetler bulunmaktadır. Kaynaklar yetersiz olduğu için az sayıda projeyi hayata geçirilebilmektedir. Elektrik ve su altyapı projelerine ihtiyaç duyulmaktadır. Şu an itibarıyla Selahattin Vilayetinde günde 6 saat elektrik verilebilmektedir. Ayrıca hükümetteki belirsizlik nedeniyle atamalar yapılamamaktadır. Selahattin'deki durumun bu şekilde devam etmesi durumunda Irak'ın bazı vilayetlerinde başlayan

hükümet karşıtı gösteri ve yürüyüşlerin Selahattin'de de gerçekleşmesinin mümkün olduğu düşünülmektedir.

1.2. Iraklı Sünni Arap Siyasiler ile Görüşme Notları

1.2.1. Irak Arap Partisi Genel Başkanı ve Eski Milletvekili Mahmut Azzavi ile Görüşme

ORSAM: Öncelikle kendinizi ve partinizi tanıtabilir misiniz?

İsmim Muhammed El Azzavi. Irak Ulusal Arap Partisi Genel Başkanım. Aynı zamanda Irak parlamentosu bir önceki dönem milletvekiliyim. Ben parti başkanı olarak partimiz herhangi bir dış etki altında kalmaksızın Irak'ın yeniden yapılanmasını ve kalkınmasını amaçlıyoruz. Bizden yeni hükümetin kurulmasında katılmamız istendi ancak bizim bazı konulardaki şartlarımız yerine getirilmediği için anlaşamadık. Biz hükümetin kendi çıkarları ya da parti çıkarları için çalışan hükümetlere karşıyız. Bizim partinin bütün üyeleri bu tarz yaklaşımlara karşıdır.

ORSAM: Son seçimlere hangi liste ile girmiştiniz?

Biz ayrı bir liste olarak kendi başımıza girdik. Ulusal Birlik Cephesi adı altında girdik. Bizim liste ile Kanun Devleti arasında görüşmeler oldu. Ancak bizim isteklerimizi yerine getiremediği için anlaşamadık. Biz mezhep ayrımı yapan bir partinin hükümet başına gelmesini istemedik. Mesela Cumhurbaşkanı Kürt'tür, Başbakan Şii'dir, Meclis başkanı da Sünni'dir. Bize göre bu durum devletin çökmesine neden olacaktır. Bu tür olayların hala devam etmesi yeni hükümetin istikrarsızlığına yol açacağını parti olarak ilettik. Biz Irak'ın bölünmesine de karşıyız. Bunun için gerekirse kendimizi ortaya koyarız. Bizi destekleyenleri savunuruz. Burası Kürt, burası Şii, burası Sünni bölgesi gibi yaklaşımlara kesinlikle karşıyız. Aslına bakarsanız Irak küçük bir dev-

lettir. Irak'ın Kürt, Şii, Sünni Ezidi diye bölünmesi bu devletin değerini azaltacaktır. Biz buna her zaman karşı çıktık. Biz bu konuya tarih perspektifiyle bakıyoruz. Bir partinin Irak'ta iktidara gelmesi için bunun milliyetçi tarafına ve tarihine bakmamız gerekiyor. Milliyetçi bakışı ve tarihi olmayan bir partinin iktidara gelmesi Irak devletinin çökmesine neden olabilir. Her ne kadar bazı partiler ve kişiler Türkiye ve İran'ın Irak içişlerine karıştığını söylese de her iki ülke de tarih boyunca Irak'ın bütünlüğünü savunmuştur. Biz bu görüşlere katılmıyoruz. Bu ülkeler her zaman Irak'ın yanında olmuştur. Bütünlüğü savunmuştur. Benim görüşüm Türkiye'nin herhangi bir çıkarı olsaydı özellikle Musul'da bir beklentisi olsaydı Sevr anlaşmasından sonra Musul'u alabilirdi. Ancak halkın tercihine bıraktı. Bence Türkiye'nin bir beklentisi yoktur.

ORSAM: Partinizin tabanı nedir, kimlerden destek almaktadır ve hangi vilayetlerde faaliyet göstermektedir?

Bizim partimiz herhangi bir dış ülkeden ya da dış partilerden veya herhangi bir gruptan destek almıyor. Biz iktisadi bir oluşum değiliz. Bizi destekleyen bizim üyelerimizdir. Biz ulusal ve milliyetçi bir parti olduğumuz için ABD bize sürekli karşı çıktı ve gelişmemizi istemedi. Ayrıca Irak'ın her yerinde faaliyet gösteriyoruz. Son seçimde 11 binin üzerinde oy aldık ancak ABD oylarımızı kesti. Ben bir önceki Parlamento seçimlerinde milletvekili seçildim. Son seçimde bağımsız olarak Irakiye Listesi içinde yer aldık. Sadede Musul'da değil, Irak'ın genelinde Bağdat Diyalâ'da adaylar gösterdik. Irak genelinden 13 milletvekili adayımız vardı.

ORSAM: Tartışmalı bölgeler konusundaki görüşünüz nedir, nasıl bir çözüm öngörüyorsunuz?

Öncelikle hukuki olarak biz bu "tartışmalı bölge" kavramının var olmadığına inanıyoruz. Bir bölgenin tartışmalı bölge olması için iki ayrı ülkenin bir bölge üzerinde egemenlik iddiasından bulunması gerekir. Bizim

görüşümüze göre tartışmalı bölge kavramı kuzey yönetimi tarafından ortaya atılan bir terimdir. Onlar da kendi yaşam alanlarını daha genişletmek için bunu ortaya atmıştır. Sonucu ne olursa olsun bu amaçlarının gerçekleşmesine izin vermeyeceğiz. Ne Musul'da ne Kerkük'te ne de Diyalâ'da hiçbir zaman izin vermeyeceğiz. Bizim Irak'a bakışımız Irak'ın bütün olduğudur. Bu tartışmalı bölgelere denilen konular geçicidir ve yakında ortadan kalkacaktır. ABD ve ortakları Irak'tan çekildikten sonra ben inanıyorum ki Irak eski durumuna dönecektir. Sonuç olarak biz Irak'ın federalleşmesine veya bölünmesine karşıyız. Her ne kadar kuzey yönetimi ifadesini kullansalar da sonuçta Erbil, Dohuk ve Süleymaniye'de Irak'ın vilayetleridir. Diğer ifadeler Kürtlerin kendilerini ilgilendirir bir geçerliliği yoktur. Bu hak da zaten zamanında Saddam tarafından Irak Devleti tarafından verilmiş bir haktır. Biz tanıdık bu hakkı kendilerine. Şimdi de daha fazlasını bekliyorlar. Musul'a girmek alanlarını genişletmek istiyorlar. Ben bunu çekinmeden dile getiriyorum.

ORSAM: Hükümet pazarlıklarında Kürt yönetimi 140. Maddeye ilişkin taleplerini öne sürdüler. Siz bu maddenin uygulanması konusunda ne düşünüyorsunuz?

Geçen dönemde ben bunu tartışmıştım. Buna da sürekli itirazımız oldu. Biz Anayasanın %90'ına karşıyız. İlk başta tartışmalı bölgeler denen bir kavram olamaz. 140. Madde de olamaz anayasada. Biz parti olarak öneri de sunduk Meclise geçen dönemde. 140. Maddeyi tartışmalı bölgelere karşı çıktık. Mesela anayasada bir Irak vatandaşın ikameti veya gayrimenkul edinmesi ile ilgili şöyle bir ifade var. Türkiye'de Ankaralı bir vatandaşın ülkenin diğer bir şehrinde gayrimenkul alması önünde bir engel var mı? Yok. Zaten olamaz da. Ancak bizim anayasamızda var. Bu olamaz.

Geçmişte Anayasa'ya karşı çıktık. Bu anayasayı yapanlar ne yazık ki kanundan habersizdir. Anayasanın 1. bendi Iraklıların

Irak'ın her yerinde ikamet hakkı olduğunu 2. bendi de bir kişinin bölgenin demografik yapısını değiştirmek amacıyla ikamet yerini değiştirmenin yasak olduğunu söylüyor. Bu da kanunda büyük bir yanlışlıktır. ABD sayesinde bu anayasa yapılmıştır. Sırf gelecekte sorunlar çıksın diye yapılmıştır bu anayasa. Bizi susturmak için bazı şeyler teklif edildi ama susmadık.

ORSAM: Bugün Musul'un bazı kısımları Irak ordusunun değil peşmerge güçlerinin kontrolü altında. Hükümetin kurulması sürecinde de 140. maddenin uygulanması yönünde bir söz verildi. Hükümetin bu maddenin uygulanması yönünde bir karar alması durumunda nasıl tepki verirsiniz?

Çok açık konuşacağım. Irak'ın bütün siyasi partileri Kürt partilere yakınlaşmak istemişlerdir. Bunun iki sebebi vardır. Yanlarına Kürt partileri alarak hükümeti kurabilmek, böylece Kürt partilerin desteği ile daha fazla bakanlık elde edebilmek. Bizi üzen şey partiler seçimden önce başka, seçimden sonra başka açıklamalarda bulundular. Seçimden önce Kürt partilere karşı çıkan partiler olarak bilinmelerine rağmen seçim ertesinde onlarla oturup kalkmaya başladılar. Bu Irak halkının değil kendi kişisel çıkarları içindir. Son seçimde ve seçim sonrasında ortaya çıkan ilişkiler ticari ilişkilerdir. İnsanların soydaşlarını satması ticari bir olaya dönüşmüştür. Bizim elimizde deliller var. Bunu da yeni parlamentoya ilettik. Seçim zamanında insanları para ile satın aldılar. Mesela 5000 oy getirene bu kadar, 4000 oy getirene bu kadar diye insanlar oy satın aldı. Bizim de elimizde resmi deliller var. Ayrıca seçim merkezlerinde oyların değiştirildiğine ilişkin elimizde fotoğraflar var. Irak vatandaşı da çok iyi niyetli olduğu için kendisine söylenenlere hemen inanıyor. Bir kişi televizyondan çıkıp ben Kürtlere karşıyım, Musul'un birliğini koruyacağım dediğinde buna hemen inanıyor. Seçim bittikten sonra "seçim öncesinde Kürtlerle şu sorunlar vardı o nedenle bu tarz açıklamalar yaptım" gibi açıklamalar getirmeye çalıştılar.

Benim görüşüme göre gelecek vilayet seçimlerinde Irak ve Musul'da köklü bir değişiklik ortaya çıkacaktır. Şimdi Irak vatandaşları ve özellikle Musul halkı destek verdiği kişilerin gerçek yüzünü gördü. Bence halk bunlara gerekli dersi verecektir. Caddeye indiğinizde bir Musullu'ya sorduğunuzda "sen bu kişiyi destekledin oy verdin ne diyorsun diye sorsan oy verdiğim eli keseyim" gibi pişmanlık belirten ifadeler kullanacaktır. Biz bu duruma sevinmiyoruz. Keşke Musullu vekiller seçim öncesi verdikleri sözleri tutsaydı da Musul halkı kazansaydı, ama olmadı. Son seçimlerde ve önceki seçimlerde milletvekili ve bakan olan kişiler koltuklarına oturduktan kısa süre sonra Suriye, Türkiye, İran gibi ülkelere gidip orada kalıyorlar. Hiç milletleri ile ilgilenmiyor ve halkının sorunlarını dinlemiyorlar. Bu tarz siyaset anlayışı da bizi üzüyor.

ORSAM: Irak halkı büyük siyasi sorunların yanı sıra hizmetlere ilişkin de ciddi sıkıntı yaşıyor. Özellikle de su ve elektrik konuları çok önemli. Su ve elektrik sorunlarının çözümü için ne öneriyorsunuz?

Benim sorunumun temeline geldiniz. Ben geçen dönem Irak parlamentosunda tarım ve su konularından sorumluydum. Amman'da bir toplantıda Türkiye Çevre Bakanı ile aramızda geçen diyalogu size aktarayım. Dicle Nehri Türkiye'den Irak'a geliyor. Türkiye yaklaşık 570 metreküp su veriyor. Amman'da bununla ilgili bir diyalogumuz oldu. Türkiyeli yetkililere Türkiye'de yapılan büyük su projelerinden sonra Irak'a verilen miktarın 250 metreküpe düşürdüklerini ilettik. Bu miktarın Irak'ta yapılacak olan projeler ve tarım için yeterli olmayacağını ifade ettik. Türkiye tarafı ise Irak'a verilen 250 metrekübü ne yaptığımızı sordu. Ben de bir şey yapılmadığını ve aktığımı söyledim. Bana "siz faydalanmıyorsunuz bari biz faydalanalım" diye cevap verdiler. Bu da bir gerçektir. Biz sudan faydalanamıyoruz. 1991 yılından bu yana su projeleri geliştiremedik. Sudan faydalanamıyoruz. Son 3 yıl içinde Irak'ın bazı bölgelerinde kuraklık gerçekleşti. Tarım konusunda da çok yanlışlıklar yapıldı

ve su değerlendirilmedi. En küçük ürünler bile dışarıdan gelmektedir. Meyve, sebze bile dışarıdan geliyor. Suyu tarım alanında da kullanamadık. Ülkenin ekonomik durumunu anlamak için devletimizin yaşadığı durumdan bahsetmemiz gerekiyor. Sanayi alanında da projelerimizden bahsetmek istiyorum. Planda var var ama filiyatta bir şey yok. ABD ve ortakları Irak'ı öyle bir duruma getirdi ki halkımızı sadece ye-iç-yat konumuna soktu. İnsanlar çalışmak istese de buna hali kalmamıştır. Üretmeden tüketen bir topluma dönüştük. Üzülerek bu gerçeği sizinle paylaşıyorum. Irak vatandaşının kuzeyinden güneyine kadar en büyük isteği işine gidip işini bitirip sağ salim evine dönmektir. Elektrikten bahsedecek olursak, Irak son 20 yıl içinde elektrikle ilgili de herhangi bir proje geliştirmedir. Irak nehir bakımından esasen zengin bir ülke. İstedığı projeyi geliştirebilirdi ama bunu yapmadı. Bunlar Irak vatandaşları için büyük sorunlardır. Sıkıntı çektiler, korku yaşadılar. İçimizden ortaya çıkacak bir devrime ihtiyacımız bulunmaktadır.

ORSAM: Hükümetin geleceğini nasıl görüyorsunuz, bir dahaki seçime kadar varlığını sürdürebilecek mi?

Şu ana kadar hükümetin dörtte biri oluştu. Geriye kalan yerler için partiler arasında anlaşmazlık oluyor. Ben de bir parti başkanı olduğum için benim de bakanlıklar konusunda fikirlerimi soruyorlar. Bence Irak'ta yeni hükümetten bahsetmemiz şu an imkansızdır. Partiler arasında bir uyumun sağlanması için partilerin şahsi çıkarlarından vazgeçmeleri birinci şarttır. Biz şu anda bağımsız bir hükümet değiliz. ABD istediği adamı istediği bakanlığa getiriyor. Irak şu an Bağdat'taki ABD Büyükelçiliği tarafından yönetiliyor.

ORSAM: Partinizin Meclis-i Ala, Dava Partisi, Sadr Grubu ile ilişkileri nasıldır, bu partilerin politikalarına nasıl yaklaşıyorsunuz?

Irak'ın güneyi ve her tarafındaki milliyetçi veya ulusal düşünceye sahip partilerle

ilişkimiz vardır. Ancak ırkçılık fikrini besleyen bazı partilere karşı şartlarımız vardır. Irak'ın ortası ve güneyinde Irak vatandaşları olumlu bir anlayışa ulaştı. Özellikle Diyala, Kerkük, Selahattin, Musul ve Anbar vilayetlerinde yeni değişimler meydana gelecektir. Kerkük'te Arap partileri, Irak Türkmen Cephesi ve Goran Hareketi ile temaslarımız oldu. Kerkük'teki vilayet meclisi üyelerini değiştirmeye çalıştık ve başarılı olduk. 2004 öncesi durumu göz önünde bulundurarak yeni vilayet meclisini oluşturmaya çalıştık. Çünkü 2004 yılından sonra herkes biliyor ki Kürt partileri tarafından Kerkük'e büyük bir insan göçü yaşandı ve demografisi değiştirildi. Ancak Arap partiler, Irak Türkmen Cephesi ve Goran hareketi birleşerek Kerkük vilayet meclisi üyelerinde değişiklikler yaptık. Bunun da şehrin geleceği için olumlu bir adım olduğuna inanıyoruz. Selahattin ve Diyala'da bazı partiler tarafından baskıya maruz kaldık. Arap partileri, Türkmen Cephesi ve bazı Kürt aşiretleri olsun yani Irak'ı bir vatan olarak gören taraflarla görüştük ve umuyorum ki bu da olumlu sonuç verecektir. Sonuç olarak biz Irak'ın bölünmesine her zaman karşıydık. Bir tek biz değiliz. Araplar, Türkmenler hatta bazı Kürt aşiretleri de Irak'ın birliğini savunmaktadır. Kuzeyde yaşayan Kürtler de güçleri yetseydi eminim ki bölgeyi yöneten iki partiyi değiştirirdi.

ORSAM: Türkiye'ye nasıl bir mesaj vermek istersiniz?

Son olarak şunu eklemek istiyorum. Türkiye'nin farklı siyasi partiler arasında bir siyasi denge gözetmesi normaldir. Bu bütün dünyada siyasetin bir gerçeğidir. Tabi ki her partinin siyasi düşüncesi farklı olabilir. Ancak son yıllarda Türkiye'nin özellikle güneyindeki bazı oluşumlar tarafından hükümetine baskı yapılarak gayri meşru bazı şeyler elde edildiğini okuyoruz ve görüyoruz. Benim kanaatime göre 2012 sonrasında Ortadoğu'da önemli değişiklikler olacak. Özellikle de Kuzey Irak'ın iddia ettiği Kürdistan bölgesi Kürdistan devletine dönüşecek. Umarım

ki Türkiye hükümeti güneydeki bazı partilerin her isteğini yerine getirmez. Son olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin İsrail'e karşı tavrından çok memnun olduğumuzu söylemek istiyorum. Saygılarımızı sunuyoruz.

1.2.2. Selahattin Vilayet Meclisi Başkanı Ammar Yusuf Hammud ile Görüşme

ORSAM: 2009 yılında Vilayet Meclisi seçiminden bu yana Selahattin'deki ekonomik, siyasi ve ekonomik gelişmelerden bahsedebilir misiniz?

Geçen 2003'ten sonra arada bağlılık yoktu. Çünkü demokrasi tecrübesi yeni bir tecrübe idi bu nedenle arada sorun vardır. Kitleler arasında sorun vardı. 2009 seçiminden geçen 1,5 yıl içinde sorunlu kitleler arasında bir anlaşma oldu ve bir araya geldiler. Bunun da Selahattin'e etkisi olumlu oldu. Ekonomi alanında önemli adımlar atıldı. Irak genelinde projeler konusunda Selahattin vilayeti birinci sırada geldi ve projeler konusunda çok başarılı olduk. Ekonomi durumu tabii ki doğrudan güvenlik durumuna bağlıdır. Güvenlik durumu ne kadar iyi olursa doğal olarak ekonomi de o derece de iyi seviyede olmaktadır. 2010 yılında da Petro dolarlar geldi. Yani Irak'ın ürettiği her varil petrolden elde edilen gelirden bir dolar Selahattin vilayetine ayrıldı. Selahattin Vilayeti'nin bütçesi 220 milyon dolara yükseldi. Bu da büyük bir sıçramaya işaret etmektedir. Paralar ve projeler vilayetlerin nüfusuna göre dağıtılmaktadır. Her il, her ilçe ve kasabanın nüfusuna göre projeler dağıtılmaktadır. Siyasi durum düzeltikçe stratejik projelerine yöneldik. Altyapı projeleri hayata geçirdik. İlin çok büyük ihtiyaç duyduğu uzun vadeli projeler hayata geçirdik. Yatırım konusunda da yabancı ülkeleri ve Arap ülkelerini ziyaret ettik. Böylece Selahattin'deki yatırım seviyesini artırmaya çalıştık, teşvit etmeye çalıştık. Bu çerçevede en fazla ziyaret ettiğimiz ülke Türkiye'dir. Selahattin'de yatırım yapmasını istediğimiz ülkeler arasında Türkiye önceliğimiz arasında yer almaktadır. Türkiye'nin ekonomik

kalkınması bizim için örnek teşkil etmektedir. Bu kadar kısa süre içinde nasıl bu kadar yol aldığını araştırıyoruz ve bu süreci kendimize örnek alıyoruz.

Güvenlik durumuna bakacak olursak Kürt vilayetlerden sonra güvenlik açısından Irak'ın en iyi durumda olan vilayeti Selahattin'dir. Bu da Selahattin'in güvenlik birimleri, aşiretleri ve halkı arasında işbirliği ve halkın desteği sayesinde olmuştur. Yine de bazı sorunlar yaşanmaktadır. Ancak Irak'ın diğer vilayetleri ile kıyaslandığında bu sorunlar daha az seviyededir. Bu konuyu halletmek konusunda çok büyük gayretler gösteriyoruz ve göstermeye devam edeceğiz. Vilayetimizin güvenlik durumunun komşu ülkelerdeki gibi olmasını istiyoruz. Biz şimdi yatırımcılar için güvenli bir zemin hazırladık. Şimdi buraya her yatırımcı gelebilir. Geldiklerinde burada her anlamda kendilerine yardımcı olunacaktır.

ORSAM: Selahattin vilayetinin doğal zenginlikleri nelerdir, Türk yatırımcılar hangi alanlarda yatırım yapabilir?

Sanayi alanında yatırım yapılabilir Beiji ilçesi Irak genelinin en büyük sanayi ilçelerinden biridir. Toplu konut yatırımları projeleri yapılabilir. Turizm yatırımcılı da olabilir. Dini turizm yapılabilir. Samarra ilçesinde tarihi eserler bulunmaktadır. Tikrit'te gördüğümüz saraylar da turizm amaçlı kullanılabilir. Dicle nehrinin Tikrit'ten geçiyor olması da ilimize ayrı bir güzellik katmaktadır. Bunlar ilk aklıma gelen detaylardır.

ORSAM: Selahattin vilayetinde iş yapan herhangi bir Türk ya da diğer başka ülkelerden gelen şirket bulunmakta mıdır?

Hayır, ne Türkiye'den ne de diğer ülkelerden burada yatırım yapan herhangi bir şirket bulunmamaktadır.

ORSAM: Bizlerin aracılığı ile Türkiye'ye ne mesaj vermek istersiniz?

Türkiye'ye insani yardımlarından ötürü çok teşekkür ediyoruz. Bu da komşu ve Müslüman bir ülke olmasının gereğidir. Irak Türkmen Cephesi vasıtası ile Selahattin'de meydana gelen son patlamada yaralananlar Türkiye'ye gönderildi. Biz de televizyonlar ve sizler vasıtası ile Türkiye'ye olan minnettarlığımızı sunmak istiyoruz. Bizler de Türkiye'nin yapmış olduğu bu yardımın karşılığını farklı alanlarda vermek istiyoruz. Bu görüşmeden de çok mutluyuz. Türkiye'den resmi bir heyet gelirse biz burada güvenlik, konaklama konularında onlara yardımcı olmaya çalışıyoruz. Türkiye Irak için dost ve kardeş ülke olarak kalmaya devam edecektir.

1.2.3. Selahattin Vilayet Meclisi Üyesi Muhammed Fevzi Nakip ile Görüşme

ORSAM: İlk olarak kendinizi tanıtır mısınız?

Benim adım Muhammed Fevzi Nakip. Selahattin Vilayet Meclisi üyesiyim. Aynı zamanda hizmetler ve Enerji komisyonunun da başkanlığı görevini yürütüyorum.

ORSAM: Selahattin vilayetindeki şu anki siyasi durumu kısaca değerlendirebilir misiniz?

Selahattin vilayetinde siyasi durum şu an itibariyle son derece istikrarlı bir durumdadır. Aynı zamanda halkın hizmetleri alması yönünde çalışmaktayız.

ORSAM: Irak'ın işgalinden bu yana Selahattin'de yaşanan süreci anlatabilir misiniz. İşgalden hemen sonra siyasi ortam ve hizmetler açısından durum neydi ve günümüze geldiğimizde neler değişti?

2003 sonrasında en büyük gelişme diktatörlükten demokrasiye geçilmesidir. Demokrasi Irak'ın 30 yıl boyunca yaşadığı totaliter yapıdan sonra yeni bir tecrübedir. Demokrasi adım adım gelişmesi gereken zor bir süreçtir. Şu an 2011 yılındayız ve Irak halkının büyük bir kısmı demokrasi kavramını yavaş yavaş

anlayacaktır. Diğer insanları da demokrasiye inandırmak siyasi gerilim yolu ile olmayacaktır.

ORSAM: 2009 yılında Vilayet Meclis seçimi oldu. Selahattin Vilayet Meclisi'ndeki mevcut durumu anlatabilir misiniz? Meclis'te partiler arası denge nasıldır, Meclis'in işleri yürütmesi konusunda gruplar arasında herhangi bir problem yaşanmakta mıdır, Meclis'in güçlü ve zayıf yönleri nelerdir?

Vilayet meclisi olarak diğer vilayetlerdeki gibi görevimiz insanların ulusal seviyede Irak Parlamentosu seçimlerine girmesini hazırlamak ve orada temsil edilmesini sağlamaktır. Bir başka önemli konu da ulusal hükümetin birçok partiler tarafından temsil edilmesidir. Bu 2003 işgalinden ve diktatörün yıkılmasından sonra başlayan bir anlayıştır. İnsanlar o tarihten bu yana hızlı bir şekilde birçok farklı siyasi içerikli parti oluşturdular. Ancak sürdürülebilir olanlar seçkin partilerdir. Yaşanan gerginlik ve tansiyonlar siyasi partilere bağlı değildir. Dış etkiler ve gerginlikler ve bunun siyasi partiler üzerindeki etkileri soruna yol açmaktadır.

ORSAM: Dış etken derken bölge ülkelerini mi yoksa Amerika'yı mı kast ediyorsunuz?

Ayrım yapmaksızın tüm komşu ülkeleri ülkeleri kast ediyorum. Bütün bu ülkeler Irak'a müdahale etmek ihtiyacı hissetmektedir.

ORSAM: Son parlamento seçiminden sonra yeni hükümetin kurulması uzun süre aldı. Mevcut siyasi süreç hakkında ne düşünüyorsunuz. Sizce başarılı mı ilerliyor ve mevcut sorunların nedeni nedir?

Komşu ülkeler Irak'ın istikrarsız olması için müdahalede bulunmaktadır. Bu nedenle bizim öncelikli konumuz güvenlik sorunudur. Bu nedenle de hizmetlerden önce güvenlik konusunu çözmemiz gerekmektedir. Siyasi süreç hakkında ise şunu söyleyebiliriz. Iraklı siyasi partiler arasında güven sorunu yaşan-

maktadır. Bu nedenle de hükümetin oluşması çok uzun süre almıştır. Ancak yine de dış ülkelerin etkisi olmasaydı bağımsız bir hükümeti daha çabuk kuracağımızı düşünüyorum.

ORSAM: Selahaddin vilayetinin bir kısmı tartışmalı bölgeler içinde geçiyor. Siz bu konuda ne düşünüyorsunuz?

İlk olarak biz burada Vilayet Meclisi olarak görev yürütüyoruz. Anayasa ise Bağdat'ta yazıldı. Bize göre "tartışmalı bölgeler" diye bir kavram bulunmamaktadır. Selahattin halkının %90'ı Anayasaya karşı oy kullandı. Bizim 140. madde gibi bir sorunumuz bulunmamaktadır. Bize göre Kürdistan diye bir bölge yoktur. Biz Kuzey Irak diyoruz. Biz farklı etnik gruplara haklar tanıyan bir ülkeyiz. Ülkenin birliğini sağlamaya çalışıyoruz. 18 vilayetten parlamenterler seçildi ve bunlar ülkenin birliğini sağlamakla görevli. Biz Vilayet Meclisi olarak biz hükümetin farklı yönde çalışmasını engellemekle sorumluyuz. Biz bu sınırlar içinde yaşayan her insandan sorumluyuz. 140. maddeyi tanımamız demek Basra'nın İran'ın, Anbar'ın da Ürdün'ün bir parçası olduğunu kabul etmemiz anlamına gelir. Biz bu maddeyi her an patlamaya hazır tam bir mayın tarlası olarak görüyoruz.

ORSAM: Selahattin halkı madem 140. maddeye karşı neden hükümet kurulma sürecinde 140. Maddeye açık bir karşı çıkış sergilemeyen Iraklı'ya oy verdi?

El Iraklılar Listesi 140. maddeyi ne kabul etti ne de reddetti. Sadece bu maddeyi şimdilik erteledi. Açıkça konuşmak gerekirse çok önemli bazı şeyler içeriyor. Özellikle Kerkük'ün demografik yapısından değişim yapılıyor. Şunu da kabul etmemiz gerekiyor ki komşu ülkeler de doğrudan bu süreci destekliyor ya da en azından gözlerini kapatıyorlar. Bu nedenle kendi ülkelerinden yaşayan Kürtlerin Kerkük'ün demografik yapısını değiştirmek üzere göç etmesine göz yumdular. Şu anda Saddam Hüseyin'in uyguladığı politikaların aynısını uyguluyorlar. Bir adım atılıyorsa buna karşı tepki de olacaktır. Aynı politikayı uyguluyor-

lar. Kerkük'ün bir tarihi var bu da Kerkük'ün durumunu etkiliyor. Kerkük'ün zengin petrol yatakları nedeniyle böyle iddialarda bulunuyorlar. Ancak Kerkük Kerkük halkınındır ve bu halklar da Kürt, Türkmen ve Araplardır.

ORSAM: Irak federal bir ülke ancak federalizmin ortak bir tanımı yapılamıyor. Siz federalizm konusuna nasıl yaklaşıyorsunuz?

Federal bir ülke demek birleşik bir ülke demektir. Burada merkezi otorite, yetkilerinin bir kısmını federal bölgelere vermektedir. Ancak bazı kesimler bu tanımı farklı şekilde yapıyorlarsa bu federalizm değil konfederalizm olacaktır. Konfederalizm de bölgeler kendi sınırlarını çizer, kendi kendini yönetir ve istediği zaman da diğer bölgelere sormadan bağımsızlığını ilan edebilir. Fakat bizim federalizm anlayışımızda bir bütün olarak Irak'ın parçasıyız ve bütün bölgeleri ve insanların birleştiren bir merkezi hükümetimiz bulunmaktadır.

ORSAM: Türkiye'nin Irak politikasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye'nin Irak politikasından çok memnunum. Özellikle de Avrupa Birliği'nin bir parçası olma düşüncesinden vazgeçtikleri için. Türkiye'nin bir Müslüman ülke olarak Avrupa Birliği'nde yer almaması gerektiğini düşünüyorum. Şu anda doğru yere geri döndüklerini düşünüyorum. Çünkü Türkiye, Avrupa'nın değil Ortadoğu'nun bir parçasıdır. Bizim birçok ortak değerimiz, ortak noktamız vardır. Türkiye'nin bölge ve Irak politikası Ortadoğu'nun istikrarının sağlanması açısından önemli bir destek oluşturuyor.

ORSAM: Türkiye Irak'ın istikrarsızlığının ortadan kalkması ve ekonomik gelişmeler için daha fazla neler yapmalıdır?

İlk olarak Türkiye tüm Irak'a destek olmalıdır. Sadece Irak'ın belli bir bölgesine değil. İkinci olarak Irak'ın istikrarı demek Türkiye'nin istikrarı demektir. Irak'ın yeniden yapılanmasında Türkiye'nin tecrübesi dolayısıyla önem-

li etkisi vardır. Bu nedenle Türkiye'nin başarılarına güveniyoruz. Son olarak da Türkiye Irak'ın istikrarını göz ardı etmemelidir.

1.2.4. Irak ve Kerkük'ün En Güçlü Arap Aşiretlerinden Ubeydi Aşireti Siyasi Lideri ve Kerkük Arap Aşiretler Meclisi Başkanı Abdulrahman Murşit El-Asi ile Görüşme

ORSAM: Kerkük'te durum Kürtlerin aleyhine mi lehine mi geliyor?

Türkmen, Arap, Kürt artık beraber çalışmaya başladı. Ayrıca Kürtlerin kendi içlerinde de sorunları var. Kürtler artık Arap ve Türkmenlerin söylediklerini daha çok dinliyor. Bunları dikkate alırsak durumun Kürtlerin istediği yönde gelişmediğini söylemek mümkün olabilir.

ORSAM: Kendiniz ve aşiretiniz hakkında bilgi verir misiniz?

Aşiretimiz Havice'de ve etrafındaki Riyaz, Reşad, Tavuk'ta bulunuyor. Musul, Diyala ve Güney Irak'ta da kolları var. Aşiretimizde hem Sünni hem Şiiler bulunmakla birlikte Sünni aşiret mensupları daha fazla. Bağdat'ta Azamiye ve Karrada'da Ubeyd'ler var. Kerkük'ün en büyük Arap aşiretleri Ubeydler, Cuburiler, Hamdaniler. Ubeyd aşiretinin en büyüğü Enver ül Asr'dır. Ezelden beri Kerkük'teyiz. Başlangıçta konar göçer bir aşiretti. Sonra yerleşik düzene geçti.

ORSAM: "Ezelden beri Kerkük'teyiz" dediniz. O zaman Kerkük'ün öncesini ve sonrasını da çok iyi biliyorsunuzdur. Kerkük'te 2003'ten sonra yaşananları anlatabilir misiniz?

2003'ten sonra Kerkük, ABD'nin desteği ile askeri ve siyasi açıdan Kürt grupların kontrolüne girdi. Bu durum devam ediyor. Kerkük'te en fazla KYB'nin ağırlığı var. Kürtlere göre, Kerkük'te farklı kavimler arasında ortak bir yönetim var. Fakat bunun aslı yok. Her şey tamamen Kürtlerin kon-

trolünde. Kerkük'te Şiiler de Kürtlerle ittifak yaptı. Seçim yasasında çıkan 23. madde uygulanmıyor. Ama Kürtler 140. maddenin uygulanması için bastırıyorlar. Bence iki önemli sorun var. Birincisi 23. Maddenin uygulanması, ikincisi nüfus sayımı.

ORSAM: Peki Kerkük'teki demografi değişti mi?

2003'ten sonra Kerkük'e 650.000 Kürt geldi. Bu şartlarda nüfus sayımı ya da referandum yapılması mümkün değildir. Biz nüfus sayımı ya da referandum yapılmasını istemiyoruz. Kerkük'te tüm devlet hizmetleri Kürt bölgelerine yönlendiriliyor. Merkezden gelen para hep Kürt semtlerine akıyor.

ORSAM: Arapları da Kerkük'e yerleştiği söyleniyor..

Arapların Kerkük'e yerleşmesi veya sayılarının artması Saddam'ın zoruyla olmadı. Saddam 1978'de çıkardığı bir yasayla Kerkük'e göçü serbest bıraktı. Burası sanayi şehri olduğu için insanlar rağbet etti ve Kerkük'e yerleşenler oldu.

1978'e kadar ise Kerkük'e Arap göçü yoktur. Fakat Kürtlerin sorunları artınca tekrar kanun çıkarıldı. Kanun, aslen Kerküklü olmayanların buradan çıkmalarını öngörüyordu. Fakat Saddam'ın bu kanunla memleketine gönderdiği insan sayısı 11.000'i geçmedi.

ORSAM: Kerkük'te ne kadar Arap nüfus bulunduğunu tahmin ediyorsunuz?

2003'ten sonra 58 bin aile Kerkük'e göç etti. Yaklaşık 120 bin kişi tazminatını resmen aldı. Arapların Kerkük'teki sayısı tahminen Havice merkezde 42 bin, Riyaz'da 33 bin Reşad'da 31 bin, Tazehurmatu'da özellikle köylerde 25 bin ve Tavuk'ta 43 bin olarak ifade edebiliriz. Ancak Kerkük merkezi bilmiyorum.

ORSAM: Sizce Kerkük'te nasıl bir çözüm öngörülebilir?

Çözüm olarak Türkmenler buranın özerk bir bölge olmasını istiyor. Biz Araplar ise buranın Bağdat'a bağlı olmasını, 23. Maddenin uygulanmasını, sonradan gelen Kürtlerin çıkmasını, petrol gelirinin Irak genel bütçesine aktarılmasını istiyoruz. Kürtlere para verilirse yerlerine geri dönerler.

ORSAM: Kerkük'te durum Kürtlerin aleyhine mi lehine mi geliyor?

Türkmen, Arap, Kürt artık beraber çalışmaya başladı. Ayrıca Kürtlerin kendi içlerinde de sorunları var. Kürtler artık Arap ve Türkmenlerin söylediklerini daha çok dinliyor. Bunları dikkate alırsak durumun Kürtlerin istediği yönde gelişmediğini söylemek mümkün olabilir.

ORSAM: Sorularımıza içtenlikle yanıt verdiğiniz için teşekkür ederiz.

Biz de size bizi dinlemeye geldiğiniz için teşekkür ederiz.

2. Şİİ ARAPLAR

2.1. Iraklı Şii Arapların Temel Siyasal Sorunlara Bakışı

ABD'nin Saddam Hüseyin'i devirmesinden sonra Şiiler Irak'ı yönetmek için tarihî bir fırsat yakalamıştır. Şiiler, yeni Irak yönetiminde yer alma ve Irak'ta "başat olma" hedefini benimsemiştir. Ancak, Iraklı Şiiler siyasal tutum ve görüş açısından bir bütünlük içinde değildir. 10 Mart 2010'da yapılan Ocak'ta gerçekleşen seçimler Şii gruplar arasındaki güç mücadelesinin son durumunu göz önüne sermektedir. Önceki yerel ve genel seçimlerde birlik mesajı vermek ve öncelikle sistemde hâkim konuma gelmek için birlikte seçime giren Şii partiler, bu kez iki liste olarak hareket etmiştir. Bu listelerden birincisi Dava Partisi liderliğindeki Kanun Devleti Koalisyonu (KDK) olurken diğeri ise birçok Şii partinin biraraya gelmesiyle kurulan

Irak Ulusal İttifakı'ydı. KDK, Nuri el Maliki'nin liderliğini yaptığı İslami Dava Partisi'nin çevresinde toplanan çok sayıda küçük parti ve yerel olarak önde gelen isimden oluşan bir listedir. Merkezîyetçi, milliyetçi ve diğer Şii İslamcı partilere oranla laik ve güçlü bir lider olarak resmedilen Maliki'nin temel vurgusu diğer önde gelen Şii partilerin büyük bir kısmı Şii ittifakı içinde yer almasına rağmen kendisinin bu mezhepçi akıma kapılmadığı olmuştur. Maliki'nin koalisyonunda Kürtler, Türkmenler ve Sünni Araplardan bazı oluşumlar da vardır. Fakat, bu liste de asıl olarak mezhepçi çizgiden çok uzak değildir. Seçimleri küçük bir oy farkıyla ikinci sırada tamamlayan KDK, seçimden sonra diğer Şii koalisyon ile ittifak yaparak hükümeti kurma görevini almaya başarmıştır. Uzun süreli uğraşların sonunda ise Aralık ayında hükümeti kurmayı başarmıştır. Hükümette başbakanlığın yanı sıra, başbakan yardımcılığı (Hüseyin Şehristani) Hükümet Sözcülüğü (Ali Debbağ), Yüksek Eğitim Bakanlığı (Ali Edip)'ni elde eden Dava Partisi, Petrol Bakanlığı'na da kendisine çok yakın bir bürokrati getirmiştir. Seçime giren diğer Şii koalisyonun adı ise Irak Ulusal İttifakı'dır. 2005 yılında yapılan seçimlere birlik olarak giren Birleşik Şii İttifakı'nın halefi olan Irak Ulusal İttifakı, Irak İslami Yüksek Konseyi (İİYK), Bedr Örgütü, Sadrcılar, Fazilet Partisi ve Ulusal Reform Akımı gibi önde gelen Şii partilerin yanı sıra çok sayıda irili ufaklı politik gruba, partiyi ve önemli isimleri içermektedir. Bu ittifakın 2005 yılındaki büyük Şii ittifakından en önemli farkı Başbakan Nuri El Maliki'nin Dava Partisi ile ona yakın bazı grupları içermemesidir. Irak Ulusal İttifakı her ne kadar mezhepçi bir görünüm vermemek için yanına bazı Sünni Arapları almış olsa da bu ittifakı oluşturan temel siyasi nosyonun Irak Şiilerini bir araya getirerek ülkede Şiilerin hâkimiyette olduğu bir sistem yaratmak olduğu söylenebilir. Şii Arapların çoğunlukta olduğu listede Uyanış Konseyi'nin parçası olmasına rağmen bundan kopan küçük bir grup Sünni Arap'ın yanı sıra Kürtler içinde azınlık olan Feyli'lerden bir parti (Feyli Kürtlerin Genel Ulusal

Kongresi) ve Şii Türkmenlerin bazılarının destek verdiği iki parti de (Türkmeneli Partisi ve Türkmen Vefa Hareketi) bulunmaktadır. Hareketin içindeki partilerin dış ilişkilerine bakıldığında en yakın olunan ülkenin İran olduğu söylenebilir. Seçimde üçüncü sırayı alan Irak Ulusal İttifakı kendi içinde de farklı bir güç dengesine sahiptir. Tarihsel olarak Irak İslami Yüksek Konseyi en güçlü parti olmasına rağmen seçim sonuçları dikkate alındığında bugün bu koalisyon içindeki en güçlü partinin Sadr Hareketi olduğu söylenebilir. Çünkü, Sadr Hareketi tek başına bu koalisyonun sahip olduğu 70 milletvekilinin 40'ına sahip konuma yükselmiştir. Seçimden sonra uzun süre Maliki'nin başbakanlığına karşı olan Sadr Hareketi'nin İran'ın baskısıyla bu karşı çıkıştan vazgeçmesiyle Şii gruplar arasında işbirliği sağlanabilmiş ve Maliki hükümeti kurabilmiştir. Irak Ulusal İttifakı, yeni hükümette 8'i Sadrcılardan olmak üzere 12 bakanlık almıştır.

2.2. Iraklı Şii Arap Siyasiler ile Görüşme Notları

2.2.1. Sadr Hareketi Üyesi ve Irak Parlamentosu Başkan Yardımcısı Kusay Suheyli ile Görüşme

ORSAM: Seçimler Sadr Hareketi için neyi değiştirdi?

Seçimlerde Sadr Hareketi büyük bir başarı yakaladı. Şu an Irak'ta Sadr Hareketi çok önemli bir durumda. Siyasetin eksenini diyebiliriz. Taraflar arasında "medium ring" oldu. Hükümetin kurulması için büyük çaba içerisindeyiz. Iraklılar istikrar ve güven istiyor. Bağdat'ta 1 saat içerisinde 20'den fazla patlamanın olması Irak'taki hükümet yokluğunun kötü etkisinin en büyük göstergesi. Sadr Hareketi, bu en kötü dönemde Iraklıların bize en fazla ihtiyaç duyduğu zamanda üzerine düşen görevi yerine getiriyor.

ORSAM: Hükümet sorunu aşılabilecek mi?

Uzlaşma konusunda çok kritik bir aşamaya geldik. Hükümetin tüm grupları kapsaya-

cak şekilde kurulması gerekiyor. Son olarak Kürtler, ABD'nin isteklerine de karşı koyarak cumhurbaşkanlığını bırakmadılar. Obama'nın Kürt liderlerle telefon görüşmesi sonuç vermedi. El-İrakiye Lideri Allavi'nin Stratejik Politikaları Belirleme Konseyi Başkanı olmasını bekliyoruz. İrakiye içerisinde iki grup var. Bir grup Maliki'nin başbakan olmasına karşı çıkıyor. Diğer grup ise uzlaşarak hükümette yer almak istiyor.

ORSAM: Yeni hükümette hangi politikalara ağırlık vereceksiniz?

Önceliğimiz hükümet ortaklığının pekişmesi. Karar alma süreçlerinde uyumlu ve beraber hareket edilmesi. Irak halkına çok önemli hizmetler vermek gerekiyor. Bunların başında güvenlik, elektrik, sağlık ve maaşların düzenlenmesi geliyor.

ORSAM: Irak'ta mezhepçilik sorununun, en azından ileride mezhepsel bir çatışma tehlikesinin ortadan kalktığını düşünüyor musunuz?

Sanırım mezhepçilik fikri Iraklıların kafasından silindi. Siyasetçiler için de aynı şeyi söyleyebiliriz. Artık çoğu siyasetçi çözüm için uzlaşma arıyor. Kimse gerilimin yeniden artmasını istemiyor. Herkes istikrar peşinde. Iraklıların artık bu işin üstesinden geldiğini söyleyebilirim.

ORSAM: Nüfus sayımının zamanlaması konusunda ne düşünüyorsunuz? Sizce milliyetin sorulması doğru mu?

Sayım için önce normalleştirme gerekiyor. Özellikle çatışmalı bölgelerdeki istikrar açısından. Aksi takdirde milliyetin sorulması bir çatışma vesilesi olur. Genel anlamda bakarsanız etnik kimliğin sorulmasında bir problem yok, ama çatışmalı bölgelerde sorun yaratabilir. Örneğin Musul gibi yerlerde Şebekelerin kendilerini nasıl tanımlayacağı tartışma konusu. Bu yüzden Irak'ta nüfus sayımı bir şeylerin kolaylaşmasına hizmet etmeli, zorlaşmasına değil.

ORSAM: Çatışmalı bölgeler konusunda kısa vadede çözümler bekliyor musunuz?

Açık söylemek gerekirse, hayır. Bu konuda kısa vadede bir çözüm geleceğini düşünmüyorum. Sadr Grubu olarak, bu bölgelerdeki çözümün taraflar arasındaki uzlaşmanın sağlanmasıyla olabileceğini düşünüyoruz. Uzlaşma olmadan bir çözüm dayatılması ancak meseleyi daha da karmaşık hale getirir.

ORSAM: Seçimlerden bu yana Türkiye'nin Irak politikasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Seçimlerden sonra Türkiye'yi pek çok Iraklı siyasetçi ziyaret etti. Türkiye önemli bir rol oynuyor. Türkiye Irak'ın siyasi kilidinin çözümünde yer alıyor. Türkiye'nin hükümete katılması için Iraklılara baskı yaptığını biliyoruz. Öte yandan Türkiye ile Irak iki sene önce stratejik bir anlaşma imzaladı. Hedef ticareti 22 milyar dolara çıkartmak. Ama biz bu stratejik anlaşmanın hayata geçirilmesini parlamentoda yaptığımız görüşmeler sonucu su probleminin giderilmesi bağladık. Parlamentoda su konusunda çok yoğun çalışmalar yapıyoruz. Ben Avrupa Birliğinde de çok sayıda toplantıya katılıyor ve Iraklıların su problemi konusundaki düşüncelerini aktarıyorum. Irak topraklarının büyük bölümünde tuzlanma sorunu var. Toprağın ıslahı gerekiyor. Barajlarımızda su miktarı çok az. Elektriklerimiz de büyük oranda hidroelektrik santrallerine bağlı ama üretim yapacak yeterli su dahi yok. Su yaşamın temel unsuru. Bu nedenle Türkiye-Suriye arasında su paylaşımı, dağılımı, veri değişimi konusunda sürekli işbirliği yapılmasını istiyoruz. DSİ'nin büyük tecrübesi var. Bundan faydalanmak lazım.

ORSAM: Sadr Hareketi'nin kimliği hep sosyodini olarak mı kalacak yoksa siyasi bir evrilmeye yaşanacak mı?

Siyasi bir evrim geçireceğimizi düşünmüyorum. Çünkü siyasi partiler sadece partilerinin yararına çalışır. Bizim hedefimiz bu değildir. Biz tüm Irak'ta çalışmak için

kararlıyız.

ORSAM: Yanıtlarınız için teşekkür ederiz.

Ben de teşekkür ederim, başarılar diliyorum.

2.2.2. Sadr Grubu Milletvekili Seyit Cevat ile Yapılan Görüşme

ORSAM: Sadr Hareketi hakkında bilgi verebilir misiniz?

Sadr Hareketinin büyük babası Muhammed Bakır Sadr'dır. Hepimizin babası ve Mukteda Sadr'ın da babasıdır. Hareketimiz, Muhammed Bakır Sadr Ayetullah olduğu zaman başladı. Biz esasen Saddam zamanında güç kazandık. Şiiiler arasında Cuma namazını kılınmadığı zamanda biz Cuma namazı kıldık. Ayetullah şehit olduktan sonra hareketin bir lideri yoktu. Saddam düştükten sonra da siyaset sahnesi boş kaldı. Tüm Şii ve Sünni partiler yurt dışından Irak'a geldiler. Bu süreçte Kürtler de siyasete girdi. Birçok parti iktidara gelmek için çaba sarf etti. O dönemde Seyit Mukteda Sadr genç ve Şii bir lider olarak ortaya çıktı. En çok adamı olan kişilerden biriydi. Saddam gittikten sonra Cuma namazı kıldırdı. Milyonlar onunla beraber Cuma namazına gitti. ABD ve işgalcilere hiçbir zaman iyi gözle bakmadı. Saddam Hüseyin'den sonra ilk Erbain ziyaretini Sadr grubu düzenledi. Bu grup devletle bağlantılı değildi. Bunu tamamen kendi inisiyatifleri ile yaptılar. O dönem Irak'ta görev yapan ABD'nin Irak Valisi Paul Bremer bu gelişmeden memnun olmadı. Milyonlarca insanın 1400 yıl önce ölmüş bir insan için böyle bir yürüyüş düzenlemesini anlayamadılar. Ve böylece kendi aralarında biz bu hareketi yok edemeyiz düşüncesi doğdu. Sınırlar kontrol edilemediği için bu dönemde El Kaide de Irak'a girdi. Ve demokrasiyi yok etmek için çabaladı. ABD, Şii olan herkesi hapse atıyordu. Yine bu dönemde hem ABD hem de El Kaide Şiiileri öldürüyordu. Biz de buna karşı koyabilmek için 2004 yılında silahlı bir grup kurduk. Adı

Ceyşil İmam-ul Mehdi idi. Bu grubun amacı mezarlarımızı ve halkımızı savunmaktı. El Kaide'den zarar gören Şii ailelerine destek olmak için kuruldu. Ortalığın karışık olduğu bu dönemde İmam'ın mezarı yıkıldıktan sonra iç savaş çıktı ve Sadr grubunun askeri güçleri sahaya indi. O dönemde hiçbir siyasi amacımız yoktu. 30 milletvekilimiz vardı. Buna Sadr grubunu deniyordu. Devletin içine girince devletin zayıf olduğunu anladık. Altı tane bakanımız vardı. Seyit Mukteda devletin zayıflığını görünce altı bakanını geri çekti ve başbakana daha iyi çalışmaları için kendi bakanlarını buraya atmasını söyledi.

Sadr Grubu'nun girdiği ilk savaş Necef savaşıdır. ABD ve Sadr grubu arasında gerçekleşmiştir. Bu çatışmada Sadr grubundan gençler şehit olmuştur. Ancak o çatışmada ABD şunu anlamıştır. Şii halkı kuvvetli bir halktır. Birçok ABD'li de ölmüştür. Bizim ve halkımız hakkında kuvvetli olduğumuz yönündeki ifadeleri ABD'liler de yazdı ve bunlar daha sonra Wikileaks'te ortaya çıktı. Sadr grubu ile yürütülen mücadelenin çok zor bir savaş olduğu bu belgelerde yer aldı. Daha sonraki süreçte Irak'ta bir düzelme ortaya çıktı. Ancak Maliki'den sonra ülke bir daha karıştı. Bu karışıklık Hasan el Askeri türbesine gerçekleşen saldırıdan sonra ortaya çıktı. O dönemde Maliki ile Sadr grubu askerleri arasında tartışma çıktı. Biz buna da ikinci savaş diyoruz. Bizim Sadr grubuna bağlı yerlerimiz vardı. Hiç kimse bu bölgelere giremezdi. ABD ve Maliki'nin askerleri Sadr şehrine, Nisan, Basra, Necef ve Küfe'de betonlardan oluşan duvarlar ördüler. Maliki'nin ve ABD'nin amacı Sadr'ın askerlerini öldürmek ya da hapse atmaktı. Maliki'nin düzenlediği askeri operasyonun ismi "Savlatül Fırsa" idi. Bu operasyonun neticesinde Sadr grubundan birçok kişiyi hapse attılar. Herkes Sadr grubunun bittiği yorumunu yapıyordu. Seyit Mukteda Sadr da o dönemde İran'a okumaya gitti. Aynı süreçte biz de siyaset yapmaya başladık. 2009 yılında vilayet meclisi seçimleri oldu. Bu seçime bizim girmemizi istemediler ve biz de adaylarımızı Sadr adayları olarak yazmadık.

Adımızı "Ahrar Kitleleri" olarak yazdırdık. Herkes bu grubun kazanamayacağını söylüyordu. Seyit Mukteda Sadr da bu harekete açıktan destek vermedi. Yani basın önünde bunlar benim temsilcilerimdir demedi. Yine de büyük başarı sağladık. Halk bizi destekledi. Diğer bir kazanan da Maliki'ydi. Maliki birinci sırada geliyordu. Ardından Sadr grubu geliyordu. Daha sonra Seyit Mukteda fetva verdi ve halkının Irak'ta siyasete girmesini söyledi. 2010 yılındaki genel seçime en iyi adamlarımızla girmemizi tavsiye etti. Maddi ve manevi destek verdi. İran'a gittikten sonra ilk kez televizyonlara çıkıp bu kişiler benim adamlarımdır ve Ahrar Kitleleri'ndeki kişileri destekliyorum diye açıklama yaptı. Sadr grubu seçimlere Meclis-i Ala, Fazilet, Ahmet Çelebi ile birlikte girdi. Herkes en fazla 25 aday çıkarabileceğimizi düşünüyordu. Bütün yorumlar Maliki'nin kazanacağı yönündeydi. Tek başına Sadr grubu 40 milletvekili kazandı. Meclis-i Ala'nın 19 milletvekili seçildi. Dava partisinin 31 milletvekili oldu. Kanun Devleti'nin sahip olduğu diğer milletvekillikleri başka partilere aittir. Sadr Grubu ise tek başına 40 koltuk kazanmıştır. Sadr grubunun Irak siyasetindeki konumunu şöyle tanımlayabiliriz: "biz terazide hangi kefeye otursak orayı kazandırırız." Bu nedenle de hükümet kurulurken herkes bizi hükümete almak istedi. Biz ilk başta Maliki'nin başbakan olmasını istemiyorduk. Biz istemediğimiz için de başbakanlığı bir türlü alamıyordu. Ancak biz fikir değiştirdik başbakan oldu. Biz de hükümete girdik ve şu anda hükümette 8 bakanımız var. Biz devlete girelim ve her yerde adamlarımız olsun istiyoruz. Bizim amacımız daha çok insanımız devlet yönetimine girsin. Bu şekilde fakir halkımıza yardımcı olacağımıza inanıyoruz. Örneğin şu anda parlamentoda kanun çıkarırken her şeyi ucuzlatmaya ve maaşları arttırmaya çalışıyoruz. Millet adına millet için çalışmak istiyoruz.

ORSAM: Sadr Hareketinin federalizm ve Kerkük konusundaki görüşleri nelerdir?

Sadr Kütlesi Irak'ın birlik ve beraberliğinden yanadır. Kürtlerin federalizm yönünde güçlü bir istekleri bulunmaktadır. Ancak ayrılmak, bölünmek istemiyorlar. 140. madde'ye göre Kerkük şehri küçük bir Irak'tır. Biz de Kerkük'ün tüm Iraklıların şehri olmasını savunuyoruz. Biz Kerkük'ün tüm Irak'ın şehri olması gerektiğini düşünüyoruz. Arap, Kürt ve Türkmenlerin bir arada yaşadığı bir Irak şehri olsun istiyoruz. Tüm milletler orada barış içinde yaşasın diye düşünüyoruz. Kerkük şimdilik Bağdat'a bağlıdır ve gelecekte de Bağdat'a bağlı olmasını isteriz.

2.2.3. Sadr Hareketi Meclis Sözcüsü ve Milletvekili Hasan A. Cubburi ile Görüşme

ORSAM: Öncelikle kısaca kendinizi tanıtabilir misiniz?

Ben Dr. Hasan Abdülhadi Casim El Cuburi. Irak parlamentosunda Sadr Grubu'ndan milletvekili olarak görev yapıyorum.

ORSAM: Seçimlerden sonra hükümet kurulum sürecini kendi grubunuz açısından anlatabilir misiniz?

7 Mart 2010 tarihinde Irak parlamentosu için seçimler gerçekleştirildi ve bizler de Sadr Grubu olarak Irak Ulusal İttifakı içinde seçimlere girdik. Sadr Grubu olarak 39 - 40 sandalye kazandık. Seçim öncesi başarılı olan parlamento adaylarını Irak'ta şehirlere ve bölgelere göre böldük. Ardından Irak Ulusal İttifakı içinde seçimlere girdik. Irak Ulusal İttifakı toplamda 73 sandalye kazandı. Sadr Grubu olarak biz 73 sandalyenin 39'unu kazandık. Seçimin ardından Irak Ulusal İttifakı, Kanun Devleti İttifakı ile birleşti. Böylece iki İttifakın birleşmesiyle Ulusal İttifak oluşmuş oldu. Bu İttifakın toplam sandalye sayısı ise 159 oldu. Bu İttifak içinde Sadr Grubu'nun büyük bir rolü vardı. Bu listeden Seyid Nuri Maliki Başbakan olarak seçildi. Biz Sadr Grubu olarak bazı şartlar ortaya koyduk. Hükümetin işbirliği içinde hareket etmesi gerekmektedir. Büyük ve küçük listelerin tamamı istisnasız

hükümet içinde yer almıştır. Böylece ortak hükümet kuruldu. Sadr Grubu olarak Meclis Başkanlığı Yardımcılığı ve hükümet içinde de 8 bakanlık aldık.

ORSAM: Bize Sadr Hareketi'nin örgüt yapısını anlatabilir misiniz? Sadr Hareketi nasıl bir siyasi örgüttür, bir parti midir yoksa hareket midir?

Sadr Kütlesi milli bir harekettir. Birlik ve beraberliğe inanmaktadır. Düşmana karşı bir duruş sergilemektedir. Kendi milletini kendisi yönlendirir ve dış etkilere kapalıdır. Bütün devletlere saygısı vardır ve kimsenin işlerine karışmamayı savunmaktadır. Buna karşılık herhangi bir devletin de Irak üzerindeki vesa-yetini kabul etmez.

ORSAM: Sadr Hareketi'nde bugün üst düzey liderler kimlerdir, kararlar nasıl alınmaktadır?

Sadr Grubu'nun stratejisini belirleyen aynı zamanda başkanımız da olan Seyyid Mukteda Sadr'dır. Onun altında siyasi bir heyet bulunmaktadır. Bu heyet Sadr Grubu'nu yönlendirmektedir. Bu heyetin başkanı grubu parlamentoda temsil etmektedir ve önemli kararları almaktadır. Heyet danışmanlık yapar ve son kararlar oluşur. Böylece herkesin görüşü alınmış olur.

ORSAM: Bu stratejiyi belirleyenler hukukçular mı, akademisyenler mi, milletvekilleri mi yoksa tüm bunlardan oluşan bir grup mudur?

Sadr Grubu'nun üyeleri arasında avukatlar, mühendisler, doktorlar, üniversite öğretmenleri bulunmaktadır. Kararlar bütün bu kişilerin katılımı ile alınmaktadır.

ORSAM: Anayasada yer alan 140. madde ile ilgili olarak Sadr Grubu nasıl bir duruş sergilemektedir?

Sadr Kütlesi Irak'ın birlik ve beraberliğinden yanadır. Kürtlerin federalizm yönünde güçlü bir istekleri bulunmaktadır. Ancak ayrılmak

mak, bölünmek istemiyorlar. 140. madde'ye göre Kerkük şehri küçük bir Irak'tır. Biz de Kerkük'ün tüm Iraklıların şehri olmasını savunuyoruz.

ORSAM: 140. madde uygulanması ve sonrasında ve Kerkük şehrinin Kürt Federal Bölgesine bağlanmasını kabul ediyor musunuz?

Biz Kerkük'ün tüm Irak'ın şehri olması gerektiğini düşünüyoruz. Arap, Kürt ve Türkmenlerin bir arada yaşadığı bir Irak şehri olsun istiyoruz. Tüm milletler orada barış içinde yaşasın diye düşünüyoruz.

ORSAM: Yani sizce Kerkük şehri Bağdat'a mı Kuzey'e mi bağlı olmalıdır?

Kerkük şimdilik Bağdat'a bağlıdır ve gelecekte de Bağdat'a bağlı olmasını isteriz.

ORSAM: Petrol yasası ve özellikle de petrol gelirlerinin paylaşımı konusunda ne düşünüyorsunuz?

Petrol gelirleri istisnasız tüm Iraklıların hakkıdır. Kürdistan bölgesinden çıkan petrol gelirleri Bağdat merkezi hazinesine gelmektedir. Bu gelirler adaletli bir şekilde tüm Iraklılara dağıtılır. Bu Kuzey Irak için de geçerlidir. Onlara Irak'ın bütçesinden %17'lik bir pay verilmektedir. Tüm Irak'ın ihracatı Bağdat'a bağlıdır.

ORSAM: 140. maddenin uygulanması kapsamındaki meselelerden biri de nüfus sayımının yapılması. Nüfus sayımının yapılması konusunda ne düşünüyorsunuz? Özellikle de Musul, Kerkük, Selahattin ve Diyala gibi sorunlu bölgelerde.

Sayım ile ilgili süreç Planlama Bakanlığı'na aittir. Ayrıca sayım için belli kurumlar da kuruldu. Bu kurumların çalışmaları neticesinde sayım için ideal yöntem ve zaman belirlenecek. Nüfus sayısı ve hizmetlerde bulunmak ve yeni seçimlerde kazanmak, milletvekili ve meclis vekili seçimlerine katılmaları.

ORSAM: Bu bölgelerde yaşayan Araplar ve Türkmenler seçimin ve sayımın yapılmasına karşılar. Kürtler ise sayımın yapılmasını istiyorlar. Siz "yapılsın ya da yapılmaz" gibi net bir şey söyleyebilir misiniz?

Araplar ve Türkmenlerin sayıma karşı olmalarının bazı nedenleri vardır. Bu bölgelerde bazı göçmenler yaşıyor ve burada oturdukları için şu aşamada nüfus sayımı yapılmasını istemiyorlar. Teşkilatlar var. 140. maddeye göre belli bir sürecin işlemesi gerekmektedir. Kanun süreci kolaylaştırmak ve milleti bir araya getirmeye çalışmaktadır. Ve buna göre herkes hakkını alacaktır.

ORSAM: Birleşmiş Milletler'in (BM) tartışmalı bölgeler konusunda yaptıkları çalışmaları destekliyor musunuz, yoksa şüphe ile mi bakıyorsunuz?

BM çalışmalarını adil bir yönde yaparsa, yani tarihi ve sosyal hakları ortaya koyarsa çok önemli bir rol oynayabilir. Birçok gerçeği ortaya çıkarabilir. Ama farklı bir gelişme olursa ve bahsettiğim şekilde hareket etmez, farklı bir rol oynamaya kalkarsa ve farklı grupların çıkarı yönünde çalışırsa bu çalışmaları engelleriz.

ORSAM: Sadr Grubu seçim sonuçlarına göre en önemli pozisyondaki gruplardan biri. Sadr Grubu desteklemeseydi hükümet belki de kurulamayacaktı. Sadr Grubu seçim yasasını en iyi okuyan ve ona göre en iyi stratejiyi belirleyen grup oldu. Bu stratejiyi nasıl belirlediniz?

Sadr Grubu milli, ulusal bir kütledir. Iraklıların kazandığı sandalyeler Irak Ulusal İttifakı'nda bir araya geldi. Irak Ulusal İttifakı'nın hükümetin oluşmasında büyük bir rolü vardır. Burada tüm milletler bir araya geldi. Bu şekilde hükümet kuruldu ve siyasi işleri sürdürmeye başladı.

ORSAM: Sadr hareketinin toplumsal tabanı nedir, kimler Sadr Hareketi'ni desteklemektedir?

Milli inanca sahip insanlar desteklemektedir. Irak genelinde bakacak olursak farklı kesimlerden insanların desteklediği görülmektedir. Ancak esas itibarıyla fakir çoğunluğun bizi desteklediği söylenebilir. Bunun yanı sıra Sadr Grubu milli bir kütledir. Millî inanca sahip insanlar da bizi desteklemektedir.

ORSAM: Sadr Hareketi daha çok hizmet bakanlıklarını tercih etmiş gibi görünüyor. Bunun nedeni nedir?

Sadr'ın bir inancı vardır. Iraklılar için temel hizmetleri yerine getirmek çok önemlidir. Irak vatandaşları çok uzun zamandır bu hizmetlerden yoksundur. Saddam rejiminde çok büyük sıkıntılar çekildi. Tam 35 sene sürdü bu durum. Neredeyse her şey aynı kaldı ve hiçbir şey yapılmadı. Saddam rejiminden sonra Amerikan işgali yaşandı ve her şey, binalar, altyapı ve her şey yıkıldı. Tabi bu arada bir de terör yaşandı. Bütün bunlar Irak'ı çok zor koşullar altında yaşamaya itti. Bu nedenle Iraklıların şu an için en fazla ihtiyacı olan şey devletin verdiği temel hizmetleri alabilmektir. Biz de bu amaçla hizmet bakanlıklarına talip olduk ve aldık.

ORSAM: 30 senedir yapılamayanları yapmaya kalkmak, 2-3 sene içerisinde bütün her şeyi yapmaya kalkışmak aynı zamanda büyük bir risk değil mi? Yapılamazsa insanların desteğinin geri çekileceğini düşünüyor musunuz?

Altyapı hizmetleri, belediye hizmetleri için bütçe bulunmaktadır. Sadr Grubu olarak Iraklılar adına bu bütçelerden faydalanılacaktır. Irak milleti çok yoksul durumdadır. Mesela elektrik, belediye hizmetleri, su, kanalizasyon, okul, gıda maddesi temini konularında büyük sıkıntılar yaşamaktadır. Bütçeler doğru kullanılırsa bu konularda önemli gelişmeler kaydedeceğimizi düşünüyorum.

ORSAM: Bugün Irak'ta güvenlik sorununu yaratan faktörler nelerdir?

Birçok faktör vardır. Iraklı siyasi gruplar arasında anlaşmazlık vardır. Ve tabi ki en önem-

lisi halen işgal altındayız. Bunun yanı sıra işsiz insanlar yarattığı bir istikrarsızlık sorunu da yaşıyoruz. Bu gibi faktörler Irak'ta güvenlik sorunlarına neden olmaktadır.

ORSAM: Peki, güvenlik tam olarak nasıl sağlanabilir?

Iraklı siyasi gruplar arasında uzlaşma ile sağlanabilir. Ardından ABD askerlerinin çekilmesi gerekmektedir. Bir diğer faktör komşu ülkelerin oynadığı roldür. Komşu ülkeler birleşirse de Irak'ta güvenliğin sağlanabileceğini söyleyebiliriz. Bütün bu faktörler bir arada önemlidir.

ORSAM: Sadr Hareketi neden Savunma, İçişleri gibi güvenlik bakanlıklarına talip olmadı?

Bu bakanlıkların herhangi bir partiye ya da gruba ait olmaması gerekmektedir. Bu nedenle grup olarak tek başımıza bu bakanlıklara talip olmadık.

ORSAM: Sadr Hareketi olarak Türkiye'nin Irak politikası hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Türkiye her zaman bizim komşumuzdur. Türkiye Irak'ta güvenliğin sağlanmasını istemektedir. Iraklı bütün siyasi grupların aralarında anlaşmasını, uzlaşmasını istiyor. Bu rol Irak açısından önemli ve olumlu bir roldür. Tüm gruplara eşit mesafede yaklaşmaktadır. Biz bu nedenle Türkiye'ye saygı duyuyoruz.

2.2.4. Sadr Grubu Kerkük Temsilcisi Şeyh Raad El-Sakri ile Görüşme

ORSAM: İşgalden sonra Kerkük'teki gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Raad El-Sakri: Kerkük dinimiz gibi önemli bir şehirdir. Kerkük'ün önemli bir şehir olmasının nedeni, karma bir şehir olmasıdır. Kerkük'ün önemi Kürt, Arap ve Türkmenlerin kardeşliğinden, birliğinden geliyor. Bu birinci

sebeptir. İkinci sebep, Kerkük'ün olduğu yerde bulunan petrol gibi doğal kaynaklar. Bu da Kerkük'ün ikinci en önemli özelliğidir. Ama Kürt, Arap, Türkmen herkes burayı istiyor. Ayrıca birçok Iraklı siyasi grupla yabancı devletin Kerkük'e müdahalesi söz konusu. Sadr Grubu'nun en önemli hedefi böyle bir ortamda Kerkük'teki toplulukların hepsinin birlikte kardeşçe yaşamalarını sağlamak.

ORSAM: Sadr Grubunun Kerkük için çözüm önerisi nedir?

Bizim temel noktamız Kerkük'ün federal bir bölge olmasını engellemeye çalışmaktır.

ORSAM: Federal bölgeden kast ettiğiniz nedir?

Kerkük'ün ve Irak'ın parçalanmasına engel olmaktan bahsediyorum. Biz Irak'ta federal bölgelerin oluşmasına karşıyız. Ama yerel seçimler yasasında Kerkük'le ilgili olan 23. maddeyi destekliyoruz. Bu yasaya göre, Kerkük'te yaşayan milletleri yüzde 32 oranına göre temsil edilmesini istiyoruz. Irak Türkmen Cephesiyle birlikte Kerkük'ün birliğinin muhafaza edilmesini destekledik. Hatta ben şahsen Başbakan Maliki ile bu konuda görüştüm ve Kerkük'ün parçalanmasını istemediğimizi kendisine ilettim. Kerkük'ün Bağdat'a bağlı kalmasını savunduk. Yani başka bir yere tabi olmasın, bağlanmasın sadece Bağdat'a, başkente bağlı olsun. Yani biz Sadr Grubu olarak Kerkük'ün merkezi hükümete bağlı olmasını destekliyoruz ve bugüne kadar bizim yoğun çabalarımız sonucu Kerkük merkezi hükümete bağlı kaldı.

ORSAM: Peki işgalden sonra özellikle Irak'ın kuzeyinden Kerkük'e 800 bin Kürt'ün yerleştiği söyleniyor. Bu durumu sorunu nasıl etkiledi? Çözüm öneriniz var mı?

800 bin bence fazla abartılı. Belki 80 bin olabilir. Ancak eski rejim birçok insanı yerinden etti ve bunlar kendi yerlerine dönüyorlar. Yine de bu göçlerin tam anlamıyla tecavüz olduğu

söylenemez. Ama bu şartlar altında Kerkük'te bir seçim yapılırsa dengesizliğe yol açacağı kesin. Biz Kerkük'e fazla nüfus yerleştiğini biliyoruz. Bu yüzden seçim Kerkük için bir sonuç vermez. Dolayısıyla yüzde 32'lik paylaşımı önemsiyoruz. Bu şekilde nüfus ne olursa olsun, kendi alanının dışına çıkamaz. Seçimi ancak 2003'teki nüfus kayıtlarına göre yapılması halinde destekleriz. Yani ABD işgali gerçekleşmeden önceki seçmen ve nüfus kayıtları dikkate alınmalıdır. Diğer seçenek ise, Kerkük'teki nüfus artışının en fazla yüzde 5'inin kabul edilerek seçim yapılmasıdır. Eğer artış yüzde 5'in üzerindeyse seçim yapılması kabul edilemez.

ORSAM: Kürt Bölgesel Yönetimi Irak Anayasası'ndaki 140. maddenin halen devam ettiği görüşünde. Ancak bu madde öngördüğü takvim içinde uygulanamadı. Bu konudaki düşünceleriniz öğrenebilir miyiz?

140. madde kesinlikle hükmünü yitirmiştir. Aynı soruyu Kürt bölgesinden de gelip, sorular. Aynı şekilde net bir ifadeyle 140. Maddenin süresinin bittiğini kendilerine söyledim.

ORSAM: Seçim sonuçlarına bağlı olarak Kürt grupların Kerkük'teki üstünlüğü bitmiş gözüküyor. Kerkük'te seçim sonuçlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkmenlerin Irakiye Listesi ile seçimlere katılmaları çok mantıklıydı. Seçime katılımın dışında Kürtler tarafından hile ve usulsüzlükler yapılmasına rağmen, Kürt gruplar Kerkük'te üstünlük sağlayamadılar. Hatta yarımından az oy aldılar. Bu bizi Kürtlerin Kerkük'te üstün olmadığı sonucuna götürür.

ORSAM: Sizce bu durum Kürt grupların Kerkük'ü Kürt Yönetimine bağlanması gerektiği iddialarını zayıflattı mı?

Evet bu konuda elleri zayıfladı. Parlamento seçiminden önce Kerkük sanki Kürtlerinmiş gibi bir hava yarattılar. Ancak seçimden sonra

Kerkük'te yaşayan diğer taraflar gibi Kerkük meselesinin unsurlarından biri haline geldiler. Seçimden önce ise büyük bir taraftı. Merkezi hükümet gibi bir taraf olmuştu. Seçimden sonra normal bir taraf oldu. Gücü kalmadı, düştü. Şimdi aynı şekilde 140. maddenin uygulanması konusunda ısrar edemeler. Yani sadece kendilerinden başka kimse 140. maddeyi desteklemiyor ve kabul etmiyorken uygulamaya geçirmeleri mümkün değil. 140. maddeyi uygulamak için anayasayı değiştirmemiz lazım. Anayasayı değiştirmek sadece bir tarafın girişimiyle olmaz. Tüm tarafların girişimiyle olması lazımdır.

ORSAM: 2003'ten bu yana gelen süreçte Sadr Hareketi'nin sadece parti olarak değil bütün unsurlarıyla etkili olduğunu gördük. Peki, Sadr Hareketi gücünü nereden alıyor?

Öncelikle genel olarak Şii inancında mericiyet anlayışı vardır. Mercii bütün konularda halka yol gösterir. Ama şartlar halkı merciden biraz uzaklaştırdı. Bu durum Ayetullah Muhammed Bakır El-Sadr'da tedirginlik yarattı ve bir hutbesinde şeyhlerin millete gideceğini söyledi. Çünkü Saddam rejimi zamanında hatta daha da eskiden beri çok az insan mericiye yaklaşabiliyordu. Bu sadece rejim baskısıyla değil, maddi durumun kötü olmasıyla da ilgilidir. Seyit Sadr yeni bir yol açtı. Tabi ki her iyi yol insanlarda mutluluk ve huzur yaratıyor. İnsanların kalbinde ekilmiş olan şeyler bunlardır. İşte bu sevgi bu hareketi, bu gücü oluşturmayı sağladı. Sadr Hareketi parti değil, organizasyon değil, millet hareketidir. Yani partiye ait değil, millete aittir. Sadr Hareketi, dini güdülerle ABD'ye karşı çıktı. Yine aynı güdüyle, siyasi gruplar arasındaki sorunların giderilmesi için uğraş verdi. Sadr Hareketi'nin hedefleri dini olduğu için millet de ona bu denli bağlıdır. 2005 seçimlerinde Sadr Hareketi kendi başına 30 sandalye kazandı. 2010 seçimlerinde ise 40 sandalye elde etti. Ama seçimlere katılan diğer gruplara baktığınızda liste halinde milletvekili kazanabildiler. Sadr Hareketi ise tek başına

kazandı. Yani milletin desteği çok güçlüdür. *ORSAM: Sadr Hareketi'nin sosyal konular da da çalışmalar yaptığını biliyoruz. Sadr Hareketi'nin çalışma sistemi hakkında bilgi verebilir misiniz?*

Gölge hükümet gibi bir rolü var. Ama yanlış anlamayın. Merkezi hükümete karşı kurulan bir hükümet değil. Bakanlıklar gibi faaliyetlerini yürüten konularında uzman organizasyonlara sahip. Ayrıca Sadr Hareketi'nin askeri organizasyonu da var. Ayrıca ekonomi konularında uzman bir heyete sahip. Bu ekonomik heyetin görevi; Irak dışında çalışmalar yapmaktır. Ayrıca Sadr Hareketi'ne bağlı milletvekilleri de heyete yardımlar yapmaktadır. Bu maddi bir imkân ve güç yaratıyor. Bir de 10 kişiden oluşan bir yüksek heyet var. Onlar da tıpkı Bakanlar Kurulu gibi faaliyet gösteriyor. Bu on kişilik heyet, Sadr Hareketi'ne bağlı olan tüm müesseseleri, organizasyonları idare ediyor. Örgütsel yapının işleyişini düzenleyen, Anayasa'ya benzeyen kuralları da bu kişiler koyuyor. Sadr Hareketi'nin başında olduğu örgütsel yapı tanzimli, tertipli bir yapıdır ve karışık bir yapı değildir. Yani Sadr Hareketi bu örgütü kendi kafasına göre yönetmiyor. Bir kişi bir görüş sunar, bu görüş tartışılır ve sonrasında karar verilir. Onlar hariç bu mali tahsisatlar ve bu sahip olunan ekonomik imkânlardan yaralananlar var. Sadece Sadr Hareketi ve örgütte birlikte çalışanlara değil, herkese yardım yapılmaya çalışılıyor. Mesela geçen senelerde Kürtlerin öldüğü bir patlama oldu. Yaklaşık 30-40 aileye bu paraların bir kısmı tahsis edildi. Aynı şekilde Telafer'de hayatını kaybeden Türkmenlere de yardım yapıldı. Mesela yakın zamanda Kerkük'e yakın olan Tazehurmatu'da yaşanan patlama sonrası, hükümet insanların evlerini, yerlerini yapmaları için söz vermişti. Ama yapılmadı. Kısa bir süre önce Sadr Hareketi Tazehurmatu'daki insanlara verilmek üzere para tahsis etti. Yani tahsisatlar sadece Sadr Hareketi ve Sadr Hareketinde yer alanlar için değil, geneldir. Şii, Sünni, Arap, Türkmen, Kürt ayırt edilmez.

ORSAM: Sadr Grubu Irak'ta yeni hükümetin kurulmasında oldukça kritik bir noktada duruyor. Sadr Grubu'nun hükümetin kurulmasına konusundaki yaklaşımı nedir?

Mukteda El Sadr El Cezire kanalıyla bir röportaj yaptı. Orada niye Nuri El Maliki'ye destek vermediğimizin sebeplerini söyledi. Daha önce Mukteda El Sadr, Maliki'ye yalancı demişti. Bunun sebepleri var. Öncelikle Maliki sözünü tutmuyor, söz verdiği şeyleri yapmıyor. Mesela Sadr Hareketi'ne bağlı olan halkı taciz etmeyeceği yönünde sözler verdi. Ama hala Sadr Hareketini rahat bırakmıyor. Hatta onların kadınlarının, çocuklarının haklarına tecavüz etti. Yani bu seviyeye kadar çıktı. Ayrıca size açık söylüyorum; Maliki ABD ne derse onu yapıyor. Maliki Amerika Birleşik Devletleri'ne gittiği zaman Irak'ta ölen Amerikan askerlerinin mezarlarını ziyaret etmiş, mezarlarına gül koymuş ve "onlar şehit sayılır" demiştir. Irak'ta Amerikalılara karşı mücadele eden insanlara da kanun kaçağı diyor. Maliki'ye göre, Amerikalılar düşman değil. Ondan dolayı, biz Maliki'ye hiçbir şekilde destek vermiyoruz. Maliki'den başka kim olursa olsun. Bizde bir sistem var ve bu sistemde önemli noktalar var, bu noktalara ve kriterlere göre davranan herkesi kabul ederiz.

ORSAM: Peki Iyad Allavi konusundaki şüphenizin nedeni nedir?

Aynı soruyu El Cezire kanalında da bana sordular ve açıkça cevapladım. Allavi, Baas Partisi'ni kendine yakınlaştırdı. Ondan dolayı, Allavi'ye karşı da sıcak bakmıyoruz. Mukteda El Sadr, "Eğer Allavi Baas Partisi'nden kendisini uzaklaştırır ve Baasçıları kendi partisinden çıkartırsa, biz bunu kabul ederiz", diyor.

ORSAM: Yani Irakiye'nin içinde Baasçılar olduğundan mı söz ediyorsunuz?

Irakiye içinde de dışında da var. Kendisini Baasçılara yakınlaştırdı. Eğer kendisini onlardan uzaklaştırırsa, biz onu başbakan olarak kabul ederiz.

ORSAM: ABD Irak'tan çekilecek mi? ABD çekildikten sonra ise Irak nasıl bir Irak olacak?

Irak daha iyi olur. Eğer ABD'liler bir yere girseler oradaki milleti ezerler, döverler, harap ederler. Irak'taki problemlerin en büyük kaynağının ABD ve onun silahlı kuvvetleri olduğunu düşünüyoruz. Problemler onlardan geldi.

ORSAM: 2003'ten bu yana Türkiye'nin Irak politikasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye'nin Irak politikasını iki önemli temelden görüyorum. Birinci esas siyasettir. Siyasi açıdan Türkiye, Irak milletinin birleşmesi için çaba harcıyor. Irak'ta bir dönem partiler aralarında anlaşamamışlardı, işte o zaman Ankara'da ve İstanbul'da toplantılar yapıldı. Hatta Türkiye, Irak'taki partileri birleştirmek için bunu Irak'ta da yapmalı. İkincisi ise ekonomik ve insani yardım meselesidir. Ekonomik açıdan bakıldığında, mesela Türk malları, su kaynakları ve Irak'ın doğal kaynaklarının ulaşımına katkı yapması bakımından Irak ekonomisine katkı sağlamaktadır. Sadece Türk mallarıyla değil; inşaat şirketleriyle, imar ve altyapı yardımları vasıtasıyla katkı sağlıyor. İnsani yardım bağlamında ise Türkiye, Irak'ta yaşanan olaylar sonrasında ayırım gözetmeden hasta ve yaralıları Türkiye'ye göndererek çok önemli ve üst seviyede bir rol oynadı. Bu Irak için çok önemlidir.

ORSAM: Bize zaman ayırıp, sorularımıza yanıtladığınız için size teşekkür ederiz.

2.2.5. Irak İslami Yüksek Konseyi İlişkilerden Sorumlu Başkan Yardımcısı ve Eski Milletvekili Rıza Cevat Taki ile Görüşme

ORSAM: 2010 yılı Mart ayında parlamento seçimi yapıldı. Bu seçim sürecini ve seçim sonuçlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

2010 yılında seçimler yapıldı. Bu seçim çok önemliydi ve çok da başarılı geçti. Bütün Irak halkı katılım sağladı. 2005 yılındaki seçime

katılmayan kesimler vardı ancak bu kesimler de seçime katıldı. Bu da büyük bir gelişmeyi bizim açımızdan.

ORSAM: Seçim sonuçları istediğiniz gibi çıktı mı yoksa listenizin daha mı çok oy alacağını düşünüyordunuz. Seçim sonrasındaki tabloyu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Seçimden sonra seçim kanunu nedeniyle bazı problemler çıktı. Bu da bizi biraz engelledi. Haliyle biraz zorlandık. Sonuçların açıklanmasında gecikme oldu ve bu da siyasi problemler yarattı. Seçim yasası sisteminde sayım, kontenjanların dağılımı konularında engelleyici unsurlar vardı. Çünkü yasa yeni yazılmıştı. Bu nedenle bazı siyasi gruplar mahkemeye şikayette bulundular. Bu da hükümetin oluşmasını geciktirdi. Bu yüzden hükümet geç kuruldu. Hükümetin kuruluşu ve parlamentonun faaliyete geçmesi de gecikti haliyle. Sayın Mesut Barzani'nin "döner masa" fikri tüm bu problemleri çözdü. Ama bu "döner masa" fikri Seyid Ammar Hekim'den çıkmıştır. Fakat uygulamasını Sayın Mesut Barzani yapmıştır. "Döner masadan" önce siyasi güçlerin kendi aralarında görüşmeleri oluyordu ama herkes bir arada toplanamıyordu.

ORSAM: Hem seçim sonuçlarını etkileyen hem de seçimden sonraki hükümet kurma sürecini etkileyen önemli bir gelişme var. 2005 yılında Birleşik Irak İttifakı çok daha kapsamlı siyasi bir ittifaktı. Bunun içinde İslami Dava Partisi vardı, İslami Yüksek Konsey, Sadr Hareketi ve Fazilet Partisi vardı. Fakat neden 2010 yılında yapılan seçimlere Birleşik Irak İttifakını oluşturan partiler aynı ittifakla girmediler de bir tanesi Kanun Devlet bir tanesi Ulusal İttifak olmak üzere iki ittifak olarak girdi? Çünkü seçim sonunda bunlar tekrar bir araya geldiler. Oysa seçim öncesinde bu ittifakı yapmış olsalardı, çok daha fazla milletvekiliyle aynı hükümeti kurabileceklerdi.

Daha iyi olurdu. Ancak esasen seçimlere daha az sayıda parti girseydi daha iyi olurdu. Bunun örneği Amerika'da, İngiltere'de, Türkiye'de

bulunmaktadır. Bizim demokrasi tecrübemiz ve uygulamamız henüz yeni. Yüz sene önce de Irak hükümeti kuruldu ancak demokrasi yeni ortaya çıktı. Bu nedenle yeni uygulamalar oluyor. Biz birlikte girsek iyi olmaz diye düşündük. Demokrasi açısından yanlış olacağını düşündük ve iki ayrı grup olarak seçime girdik. Bazıları da tek başına yani herhangi bir ittifaka girmeden daha fazla kontenjan kazanacağını düşünüyordu. Daha fazla kazanç, daha fazla oy isteği onları bugünlere getirdi ama kazanamadılar. Ama seçimler bittikten sonra bir baktılar 91 kontenjan almışlar. Ancak esasen büyük bir gelişme bekliyordular. Ben önümüzdeki dönemde içinde Şii, Sünni ve diğer tüm grupların yer aldığı ulusal listelerin çıkaracağını düşünüyorum. İlerde bana göre temel olarak iki liste kalacak. Bunlardan biri iktidara gelecek ve diğeri de muhalefet olacaktır.

ORSAM: Çok önemli bir noktaya parmak bastınız. Dediniz ki Irak'ın demokrasi süreci yenidir. Bu çok doğru bence. Demokrasinin yeni olduğunun göstergesinin bir tanesi bugünkü hükümetin yapısı. Bütün partiler hükümetin içinde toplanıyor. Oysa demokrasinin en önemli özelliği sadece iktidarın olması değil, güçlü bir muhalefetin olmasıdır. Güçlü bir muhalefetin olmadığı yerde demokrasiden bahsedilebilir mi?

Bu Irak'ın en önemli problemlerinden biridir. Bir grup yönetip, bir grup muhalefet etsin anlayışı yok. Bunun ortaya çıkış sebebi şöyledir. Yeni bir Irak hükümeti yapılanması süreci içindeyiz. Irak'ta hükümet kurulurken önümüze "herkesin sürece katılımı" diye bir şey çıkıyor. Bizim Irak'ta demokrasinin temel ilkesi herkesin katılımı şeklinde ortaya çıkıyor. Yani Irak'ta "uzlaşma demokrasisi" ilkesi geçerli oluyor. Lübnan'daki sisteme benziyor. Yani Irak'ta "artı demokrasi" var. Bizim sistemimizde seçime girip de kazanamayan bir grup hükümetin dışında kalırsa, "bu nasıl bir demokrasi. Seçimi kazanamadılar ve uzaklaştırıldılar hükümetten" diye düşünülüyor. Burada bir parti seçime girip % 80 oy alsada dahi tek başına hükümet kuramıyor. Bütün grup-

ları hükümete dahil etmek durumundadır. Bu nedenle katılımcı demokrasi olarak tanımlıyorum. Bunun olumlu ve olumsuz yanları vardır.

ORSAM: Bunun olumlu ve olumsuz yanları nelerdir?

Olumsuz yanı güçlü bir muhalefetin olmamasıdır. Parlamento hükümete muhalefet etmek istiyor ama aynı güç parlamentoda da var hükümette de var. Bu yüzden muhalefet olmuyor.

ORSAM: Yani Hükümetin içinden bir muhalefet mi oluşuyor?

Doğru bir muhalefet değil bu. Bu muhalefet de hükümeti çökertemez. Hükümete yönelik muhalefet olduğunda hükümet bu sefer parlamentoya döner ve şu ifadeyi kullanabilir. Hükümet içindeki bakanları siz verdiniz. Sizin adaylarınız hükümetin içinde diyecektir. Bu durumda bakanlarınızı hükümetten çekin diyecektir. Bu nedenle gerçek bir muhalefet olamayacaktır. Türkiye’de böyle bir şey olamaz. AK Parti, hükümete muhalefetlik yapamaz. Bu anlattıklarım olumsuz yönleriydi. Olumlu yönleri ise, herkesi hükümetin içine almasıdır. Çünkü bizde % 15 oy almış bir partiyi hükümete almazsak, ya bir etnik grup ayaklanacak ya da tüm dünya bu grup neden hükümete alınmadı diye ayağa kalkacaktır.

ORSAM: Maalesef bir gerçek daha var. Irak’ta muhalefet olan partiler muhalefetlerini sadece siyasi parti olarak yapmıyorlar. Aynı zamanda bunu sokağa şiddet olarak da yansıtıyorlar. Hükümete herkesin alınmasında bunun da etkisi var mıdır?

Maalesef bu bir gerçektir. Parlamentoda ya da hükümet içinde muhalefet yapıyorsa yapıyor. Yapmazsa da bu sefer sokağa iniyor ve istediği şekilde muhalefetini gösteriyor. Herkesin de bir yöntemi var. Bu son iki yıl içinde Irak’ta nispeten istikrar olduğunu göreceksiniz. Bunun temel nedeni herkes hükümet içinde

yer aldığı için ülkede dengeler düzelmeye başladı ve istikrar ortaya çıktı.

ORSAM: Başbakan Maliki hükümeti kurduğu gün kendisi bile bu hükümetten memnun olmadığını açıklamalarında belli etti. Bugün hala bazı bakanlıklar belli olmadı. Sizce hükümet uzun ömürlü olabilecek mi yoksa bir hükümet krizi ortaya çıkabilir mi? Çünkü az önce sizin de söylediğiniz gibi muhalefet hükümetin içinden geldiği için hükümet işlevsizleşiyor. İşlemeyen bir hükümet en çok halkı rahatsız edecektir. Halk hizmet bekliyor ama hükümet sağlayamıyor. Eleştirecek kimse yok çünkü muhalefette değiller. Bu sefer hükümetin kendisi kendisini eleştirmeye başlıyor. Bu da hükümeti işlevsiz bir konuma sokmuyor mu?

Bu bizim en temel sorunlarımızdan biri. Başbakan hükümeti ilan etti ama bazı Sünni gruplarla ve Kürtlerle anlaşarak hükümeti ilan etti. Herkesi hükümete almak zorundadır. Almazsa denge bozulacaktır. O yüzden böyle bir durum ortaya çıkıyor. Bu sistem nasıl adlandırılır açıkçası ben de bilmiyorum. Anlaşma ilkesi uyarınca Başbakan yani Maliki bütün gruplara kazandıkları sandalye sayısına orantılı olarak bakanlıkları dağıtmak zorundadır. Örneğin bir grubun sandalye sayısı az da olsa hiçbir başbakan ben bu grubu hükümete almıyorum diyemez. Örneğin Türkmenlere bakanlık vermemek gibi bir durum söz konusu olamaz. Buna izin verilmemektedir. Bunu yapmaya kalkarsa siyasi krize neden olur. Hatta bütün dünya da ayağa kalkacaktır. Bu nedenle bunu yapamaz. Demokrasinin temelinde en fazla oy alan ülkeyi yönetir ama bu Irak’ta böyle olmuyor. Bana göre önümüzdeki aylarda hükümet çok zorluk çekecektir. Tunus ve Mısır’daki olaylar Irak’ı da etkileyecektir. Basra’da, Divaniye’de yürüyüşler başladı. Bu eylemlerin en büyük sebebi halkın temel hizmetleri alamamasıdır. Şu an bilemiyoruz ama eylemler belki büyüyebilir. Ortadoğu bölgesi “demokrasi tsunamisine” uğradı. Bu rüzgar her yeri yıkıyor. Hükümet bu krizi aşmak için çok yoğun toplantılar ve görüşmelere gerçekleştiriyor. Bir çözüm arayışı içindedir.

Yaşadığımız günler Irak için çok zor günlerdir. Boş kalan bakanlıklar sorunu yakın zaman içinde çözülmesi ve yeni bakanların atanarak sorunun çözülmesi gerekmektedir. Yoksa sorun daha da büyüyebilir.

ORSAM: Son olarak, Türkiye'nin Irak politikasını değerlendirebilir misiniz?

Son iki yıl içinde çok güzel gelişmeler oldu iki ülke arasında. Türkiye – Irak ilişkileri eskiden sadece PKK sorunuyla, Iraklı Kürtler sorunları ile kısıtlanmıştı. Şimdi durum değişti. Türkiye'nin son zamanlardaki açılımı Irak'ta bütün gruplar içindir. Yani bir tek kesime açılmamaktadır. Bölgede de aynı şekilde yansımaktadır. Önemli göstergelerden ve gelişmelerden biri Türkiye'nin Irak'ın en güney bölgesi olan Basra'da konsolosluk açmasıdır. Bunun yanı sıra Bağdat'ta büyükelçilik var, Musul'da konsolosluk var, Erbil'de de açıldı. Şimdi Necef'te de açmak istiyorlar. Türkiye, Irak ile ilgili konularda etkili olan ülkeler arasında tüm dünya ülkeleri arasında birinci sırada yer almaktadır. Bunu iktisadi ve siyasi anlamda söylüyorum. Ticari açıdan yine aynı şekildedir. Türk firmaları burada en önemli işleri yapmaktadır. Bu hizmetleri de Irak'ın tüm bölgelerinde yapmaktadır. Türkiye her alanda birinci sıradadır. Yaptığı projeleri olsun verdiği hizmetler olsun. Biz parti olarak da bugünlere görmek için çok çalıştık ve gerçekleştirdiğimiz için de çok memnunuz.

2.2.6. Irak İslam Yüksek Konseyi Kerkük Temsilcisi Necat Hüseyin Hasan ile Görüşme

ORSAM: Öncelikle bize kendinizden bahsedermisiniz?

1961'de Kerkük'ün Musalla Mahallesi'nde doğdum. 1979'da Bağdat'ta Teknoloji Üniversitesi'nde yükseköğrenimime başladım ve mekanik mühendisi oldum. Saddam döneminde siyaset yasaktı. Ama Saddam rejimi gittikten sonra, biz Türkmenler nerede fırsat bulduysak orada yer almaya çalıştık. Irak

İslam Yüksek Konseyi'nin (İYYK) yaklaşık 6 yıldır Kerkük sorumlusuyum. İYYK İslami bir teşkilattır. Benim burada olmamın amacı Kerkük'te mazlum olan milletime yardım etmek. Bize "İYYK'nın Kürt partilerle ilişkileri çok kuvvetli. Neden sen oradasın?" diyorlar. Saddam rejimi zamanı çok zulüm çektik. O zaman biz Kürtlerle dağlarda el ele verip birlikte savaştık. Yüzlerce şehit verdik. O zaman Kürt milleti mazlumdu. Şimdi ise Türkmenler mazlum. Türkmenlere yardım etmek benim hem İslami hem de milli görevimdir.

ORSAM: Kerkük'te İYYK'nın bürosunda hep Türkmenler mi çalışıyor?

Yüzde 99'u Türkmen. Bizim için Türkmen, Arap, Kürt olunması çok önemli değil. O bölge de hangi millet varsa o milletin insanı çalışacak. Bizim referansımız İslam.

ORSAM: O zaman Seyid Ammar El Hekim, Kerkük bir Türk şehridir diye bakıyor. Doğru mu?

Saddam yıllarca Türkmenlere eziyet etti. Türk adını yasakladı. Arazilerimizi alıp Araplara verdi. Kerkük Türkmen şehriydi. Saddam 15 yıl içinde Kerkük'e 400 bin civarında Arap getirdi. Nüfusumuz 855 bin civarında oldu. Saddam'dan önce 100 bin Kürt vardı. 15 yılın içinde 150 bine yükseldi. Saddam düştükten sonra bazıları döndü, bazıları da kaldı. Türkmen'in sayısı takriben 250-300 bin civarındaydı. Arapların da hakiki sayıları 100-150 bin, Kürtlerin 100 bin civarındaydı. Saddam'dan sonra Türkmenlerin sayısı Kerkük'te azaldı. 1947'de bir sayım yapıldı. Bu sayıma göre Kerkük nüfusunun yüzde 65 Türkmen'di. Ama sonra gönderdiler. Bizim sayımızı azaltmak istiyorlar, çünkü petrol var burada.

ORSAM: Az önce ifade ettiğiniz gibi İYYK ile Kürt gruplar arasında yakın ilişkiler var. Hatta bir anlaşma var aralarında. Siz Kerküklü bir Türkmen olarak bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ben hem İYK'nın sorumlusuyum hem de vilayette Türkmen milletinin temsilcisiyim. Bu iki görevi aynı anda yapmak çok zor. Ama tüm Türkmenler bilir ki ben Türkmenler için çalışıyorum. Bundan 2 yıl önce Irak Türkmen Cephesi'nde bir toplantı oldu. Vilayet meclisinde görevli 9 Türkmen ve Sadettin Ergeç'le oturup konuştuk. Ben; Cephe, Türkmen milletinin tek temsilcisidir dedim. Kürt kardeşlerimin bazıları her daim Türkmen haklarını öne sürdüğüm için benden rahatsızlar. Bizim bir televizyonumuz var. Arapça da Türkçe de konuşuyoruz bu televizyonda. Kürt gruplarla bazı görüşmelerim oldu. Ben, Türkmen milleti olarak kurulacak hükümetten istediklerimiz var dedim. Bazı Kürt arkadaşlarımız, sizin parlamentoda 7-8 temsilciniz olacak diyorlar. Bu genele vurulduğunda yüzde bir buçuktur. Bizim binlerce Türkmenimiz 20-25 yıl başka yerlerde yaşayıp, Araplaştı, Arapça konuşmaya başladı. Seçim zamanında bunlar Türkmenim demeye korkuyorlar. Çünkü Saddam bizi bu hale getirdi. Türkmensen işin yok, toprağın yok. Bizim hakkımız 20-25 civarında sandalye idi. Hükümet kurulduğunda bizim istediğimiz nasıl ki Anayasa'da Irak memleketi Arap'tan, Kürt'ten ve Türkmen'den oluşuyor yazıyorsa, biz öyle yaşamak istiyoruz. Başbakan'ın Arap ve Kürt yardımcısı var, Türkmen de olsun. Bu bizim de hakkımız. Bize bir bakanlık veriyorlar, bence hakkımız 2 bakanlık. Biz Türkmen milleti olarak çok şükür ki mezhep ayrılığına düşmedik. Ama yine de birisi Şii Türkmenlere, bir bakanlık da Sünni Türkmenlere verilmeli. Ben Şii'yim. Ama hiçbir zaman Sünni kardeşlerimi ayrı tutmadım. Aslında bizim milletimizin hakkı iki bakanlıktan da fazladır. Yani bir başbakan yardımcısı, iki bakanlık, 3-4 tane de bakan yardımcılığı istiyoruz. O zaman tam anlamıyla temsil edilir, hakkımıza sahip çıkarız. Bizim temsilcimiz olmadığında Arap ve Kürt'ün işi hallolur, biz açıkta kalırız.

ORSAM: İYK, Kerkük'ün geleceği ile ilgili neler düşünüyor?

Bundan 5-6 ay evvel bir fırtına koptu televizyonlarda. Seyyid Ammar El-Hekim, Kürt

Bölgesi Başbakanı Berham Salih'i hayırlı olsun demek için aradı. Kerkük meselesini de konuştular. Görüşmenin ardından, Berham Salih'in yanındakiler, El-Hekim'in kendilerine Kerkük'te çoğunluk Kürt'ündür dediği sözünü yaydılar. Ben hemen Seyyid'i aradım. Benden televizyonlara çıkıp bunu yalanlamamı istedi. Ben Türkmeneli Televizyonunda bu haberi yalanladım. Çünkü Kerkük Irak'ındır, Türkmen'in Arapın, Kürt'ündür. Biz Kerkük milletinin seçimi neyse onu uyguluyoruz. Kerkük milletinin yeri hiçbir millete tek başına mülk olamaz. Kürt tarafından yalan sözler veya kendi fikirlerini beyan eden sözler söylüyorlar. Tabi biz bundan mesul değiliz. Biz İYK olarak Kerkük'le biriz. Kim evvelden yerleşik olan Kerküklü ise o sandığa gitsin, o karar versin, dışarıdan gelen Arap ve Kürt nüfus kabul edilemez. Kim 50-60 yıldır Kerküklü olduğunu, evvelden yerleşik olduğu ispat ederse, belge var ise o söz sahibi olsun. Ama 20 yıl evvel Saddam'ın Kerkük'e göç ettirdiği Araplar ve 5 yıldır gelen Kürtlerin, Kerküklü olmayanların söz hakkı yoktur.

ORSAM: Geçmişte özellikle 2005'den sonra Bedir Örgütü ile Mehdi Ordusu arasında bazı çatışmalar oldu. Bu gerginliklerin arka planında ne var?

Saddam rejimi düştükten sonra Seyyid Sadr meydanlarda gözüktü. Saddam'a muhalefet eden ve sonra öldürülen Ayetullah'ın torunudur. Ayetullah'ın millet içinde bir büyük ağırlığı vardı ve onun sözüne itibar edilirdi. Saddam ise rejim düşmeden önce Baas Partisi üyelerine diğer partilere, teşkilatlara, gruplara girilmesini, sızılmasını emretmişti. Bu yüzden Baasçılardan Mehdi Ordusu'nun içine sızan çok oldu. Tabi Mukteda Sadr, Mehdi Ordusu yeni bir teşkilat olduğundan Baasçıların araya sızmasına pek dikkat etmedi. Ama örneğin Lübnan'daki Seyyid Hasan Nasrullah'ın Hizbullah'ın partisine katılmak isteyenler tek tek titizlikle incelenir. Ama bizim burada tabiri caizse her eline silah alan ve "Allahu Ekber" diyen teşkilata katıldı. Baasçılar bunu bir fırsat olarak gördü ve Mehdi Ordusu görüntüsünde Bedir Teşkilatı ve ABD ile Necef'te çatışmaya

başladı. Bu çatışmanın sonuçları millete ne kadar zarar verecek, siviller ne kadar zarar görecek diye hiç düşünülmedi. Seyyid Mukteda daha sonra teşkilatın içinde bazı Baasçıların olduğu fark etti ve silahların susması emrini verdi. O zaman gördü, kim kendisine bağlı, kim değil. Sadr'ın emrine rağmen bazıları savaşımaya devam etti. Sadr da bunları kendi teşkilatından olmadığını duyurdu ve eğer kim hizmet etmek ve kim faydalı olmak istiyorsa artık sivil olarak hizmet etmelerini istedi. Maliki de hala savaşmakta olanlara karşı önlem aldı, onlara karşı savaş açtı ve bir kısmını Basra'da öldürttü, bir kısmını da tutuklattı. Mesele aslı buydu.

ORSAM: Ulusal İttifak içerisinde Ammar El Hekim ve Sadr grubunun yan yana gelebildiğini gördük. Ama bir taraftan da Sadr ve Hekim aileleri arasında tarihsel bir rekabet var gibi görünüyor. Böyle bir sorun olduğu denli doğru?

Irak'ta iki büyük aile vardır. Sadr ve Hekim Ailesi. Seyyid Muhsin El-Hekim Seyyid Abdulaziz'in atası kendisi büyük bir isimdi. Hekim ailesi Necef'te büyük bir ailedir. Diğer tarafa baktığımızda Sadr ailesinde Seyyid Muhammed Bakır bir büyük filozof idi. 1981 yılında Saddam tarafından idam edildi. Seyyid Musa Sadr, Hizbullah'ın ikinci teşkilatının Lübnan'daki kurucusudur. Bu Sadr ailesi sadece Irak'ta değil aynı zamanda Lübnan'da ve İran'da da etkin. Tabii bu iki büyük ailenin Irak'ta olması sorun değildir. Ama hükümet kurma sürecinde kim başbakan olacak gibi bazı konular sorun oluşturabilir. Bu da normaldir. Zaten liderler arasında bir sorun yoktur. Onun için bazı yerlerde Sadrcılar ile Bedir örgütü mensupları arasında çatışmalar olmasına rağmen 5-6 gün sonra bir araya geldiler. Bunda tabii İslamiyet'in çok önemli payı var. Kuran'da kimin arasında anlaşmazlık varsa hemen onların arasında sulh yapın buyrulur. Bedirciler Abdulaziz'in emri üzerine genelde ateş açmaz ve çatışmadan kaçınırlar. Onun için ben derim ki böyle bir şey kalmadı artık.

ORSAM: İYK İran'da kuruldu. 1982'den 2003'e kadar Irak'ta çok fazla siyaset yapamadılar. 2003'ten sonra etkili oldular. 20 yıllık bir İYK-İran ilişkisi var. İran ile ilişkileri siz nasıl tanımlıyorsunuz?

İYK Irak'ta İran'a tabii bir kuruluş olarak görülüyordu. 1982 yılında savaşta Saddam içerde Şii'leri öldürmeye başlayınca çoğu Şii yurtdışına çıktı o zaman bütün ülkelerin kapısı kapılıydı bize. Eğer Amerika'ya gidebilseydik İYK İran'da değil Amerika'da kurulurdu. O günlerde Amerika, Avrupa ülkeleri, Kuveyt hangisi olursa olsun, İran karşı kim Saddam'ı destekliyorsa o ülkenin kapıları bize kapalıydı. O yüzden tek şans İran'dı.

ORSAM: Şimdi İran'la ilişkiler nasıl?

İran ile ilişkilerinde herhangi bir sorun yok. Zaten Seyyid'in izlediği politikaya bakacak olursak gayet soğukkanlı ve ilişkileri gayet iyi ve yerinde yönettiğini görürsünüz. Baktığımızda Türkiye, Suriye, İran ve Ürdün ile ilişkilerimiz çok iyidir. Biz istiyoruz ki Irak tek devlet olsun. Bunun da gereği, birinci şartı, komşularla iyi ilişkilerdir. Elbette İran'ın bizi yirmi yıl Saddam rejimine karşı desteklemiş olması bizim için özel bir yeri olmasını sağlamıştır. Şimdi ben Türkmen'im. Kim tarafından ne kadar baskı yapılırsa yapılsın, Türkiye ile bağımızı kopartamazlar. Türkiye ile kanlarımız bir. Darda kaldığımız çoğu zaman Türkiye'ye sığınmışız, Türkiye'yi ikinci vatan olarak görüyoruz. Türkmenler iki kanattan da destek alıyor. Bir kanat Türkiye, diğeri İran. Bunun zararı yok, aksine çok faydası var. Ali Hasan Mecid 1989 yılında yaptığı bir açıklamada Baasçılara hazırlanmasını söylüyor ve İran ile savaşımız bitmiş yeni savaşımız Türkiye ile diyordu. Tabii Baasçılar savaş yanlısıydı. Biz farklı düşünüyoruz. Ben Türkmen'im onlar kabul etsin, etmesin benim Türkiye'ye bir muhabbetim var kalbimde. İran'a karşı da aynı. Ben hem Türkmen'im hem Şii'yim. İran ile bu ortak bağımız var. Niçin bu iki devlet ile düşmanlık edelim. Türkiye'nin dili dilimizden, İran'ın mezhebi mezhebimizden. Bu iki

şeyin bizde çok tesiri var. Onun için bizim hiçbir sorunumuz yok.

ORSAM: İYK, Türkiye'nin Irak politikasını nasıl değerlendiriyor?

Seyyid Ammar'ın fikri, tüm ülkelerle ilişkimizin iyi olması yönünde ve bunların başında Türkiye ve İran geliyor. Bu ülkelerin etkisi ve katkısı çöktür. Herkes İran ve Türkiye ile ilişkilerinin iyi olmasını istiyor. Fakat Türkiye ile bazı meseleler var. Birincisi bundan bir ay evvel Türkiye'de eski Baasçılardan ve şimdiki Irak hükümetine karşı, daha çok şiddet yanlısı olan kişilerin düzenlediği bir konferans yapıldı. Konferans İstanbul'da gerçekleşti. Bundan bir iki yıl öncede eski Baasçılar, Mukavemet (Direniş) adında bir konferans düzenledi. Tabi Irak halkı böyle bir şeye razı değildi ve bu olay memnuniyetsizlik yarattı. Biz Cumhurbaşkanı, Başbakan, o zaman Başbakan'ın siyasi danışmanı olan Ahmet Davutoğlu ile görüştük. Görüşmeler gayet güzel geçmişti. Ben bu grupların Türkiye'de konferans düzenlemesini sordum. Benim kanaatimce Türkiye gayet iyi biliyor ki bu grupların Türkiye'deki bu faaliyetleri Irak ile ilişkilerine büyük zarar verir. Ben öyle düşünüyorum ki bu Suriye'nin baskısından kaynaklanmaktadır ya da belki ekonomik kaynaklı bir sebebi vardır. Tabi bu konferans Suriye'de yapılsa bu kadar ses getirmez. Biz temenni ederiz ki ikinci vatanımız olan Türkiye bu katillerden her vakit uzak olsun. Irak halkı ile ilişkileri kuvvetlendirmek isteyen Türkiye'nin bu gruplara müsaade etmesini münasip görmüyoruz. Türkiye tarafından hiç kimse bu konferansta katılımcı değildi, ama bunlara yer dahi tahsis etmek destek olarak algılanabilir. İkincisi, Dicle ve Fırat'ın suları meselesi. Geçen yıl gelen su çok az oldu. Mesele öyle bir hal aldı ki Irak'ta Türkiye'ye karşı içinde bir nefreti olan herkes Türkiye'nin aleyhinde propaganda yaptı. Bakın Türkiye suyumuzu kesiyor bizi susuzluktan öldürmek istiyor dediler. Benim önem verdiğim meselelerden biri de buydu. Öyle olunca Seyyid Ammar ile konuşmamızda hemen Ankara'ya bir ziyaret yapmasını

hem Cumhurbaşkanı Abdullah Gül hem de Başbakan ile görüşmesini tavsiye ettim. Çünkü bu su meselesinin tarihten beridir çok iyi olan ilişkilerimizi bozmasını istemedik. Çünkü bazı devletler ve milletler var ki onlar Türkiye ile Irak iyi ilişkileri olmasın, zayıf olsun isterler, onların da kim olduğu malumdur. Bu suyun kesilmesi karşı tarafın elini kuvvetlendirdi.

ORSAM: Çok önemli bir şey söylediniz. Bazı devletler ve gruplar Türkiye'nin Irak ile iyi ilişkiler kurmasını istemiyor. Sizce kim bu devletler ve gruplar?

Bunun kesin cevabı yok, ama diyebilirim ki İran yüzde 10 ise yüzde 90 başka gruplar var. Örneğin Kürt kardeşlerimiz ve bazı Arap ülkeleri. Arap ülkeleri yalnız kendileri Irak'tan faydalanmak istiyor. O yüzden Türkiye gibi dışarıdan bir ülke gelsin, Irak'ın olanaklarından faydalansın istemiyorlar. Daha önceden de dediğim gibi biz Türkmenlerin iki kanadı var. Biri İran, diğeri Türkiye. Kanatlarımızdan biri kırılrsa uçamayız. O yüzden isteriz ki Türkiye bölgede daha da güçlensin. İran'da aynı. Nükleer enerji meselesinde Türk hükümetinin girişimi, Amerika'ya rağmen, İran'a karşı tutumu çok çok önemlidir. İran ile Türkiye'nin ilişkisi ne kadar kuvvetlenirse Irak da o kadar kuvvetlenir. Bu üç devlet Türkiye, Irak, İran, bu bölgedeki en kuvvetli en önemli devletlerdir. Türkiye'nin imkânlarını, mühendisleriyle, bankalarıyla, yatırımcılarıyla, aynı şekilde İran ve Irak'ın imkânlarını birleştirecek bu bölge bir cennet olur. O zaman Avrupa'dan bizim yanımıza gelirler.

ORSAM: Görüşlerinizi paylaştığımız için teşekkür ediyoruz.

3. KÜRTLER

3.1. Iraklı Kürtlerin Temel Siyasal Sorunlara Bakışı

Iraklı Kürt gruplar denilince akla ilk etapta KDP ve KYB gelmektedir. Bu iki parti dışında

Kürtler arasındaki en önemli siyasi partiler Kürdistan İslami Birliği, Kürdistan İslami Cemaati ve Kürdistan İslami Hareketi gibi şeriatçı partiler ile sosyal demokrat eğilimleri olan Gorran Hareketi'dir. Iraklı Kürtler siyasal sürecin içinde aktif rol oynamaktadır. Kürtler, siyasal süreçte aktif rol oynayarak hem geçmişte elde ettikleri kazanımları sürdürme hem de kazanımlarını geri alacak yasaların çıkmasını engellemeye çalışmaktadırlar. Kürtlerin 1991'den beri elde ettikleri ve korumak istedikleri kazanımları Kuzey Irak'ta ayrı bir otorite ve peşmergelerin varlığıdır. Kürtler, 1991'den önce inşa etmeye başladıkları ancak olgunlaşmamış kurumlarını savaş sonrası düzene de aktarmayı başarmıştır. Iraklı Kürtlerin yasalarla sağlamlaştırmak istedikleri kazanımlarının başında geçmişte "güvenli bölge" denilen Irak'ın kuzeyindeki üç vilayetten oluşan de facto yapı gelmektedir. Bu yapı, 2005'te kabul edilen Irak Anayasası ile resmileştirilmiştir. Irak'ın federal bir yapıya sahip olduğunun anayasayla kabul edilmesi Iraklı Kürt hareketi açısından büyük bir zaferdir. Çünkü, geçmişte silahlı mücadele sayesinde elde etmiş oldukları hakları yasal olarak onaylatamayan Kürtler ilk Irak devletinde kendi bölgesini ayrı bir resmi bölge olarak kabul ettirebilmiştir. Kürtlerin kazanımlarını artırma çabasının en önemli boyutları ise coğrafi genişleme ve petrol hakları oluşturmaktadır. Iraklı Kürtlere göre, Kuzey Irak'taki federal bölgenin sınırları Kerkük vilayetinin tamamını, Diyala vilayetinin doğusunda bulunan Hanekin'e uzanan bölgeyi, Musul vilayetinin kuzey batısındaki Sincar bölgesini ve Selahaddin vilayetinin kuzeyindeki bazı yerleşim birimlerini kapsayacak şekilde değiştirilmelidir. Etnik ve mezhepsel açıdan heterojen bir yapıya sahip olan Kerkük sahip olduğu petrol rezervleri açısından Irak'ın en önemli birkaç kentinden birisidir. Bu nedenle Iraklı Kürtlerin bağımsızlık amaçlarına ulaşabilmeleri için hayati bir önem taşımaktadır. Iraklı Kürtler ile merkezi hükümet arasındaki bir diğer sorun ise Araplar ise Irak'ın tüm petrolünün Irak halkının tamamına ait olduğunu ileri sürmektedir.

Kürtlerin Irak'ta merkezi hükümetle aralarındaki en önemli sorunlardan birisi peşmergelerin varlığıdır. Bilindiği gibi Irak'ın işgalinden sonra Kürtler, 1991'den önce inşa etmeye başladıkları ancak olgunlaşmamış kurumlarını savaş sonrası düzene de aktarmayı başarmıştır. Bugün Kuzey Irak'ta ayrı bir parlamento, merkez bankası, postane hizmeti, eğitim bakanlığı, bayrak ve ulusal marş bulunmaktadır. Bu yapı, 2005'te kabul edilen Irak Anayasası ile resmileştirilmiştir. Irak'ın federal bir yapıya sahip olduğunun anayasayla kabul edilmesi Iraklı Kürt hareketi açısından büyük bir zaferdir. Çünkü, geçmişte silahlı mücadele sayesinde elde etmiş oldukları hakları yasal olarak onaylatamayan Kürtler ilk Irak devletinde kendi bölgesini ayrı bir resmi bölge olarak kabul ettirebilmiştir. Kürtlerin kazanımlarını artırma çabasının en önemli boyutları ise coğrafi genişleme ve petrol hakları oluşturmaktadır. Kürtler, Irak'ta etnik ve/veya mezhepsel bir federative düzen kurulmasını istemekte, Irak'ın mevcut idari yapılanmasının Saddam Hüseyin döneminde zorla değiştirildiğini ileri sürmektedir. Son olarak, son dönemde ön plana çıkan ABD askerlerinin Irak'tan çekilmesi sürecinde Kürtler diğer Iraklı grupların pek çoğundan farklı olarak net bir duruşa sahiptir. Iraklı Kürtler, Irak'ta henüz güvenlik güçleri tam olarak organize olamadığından ABD askerlerinin çekilmesinden sonra özellikle "tartışmalı bölgeler"de sorunların artacağını düşünmekte ve bu nedenle ABD'nin Irak'tan tam olarak çekilmesine karşı çıkmaktadır.

3.2. Iraklı Kürt Siyasetçiler ile Görüşme Notları

3.2.1. Yekgirtu İslami Kürdistan (Kürdistan İslami Birliği) Partisi Genel Başkanı Selahattin Bahattin ile Görüşme

ORSAM: Sayın Bahattin bize öncelikle partinizi tanımamız açısından genel bilgiler verebilir misiniz?

Partimiz 1994 yılında kurulmuştur. Bir siyasi İslami partidir. İlk kuruluşumuzdan itibaren silahlı mücadele tercih eden bir grup olmadık. Siyaset yapmayı tercih ediyoruz. Normalde siyasette silah olmaz ama Kürdistan bölgesinde laik partiler, İslami partiler dönemin koşulların göre hepsi elinde silah bulunduran hareketlerdi. Biz o zaman da elinde silah buldurmamayan tek siyasi örgüttük. Biz her zaman siyaset yapmanın doğru tercih olduğunu düşündük. İslam'ı anlamaya ve anlatmaya çalıştık. Etnik meselelerde de biz silahı tercih etmedik. Etnik kökeni bir şovenizm olarak görmek istemedik. Biz gerçek adaletin İslami anlayışla oluşabileceğini düşünüyoruz. Diğer partiler ile de barış ve özgürlük içinde birlikte yaşamaya özen gösteriyoruz. Biz rekabetimizi sandıkta yapıyoruz. Bunu hiçbir zaman parlamento dışına kavga olarak dönüştürmemeye çalışıyoruz. Rekabetimiz siyasette. Bütün bakış açımız Kur'an-ı Kerim'e dayanmaktadır ve onu ezberlemeye önem veriyoruz.

ORSAM: Partinizin 1994 yılında kurulduğunu söylediniz. O zamandan bu yana partinin geçirdiği aşamalar nelerdir?

Şimdiye kadar beş kongre gerçekleştirdik. Partinin yönetimi, kongrelerde hep değişmiştir. Birinci kongreden bu yana partinin genel başkanlığını ben yürütüyorum. Ama partinin diğer üyeleri zaman zaman değişmiştir. Parti içindeki uygulamalar yasalara uygun ve demokratik bir temeldedir. Değişimi seçimle ve demokratik bir sistemle gerçekleştiriyoruz.

ORSAM: İlk kez ne zaman bölgesel seçime katıldınız?

İlk olarak 1992 yılında başka bir isimle girdik. O zaman ki ismimiz İslami Hareket'ti daha sonra adımızı değiştirdik ve bir partiye dönüştürdük. Aradaki belediye seçimlerine katıldık. 2005 yılı Ocak ve Aralık aylarında yapılan iki seçime de katıldık. Son Irak parlamentosu seçimine de katıldık.

ORSAM: Peki, bu seçimlerdeki başarı oranınız nedir acaba?

2005'te Kürdistan parlamentosuna beş tane milletvekili gönderdik. Beş kişi de Bağdat'a gönderdik. 2009 yılındaki seçimlerde altı tane milletvekili Kürdistan parlamentosuna, 2010 yılındaki Irak parlamento seçiminde de Bağdat'a dört milletvekili gönderdik.

ORSAM: Size göre Kürt bölgesindeki siyasete yön veren dinamikler nelerdir?

Her şeyden önce bölgede taşlar daha yerine oturmadı. Burada parti anlayışı biraz değişiktir. Bir parti bulunmaktadır bir de partilerin askeri yapısı vardır. Burada parti hükümetin de üstündedir ve devleti parti yönetmektedir. Parti mantığı daha henüz doğru bir temele oturmadı. Burada bir devrim oldu. Bu bir kavmin yani Kürt halkının bir devrimiydi. Fakat dağdakiler geldiler bu devrime sahip çıktılar. Bir zaman geçecek aradan, ondan sonra halk kendisi demokrasiyi talep edecektir. Zaten bu zaman oluştuktan sonra işler yoluna girmiş olacak. Biz böyle görüyoruz. Şu anki koşullar on yıl öncesine göre çok iyidir ve daha da iyi olacaktır. Ancak siyasi partiler kanunu henüz burada oturmamıştır. Seçimlerin yapılış şekli bile halka güven vermemektedir. Sahte oylar kullanılabilir. Yavaş yavaş bunlar olgunlaşacak ve yerine oturacaktır.

ORSAM: Kendinizi bölge siyasetinde nereye oturtuyorsunuz. Bir muhalefet partisiniz. Diğer muhalefet partileriyle aranızdaki ilişkiler nasıl? Bölgesel parlamentoda hangi konularda hükümete destek veriyor hangilerine karşı çıkıyorsunuz?

Biz bir muhalefet partisiyiz. Bunun için de diğer siyasi partilerle devamlı olarak bir ilişki halindeyiz, görüşüyoruz. Bazı konularda görüş alışverişinde bulunuyoruz. Kabul ettiğimiz, tamam dediğimiz şeyler de oluyor ancak bazen de kendi partimizin görüşü, bakış açısı açısından bazı konulara hayır dediğimiz

oluyor. Bağımsız hareket ediyoruz. Stratejiyi biz bu açıdan değerlendiriyoruz. İlişkiler bu şekilde devam ediyor. Eğer ki hükümet önümüze iyi bir yasa getiriyorsa desteklediğimiz oluyor.

ORSAM: Irak'taki federal yapı hakkında ne düşünüyorsunuz. Mevcut hali iyi mi yoksa daha mı genişletilmesi gerektiğini düşünüyorsunuz?

Biz Irak'ın çok farklı etnik gruplardan oluştuğunu bilen bir partiyiz. Bu yüzden Irak'ın federalizm ile yönetilmesini uygun bir yönetim anlayışı olarak görüyoruz. Kürdistan federal bölgesi biraz emri vaki olarak oluşmuş bir bölgedir. 1992'den bu yana kendi başına bir devlet gibi hareket eden, öyle düşünen, kurumlarının alt yapısını o şekilde oluşturan müstakil bir devlet gibi hareket ediyor. Bu konuda halkın düşüncesi çok önemlidir. Buna da bakmak gerekir. Irak'ın düzgün bir şekilde yönetilebilmesi federalizm ile olacağı Kürdistan federe devletin olmasında bir sakınca yoktur. Ama anayasaya uygun federal kurallar içinde bir yönetim olması gerekir.

ORSAM: 140. maddenin içeriği ve uygulanması hakkında ne düşünüyorsunuz?

140. madde anayasanın içinde yer alan bir maddedir. Kabul edilen anayasanın uygulanmasında birtakım sorunlar mevcuttur. Maddenin kendisinde bir sıkıntı yok çünkü madde sorunlu bölgelerin kaderini ya da geleceğini bir şekilde tayin etmeyi amaçlayan bir maddedir. Ama uygulamada sıkıntılar oluşuyor. Özellikle nüfus sayımı ardından referandum ve sonra kime bağlanıp bağlanmayacağı sorunu bulunmaktadır. Bu üç aşamanın uygulanması sonucunda belki Kürdistan bölgesine bağlanmayacaktır. Kendi başına hareket edecektir. Ama en önemlisi normalleşmenin sağlanması ve kentin ya da tartışmalı bölgelerin kendi kaderini belirlemesidir. En büyük sorun da şovenist bazı grupların varlığıdır. Bu gruplar Kürtler arasında da Araplar arasında da Türkmenler arasında da bulunmaktadır.

ORSAM: Petrol yasası ve petrolün çıkartılmasına ilişkin düzenlemeler konusunda nasıl bir politikanız bulunmaktadır?

Irak anayasası petrol konusunda bütün Irak petrolünün Irak halkına ait olduğunu söyler. Bir bölgede petrol çıkıyorsa öncelikle bu petrol o bölgede yaşayan halkların bir garantisidir. Her şeyden önce petrolden gelen paranın dağıtımını merkezi yönetim sağlamalıdır. Kürdistan hükümeti de olsa bunun dağıtımını tek bir yerden yapılması gerekmektedir. Doğalgaz ve petrol ile ilgili bir yasa bulunmaktadır ama henüz onaylanmış değildir. Çok uzun bir zamandır onaylanmış değildir. Kürdistan Parlamentosu petrol ve doğalgaz yasasını onayladı ve hayata geçirdi. Kürdistan hükümeti bu kanun üzerinden hareket etmektedir. Bu sorun kaba güç ile çözülmez. Barış ve özgürlükler çerçevesinde, konuşarak ve ortak akıl ile çözülebilecek bir sorundur.

ORSAM: Peki, toplumsal meselelere bakışınız nedir. Örneğin göç olgusunun yarattığı sorunlara, hızlı şehirleşmenin getirdiği sorunlara ne gibi çözümler öneriyorsunuz?

Burada yaşayan halkın bir kimliği var. Her şeyden önce bunun yok olmaması çok önemlidir. Büyük kentlere gelen insanların kimliklerini korumakla beraber kimsenin malına tecavüz etmemeleri gerekir. Şartlar oturdukça sosyal konularda da daha farklı tavırlar ortaya çıkacaktır. İnsanın daha mutlu yaşaması için kültür ve özgürlük hareketlerinin bir arada olması gerekiyor. Bütün bunları bir araya topladığımız zaman insanın yaşamını belirleyen etmenler zemininde bir sosyal reforma ihtiyaç olduğunu görüyoruz. Bu da zaman alacak bir şeydir. Özgürlük, kardeşlik ve adalet duyguları bizim için önemlidir. Sorunların çözümünde bu üç unsur kullanılmalıdır.

ORSAM: Irak'ın genelinde başka İslami partiler de var. Araplar arasında Sünni partiler var, güneyde Şii partiler var. Onların dünyaya bakışıyla, İslami perspektifiyle sizin bakışınız aynı mı yoksa farklılıklar bulunuyor mu?

Biz Sünni'yiz. Ama biz meselelere mezhepçi açılarla yaklaşmıyoruz. Biz İslami bir grubuz, elde silah bulunduran, terör olaylarına karışan bir grup değiliz. Bir Kürt'üz ama şovenizm yapmıyoruz. Biz İslam'a iman etmiş bir milletiz ama biz asla dünyada olup bitenlere kapalı değiliz. Dünya siyasetinden, demokrasiden kopuk değiliz.

ORSAM: Son olarak, Türkiye ile ilişkiler konusunda ne düşünüyorsunuz, bu ilişkilerin nasıl daha ileri boyuta taşınabileceğini düşünüyorsunuz?

Aynı şekilde Türkiye ile ilişkilerin geliştirilmesi önemlidir. Ancak bana göre Türkiye'nin buradaki ilişkilerini geliştirebilmesi için buradaki bir partiyle ilişkilerinin iyi olması değil Kürdistan ile ilişkisinin iyi olması gerekmektedir. Çünkü partiler gelip geçicidir. Ama Kürdistan kalıcı olandır. Türkiye'nin var olan partilerle arası iyi ama Kürt halkıyla arası nasıl bu durum sorgulanmalıdır. Türkiye ile biz sınırsız. Yani biz akrabayız. Bunun üzerinden nasıl ilişki geliştirebiliriz bu durum çok önemlidir. 500 yıl boyunca Osmanlı İmparatorluğu döneminde burada tek parçaydık hiçbir sorun yaşamaksızın beraber yaşadık. Biz buradan çok net görüyoruz ki Türkiye kendi Kürt sorununu özgürlük, adalet duygularıyla ve siyasi adımlar atarak çözebilir. Hem Türkiye için hem de burası için demokrasi, özgürlük ve adalet duygusu önemlidir. Siyaset ile çözülebilecek bir sorundur bu. Biraz da sabırlı olunması gerekiyor ve bir planın geliştirilmesi gerekiyor.

ORSAM: Sayın Bahattin değerli zamanınızı ve fikirlerinizi bizimle paylaştığınız için çok teşekkür ederiz.

3.2.2. Komal İslami Kürdistan (Kürdistan İslami Cemaati) Partisi Genel Başkanı Ali Bapir ile Görüşme

ORSAM: Sayın Bapir öncelikle bize partinizden bahsedebilir misiniz? Dünya görüşü nedir, siyaseti nedir, gücü nedir, örgütlenmesi gibi konularda bilgi verebilir misiniz?

Komal İslami Partisi daha önceden Bizutneve İslami partisinin devamı niteliğindedir. Önceden farklı isimlerle siyaset yapan hareketimiz 31 Mayıs 2001 tarihinden itibaren Komal İslami adını aşmıştır. Şu anda Kürdistan parlamentosunda 4 milletvekilimiz bulunmaktadır. Ancak bir önceki parlamentoda bu sayı 6 idi. Bunun yanı sıra Irak parlamentosunda iki milletvekili ile temsil ediliyoruz ve bunlardan biri benim. Bir önceki bölgesel hükümette Çevre Bakanlığı bize aitti. Ama şimdiki hükümete katılmadık ve muhalefet olarak faaliyetlerimizi sürdürüyoruz. Bölgedeki gücümüze baktığımızda adaylarımız üç bölgede yani Erbil, Süleymaniye ve Dohuk'ta oy toplamaktadır. Ama diğer vilayetlerde de potansiyelimiz ve adaylarımız bulunmaktadır. Mesela Musul'da Kerkük'te ve diğer bazı başka bölgelerde. Ama bu üç bölge kadar etkili değiliz tabii ki.

Bölgedeki diğer partilerle de siyaset ilişkilerimizi dostluk ve erdem temelleri üzerinde geliştirmek istiyoruz. Bu amaçla bölgedeki diğer siyasi partilerle, İslami olsun ya da olmasın, ilişki kuruyoruz ancak bu ilişkide temel amaçlarımızdan taviz vermiyoruz ve eşitler arası bir ilişki kuruyoruz. Bu taviz vermeyen tutumumuzun bedelini de ödedik açıkçası. Muhalif olmamızın bedelini kast ediyorum. Örneğin ABD ordusu Irak'ı işgal ettiği zaman, Kürt parti ve basın yayın organları Amerika'yı güllerle karşılamıştı. Ancak ben bir hutbe ile bu ordunun karşısında durdum. Bunun da bedelini 22 ay hapse kalarak ödedim. Arkadaşlarım da aynı şekilde hapse atıldı. 4-5 boyunca diğer hakim Kürt partileri tarafından baskı ve zulme maruz kaldık. Bu hakim Kürt partileri İslami olduğumuz için bizi kendi partilerinin bir kolu olarak göstermeye çalıştılar. Ancak bizler kendi bağımsızlığımızı koruduk ve onların yönetimi altına girmedik.

İki büyük Kürt partisi (KDP ve KYB) yasama, yürütme ve yargı organlarını ellerinde tutmaktadır. Bu partiler bütün işlemleri kendi amaçları temelinde yapmaktadır. Bu iki parti de İslami parti değildir. Bu par-

tiler laik olduğumuz için ABD ile karşı karşıya gelmiyoruz diyorlar. Ancak biz siyasi görüşmeler yoluyla onları doğru yola getirmeye çalışıyoruz. Bizim görüşlerimiz İslami. Dolayısıyla diğer partiler laik olduğu zaman bizden uzaklaşıyorlar. Bizler Müslüman'ız. Kürt olsun Türk olsun, Arap olsun bunların hepsi Müslüman olduğu için laik olarak çalışmaları uygun değildir. Bizler gelin bizim partimizin yolunda yani İslam'ın yolunda gidelim diyoruz. Milletimizi bu zorluktan kurtaralım. İran'da olsun, Türkiye'de olsun Suriye'de olsun, Kürtler Müslüman'dır. Ayrıca İslam yolu tutulunca kimse kimseyi küçük görmemektedir.

ORSAM: Bölgede başka İslami partiler de var. Sizin partinizi diğer İslami partilerden ayıran özellik nedir?

Bölgede iki adet İslami parti vardır. Yekgirtu İslami ve biz. Bizim partimizi diğer İslami partiden ayıran en önemli özellik eskiden dağlarda silahlı örgütümüzün de bulunmasıdır. Bu hareket milletimizi yani Kürt milletini Saddam dönemindeki eziyetlerden korumuş, kurtarmıştır. Bizim partimizi diğer partilerden ayıran başka bir özellik de partimizin yöneticilerin çoğunluğunun din ulemalarından oluşmuş olmasıdır. Bizim aldığımız her kararda kaynağımız Kur'an-ı Kerim ve hadislerdir. Bunların dışına çıkmıyoruz. Verilen kararlar bunun üzerine kuruludur. Bir diğer ayırıcı özellik olarak şunu söyleyebiliriz. Kürtlerin bir vatani marşı vardır. Bu marş her yerde söylenmektedir. Bu söylenirken herkes ayağa kalkmaktadır. Örneğin parlamentoda okunurken Mesut Barzani, Celal Talabani yani herkes ayağa kalkar. Bu marşta "bizim dinimiz vatandır" şeklinde bir ifade bulunmaktadır. Bu ifade dine aykırı olduğu için marş parlamentoda okunurken ayağa kalkmadım. Diğer İslami parti ise bu marş okunurken ayağa kalkmaktadır. Bu da bizim diğer bir özelliğimizdir.

ORSAM: Önemli siyasi konular karşısındaki görüşleriniz nedir? Örneğin federalizm,

Kerkük'ün statüsü, hem bölgesel hem de Irak anayasası ve petrol yasası gibi konulardaki duruşunuzu öğrenebilir miyiz?

Federal bölge bizim milletimizin doğal hakkıdır. En azından şimdiki mevcut sınırlar dahilinde Kürdistan bölgesinin özerk bir yapısı olması gerekmektedir. Kendi siyasi görüşlerimiz açısından federalizmi savunuyoruz ve bu anlamda da milletimizin doğal hakkını istediğini düşünüyorum. Önceki İslam yönetimlerinde de bu sistem yani vilayet sistemi vardı. Tarihte vilayetlere verilen yetkiler şimdiki bizim bölgemize verilen yetkilerden de çoktu.

Kerkük konusundaki görüşümüz, şu an devam eden siyasi gerginlikler ve çatışma ortamı sona erdikten sonra yani Erbil gibi güvenli bir vilayet olduktan sonra sayımlar yapılacaktır. Tabii ondan önce de eskiden şehirden çıkarılan Kürt, Türkmen Arapların geri dönmesi sağlanması gerekir. Ondan sonra sayımlar yapılacak ve hangi gruptan kaç kişi yaşadığı tespit edilecektir. Sonra Kerkük'ün yetkisini Kerkük halkına vereceğiz. Onlar hangi siyasi gücün altına girmek istiyorlarsa oraya bağlanmalarını savunuyoruz. Yani Kerkük'te çatışma bittikten sonra biz Müslüman bir parti olarak Kerkük'ün yönetimini Kerküklülere vereceğiz. Demokrasi ve Müslüman görüşten bakarsak da halk neyi isterse onun olması gerekiyor. Tarihsel olarak bakınca Kerkük'ü bir Kürdistan şehri olarak görüyoruz. Ancak Kerkük'te Türkmen, Arap ve Asuriler gibi diğer etnik kökene sahip toplumlar da yaşamakta. Kerkük, onlar neyi istiyorlarsa o şekilde yönetilecektir.

Kürdistan bölgesi anayasasına bakacak olursak, bizim anayasada bazı maddeler var ki diğer İslami parti ile beraber bunların değişmesi yönünde çabaladık. Bazı şeylerden örneğin şeriat koşullarından hiç bahsedilmemişti. Bizim milletimizin görüşü İslam'dır bundan bahsedilmemişti. Bunu değiştirdik. Irak anayasası için de, Irak'ın mevcut durumu düşünüldüğünde iyi bir anayasa olduğunu

söyleyebiliriz. Ancak hiç kimse Anayasaya bağlı değildir. Yasalar işlememektedir. Anayasa uygulanırsa hiçbir sorunumuz kalmayacaktır. Petrol yasası içinse fazla bir bilgim olduğunu söyleyemem. Ben de medyadan gördüğüm kadarıyla bir şeyler öğrenmeye çalışıyorum. Ancak doğal kaynaklar konusunda bizim genel görüşümüz bunların yani petrolün de hepimizin malı olduğudur. Hepimize adil şekilde dağıtılması gerekmektedir. Hangi bölgenin daha çok ihtiyacı var ise paranın oraya aktarılması gerekmektedir.

ORSAM: Son olarak Türkiye ile ilişkiler konusunda neler söylemek istersiniz?

Şu anda Türkiye ve bölge arasındaki ilişkiler Kürdistan bölgesi açısından baktığımızda tek bir parti, örneğin KDP üzerinden yürütülüyor. Yani tek bir parti Türkiye ile ilişkileri düzenliyor. O da tabii ki kendi çıkarları doğrultusunda bu ilişkileri yürütmektedir. Biz istiyoruz ki Türkiye başka siyasi partiler ile diyalog içinde olsun ve böylece belli bir dış ilişkiler yürütebileyim.

Biz AK Parti'ye İslami bir görüşe sahip olduğumuz için çok güveniyoruz. İki İslami parti olarak işbirliği yapabileceğimize inanıyoruz. Ayrıca AK Parti'nin bölgedeki Kürt halkına yaptıkları hizmetlerden ötürü de teşekkür ediyoruz. Onlarla da görüştük ve dedik ki bölgede ölen Kürt'lerde olsa Türk'te olsa ikisi de Müslüman'dır. Neden oturup uzlaşmaya varamıyoruz. Şu ana kadar yürütülen politikalar önemli bir adımdır. Bunların AK Parti hükümetinin açılım çabalarının bir ürünü olduğunu düşünüyoruz ve bu nedenle destekliyoruz.

ORSAM: Sayın Bapir görüşlerinizi bizimle paylaştığınız için teşekkür ederiz.

3.2.3. KDP Kerkük Sorumlusu Salah Delo ile Görüşme

ORSAM: Kerkük hakkındaki görüşlerinizi öğrenebilir miyiz?

Kerkük pek çok milletten insanın yaşadığı bir yer. İsteriz ki burası Irak'ın en güzel vilayetlerinden biri olsun. Bizim sorunumuz Kerkük'e sonradan getirilen Araplarla oldu. Kerkük'teki asıl Araplarla bir sorunumuz olmadı, şu anda da yok. Ama Kerkük'te Musul, Diyala, Tikrit'ten gelen Araplar buldukları sürece sorununun devam edeceğini düşünüyoruz. Bunun dışında burada Kürt, Türkmen, Hıristiyan, Asli Arap arasında bir sorun bulunmaz. Biz burada kendileri için çalışıyoruz.

ORSAM: Peki, Kerkük'te halk arasında bir sorun olmadığını söylüyorsunuz. Bugünkü gerginliklerin sebebi nedir?

Kerkük'ün durumunun gergin olma nedeni dışarıdan gelen teröristlerdir. Kerkük'te yaşayan bütün halklar olarak kaderimiz birdir, ama dışarıdan gelenler sıkıntı oluşturmaktadır. Bizim asıl Kerküklü Araplarla sorunumuz yoktur. Kerkük'ün durumu mutlak çözümlidir. Çözülmezse buradaki durum karışır. Şu an biz aile saadeti yaşıyoruz. Bu saadeti bozmamalıyız.

ORSAM: Bu sorun nasıl çözülür?

Kerkük sorununu Türkmenler, Kürtler ve asli Araplar olarak aramızda çözebiliriz. Dışarıdan gelen Araplar ise bunu engelliyor. Çünkü bu dışarıdan gelen Araplar El Kaide gibi Irak'a zarar vermek isteyenlerle beraber çalışıyor. Kerkük'e vaktinde Kadisiye gibi bölgelerden getirilen 850 bin Arap yerleştirildi. 2003 yılından sonra da resmi kayıtlara göre Musul, Tikrit ve Diyala'dan 8.000 Arap aile geldi.

ORSAM: Kerkük'e 2003 sonrası gelen Araplardan bahsediyorsunuz? Ancak 600 bine yakın Kürt'ün de Kerkük'e göç ettiği söyleniyor. Bu konudaki düşüncelerinizi öğrenebilir miyiz?

2 ay önce Kerkük petrol şirketine 855 Arap tayin oldu. İstiyorlar ki Kerkük bir Arap şehri olsun. Eğer Türkmenlerle Kürtler birleşmezlerse

Kerkük Arap şehri olacaktır. Kerkük'ten dışarıya Kürt göçü 1963'te başlatıldı. Gidenler Kerkük dışında yerleştiği yerlerde evlendi, çoğaldı ve 2003'ten sonra sayıları artan aileler olarak döndü. Yine de Erbil ve Süleymaniye'deki yaşam standartlarının daha iyi olması nedeniyle Kürtler Kerkük'e gelmeye büyük heves göstermedi. Halen de Kerkük'te Kürtler için iş imkanları çok azdır.

ORSAM: Yani Kürtlerin Kerkük'e dönerken sayılarının artmış biçimde geldiğini, ancak yine de çok fazla tercih edilmediğini söylüyorsunuz...

Bakın, Arapların karşısında sadece Kürtler durmaktadır ve Türkmenlerle Kürtler birleşmezse Kerkük Arap şehri olur. Bundan yüzde yüz eminim. Birleşme olmazsa durum kötü olacak.

ORSAM: Türkmenler ve Kürtlerin birleşmesine vurgu yaptınız? Türkmenler ve Kürtler arasındaki sorunlar nelerdir ve nasıl çözülebilir?

Türkmenler ve Kürtler oturup konuşarak sorunlarını çözmeliler. Türkmen ile Kürdün kaderi birdir. İki de birbirine Kerkük'ten çık diyemez. Oturlarsa sorunlarını çözerler. Zaten halk düzeyinde Türkmenlerle Kürtlerin sorunu yoktur. Birbirini öldürme, evinden çıkarma ya da başka kötü bir olay olmamıştır.

ORSAM: Irak genelinde olduğu gibi Kerkük'te de bir nüfus sayımı yapılması planlanıyor. Nüfus sayımı formalarındaki etnik kökene sorusuna itiraz ediliyor. Bu konuda neler düşünüyorsunuz?

Nüfus sayımı formunda kavim yani milliyet sorulmasından korkulmasına anlam veremiyorum. Eskiden bugüne Irak'ta birçok sayım oldu ve kavim sorusu soruldu. Bu soru bir gerilime, çatışmaya neden olmadı, olmaz da. Avrupa'da da aynı yöntemle sayım yapılır. Durum şu ki Arap Araplığından, Kürt Kürtlüğünden, Türkmen Türkmenliğinden vazgeçmez.

ORSAM: Peki Kerkük'teki sorun yüzde 32 paylaşım esasına göre çözülebilir mi?

Yüzde 32 temelinde paylaşımın bir önemi yok. İster 19 ister 9 olsun. Önemli olan buradaki grupların birbirleri ile uzlaşmasıdır. Aksi takdirde hiçbir şey olmaz. Uzlaşma olmadığı sürece Vali'nin veya herhangi bir görevin kimin olduğunun bir önemi yok.

ORSAM: Mart'ta yapılan Irak seçimleri Kerkük'ün durumunu nasıl etkiledi? Çünkü Kerkük'teki tablonun değiştiğini görüyoruz.

Meclis parlamento seçim sonuçları Kerkük'ü hiç etkilemedi. Çünkü Irak'ta bir hükümet yok. Hükümetin kurulması halinde Irak'ta sorun kalmaz. Anayasa işlerse Irak'ta her şey güzel olur. Ama şu an elimizde ülke var, hükümet yok.

ORSAM: Türkiye ile ilişkilerinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkmenler gelsin beraberce oturup konuşalım. Türkiye büyük ülkedir, bölgede ve ülkede ağırlığı var. Sizler de Irak'ta gelin çalışın. Bu işte Türkiye'nin eli olsun ve Kürtler ve Türkmenler arasındaki sorunları çözsün. Bizim isteğim bu yöndedir.

ORSAM: Sorularımızı yanıtladığınız için teşekkür ederiz.

Mutluluk duydum, ben de teşekkür ederim.

3.2.4. KYB'ye Bağlı Gele Kürdistan TV Genel Yayın Yönetmeni Cemal Hüseyin ile Görüşme

ORSAM: Seçim sonuçlarını Irak'taki genelsiyasi denklemaçısından nasıl değerlendiriyorsunuz?

Sonuçlar Irak genelinde mezhebi ve aşiretsel hassasiyetlerin halen güçlü olduğunu gösterdi. Yani Irak'ı zayıf kılan hususlar aynen muhafaza ediliyor. Fakat bu arada Sadr'ın

ve Sünni grupların güçlendiği görülüyor. Irak'ın mezhepçi bir temelde kurulduğuna şüphe yok. Bu kolay kolay aşılacak bir şey değil. Bu seçimde Allavi'nin Şii bölgelerinden Maliki'nin de Sünni bölgelerinden bir miktar oy alabildiğini biliyoruz ama bu oylar gruplara değil kişilere verilen oylar. Ne zaman ki Muklada Sadr Şii bölgesine göre Sünni bölgesinden daha fazla oy alır, Kürtler Arap bölgelerinden oy alır, Türkmenler Erbil'den oy alırsa o zaman Irak'ta mezhepsel ve kavmi ilişkiler makul bir çerçeveye kavuşmuş demektir. Hiçbir grup birbirine güvenmiyor. Fakat sistemin bundan sonraki işleyişi yine farklı grupların uzlaşmasına dayalı olacaktır.

ORSAM: Irak Parlamento Seçimleri'nin sonuçlarının Kürt bölgesindeki etkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Sonuçlar Kürtler açısından beklendiği şekilde oldu. Ama sürpriz olan bir şey de şuydu. Seçim stratejisinin yanlış uygulanması nedeniyle KYB bazı sandalyeleri kaybetti. Erbil ve Dohuk KYB için bir darbe oldu. Tamamen taktik hatalar nedeniyle. Goran açısından ise tek sürpriz Kerkük'te beklediği başarıyı elde edememesi. Seçim sonrasında ise KDP, KYB, Goran ve İslamcıların uzlaştığını görüyoruz. Bağdat'ta tek cephe olarak Kürtlerin hakları için birleşecekler. Kürdistan bölgesinin sorunlarını Bağdat'a taşımayacaklar. Goran, kendisine karşı daha hoşgörülü davranılması kaydıyla Celal Talabani'nin cumhurbaşkanlığına da destek vermeye hazır.

ORSAM: Size göre KYB seçim sürecinde ne tür hatalar yaptı?

En büyük hatası Erbil'de çok aday çıkarması oldu. Bu nedenle KYB'nin oyları Erbil'de dağıldı. Aynı hatayı Goran Kerkük'te yaptı. Örneğin Erbil Goran'da 90 bin oyla 2 sandalye kazanırken, KYB 120 bin oyla tek sandalye dahi kazanamadı. KDP'liler çok programlı çalıştı. Hep kendi adaylarına oy verdiler. Ama KYB seçmeni oylarını dağınık verdi. KYB yanlış seçim stratejisi nedeniyle kendi alması gereken 6 sandalyeyi KDP'ye kaptırdı. Şu an

Kürdistan bölgesinde KYB'nin matematiğinin zayıf olduğu söyleniyor.

ORSAM: Peki bu seçim sonuçları Kürt iç siyasetinde ne tür sonuçlar doğuracaktır? Özellikle KDP-KYB stratejik ittifakını nasıl etkileyecektir?

Şu an bu ittifakın bozulması ihtimali yok. Sonuçlar Kürdistan bölgesi başbakanlığını da etkilemez. Ancak KDP'nin politik etkisini artacağı kesin. Yine de bu etkisi uzun vadede zayıf biçimde ortaya çıkaracak. Eylül ayında yerel seçimler gerçekleşecek. Her parti kendi başına seçime girecek. KDP ve KYB seçimlerde güçlerini tek başına gösterecekleri için stratejik ittifakın durumu ancak bundan sonra gündeme gelebilir.

ORSAM: Seçim sonuçları Kerkük'ün geleceğini nasıl etkileyebilir?

Ben Kerkük'ün durumunu Kürtler açısından vaktiyle çocuğunu kaybeden bir anneye benzetiyorum. Anne yıllar sonra çocuğunu bulduğunda o çocuk, annenin bıraktığı çocuk gibi değildir. Kerkük'te artık gerçekler daha farklı. Kürtler Kerkük konusundan kesinlikle vazgeçmeyecek. Kerkük'ten çıkan seçim sonuçlarına bakıldığında Türkmen-Arap ittifakının 6, Kürtlerin de 6 milletvekili çıkardığını görüyoruz. Ancak Sünni Arapların yaşadığı Havice'de hile yapıldığında kimsenin kuşkusu yok. Genel olarak seçim sonuçlarının Kerkük sorununun çözümüne etkisini olacağını sanmıyorum. Çünkü bu uluslararası bir sorundur. Kerkük sorununun çözümü için üçüncü bir tarafa ihtiyacı var. Bu da Kerkük'ü bölgesel sorun haline getiriyor. Türkiye Kerkük problemini kendi penceresinden görüyor ve bunu Kürtlerin bağımsızlığının bir adımı olarak değerlendiriyor. Yani bir güven sorunu var ortada. Güven sorunu aşılsa Kerkük sorunu da çözülür. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üye olması Kerkük sorununun çözümünü kolaylaştıracak. Türkiye'deki Kürt sorununun çözümü de çok önemli. Biz bu meseleyi çok önemsiyoruz.

ORSAM: Son parlamento seçimlerinde Goran'ın başarısızlığını neye bağlıyorsunuz?

Goran önceleri halka güven veriyordu. Kürtler Kürdistan hükümetinin bazı icraatlarından rahatsız olduğu için Goran'a destek veriyordu. Ama geçen bölgesel parlamento seçimlerinde büyük destek almasına rağmen son Irak Parlamentosu seçimlerinde 30 bin oy kaybetti. Bence Goran'ın başarısızlığının iki neden var. Birincisi diğer partilerin seçimden sonra politikalarını gözden geçirmesi. İkinci husus, Goran'ın artık sürprizliğini kaybetmesi. Bence gelecekte Goran güçlü bir hareket olarak var olmaya devam edecek. Ama Süleymaniye merkezli olarak var olacak. Hareketin bütün liderleri Süleymaniyeli. Süleymaniye'de Goran fazla oy kaybetmedi ve yerel seçimde de Süleymaniye'de yine güçlü bir destek bulabilirler. Diğer yerlerde başarılı olmalarını ise beklemiyorum.

ORSAM: Türkmenler ve Kürtler, Saddam Hüseyin rejimi dönemindeki baskıcı politikalarından çok etkilendiler. Bir noktada, daha demokratik bir yönetime kavuşulması için yapılan mücadelede aslında aynı saftalardı. Fakat 2003'ten hemen sonra, özellikle ihtilaflı bölgelerde Türkmenler ve Kürtler arasındaki ilişkiler hızla kötüleşti. Sizce Türkmenler ve Kürtler arasında ilişkileri iyileştirmek için ne yapılmalı? Bu konuda atılabilecek adımlar var mı?

Kerkük'teki Kürtler Türkmenlerin sorununu çözecek durumda değil. Oradaki Kürtler diğer toplumlara güven veremediler. Kerküklü Kürtler "Siz bizimle gelecekte dışlanmış bir biçimde yaşayacaksınız" havasını verdi. Bunun iyi bir davranış olmadığını düşünüyorum. Irak Türkmen Cephesi'nden bir yetkili Süleymaniye'ye gelmişti. Kendisi yanımıza gelirken, Kürtlerin Kerkük'teki tavrını dikkate alarak tedirgin olduğunu, fakat geldikten sonra burada farklı bir tabloyla karşılaştığını ifade etti. Fakat Kerkük'te Türkmenlerin de ateşi körüklediğini söylemek lazım. Kerkük'te güçlü olan Kürtler olduğu için adım atması ge-

reken de Kürtler diye düşünüyorum. Talabani orada Türkmenlere yönelik adımlar atmaya çalıştı ancak bana kalırsa O'nun gücü de bazı şeyleri değiştirmeye yetmiyor. Örneğin Talabani Tisin bölgesinde Türkmenlere bazı evleri iade ettirdi ve bu hareketini Kürtler ihanet olarak gördü. Talabani bazı kararlar verse de içerideki direnç nedeniyle bunları hayata geçirmede sorunlar yaşıyor.

3.2.5. Goran Hareketine Yakın Awene Gazetesinin Genel Yayın Yönetmeni Asos Hardi ile Görüşme

ORSAM: Irak Parlamento Seçimleri'nin en önemli sonuçları sizce nelerdi?

Seçim sürecinde tüm Irak genelinde hileler yaşandı. Kürt bölgeleri de buna dâhildir. Yine de Kürdistan bölgesinde hilelerin nispeten "insaflı" olduğunu söyleyebiliriz. Genel seçimlerin üç önemli sonucu vardır. Birincisi Kürtlerin, Irak Parlamentosu'ndaki sandalye sayılarının orantısız olarak gerilemesidir. Bilindiği üzere parlamentodaki sandalye sayısı son seçimlerde 50 adet artırılmıştı. Ama bu artış, Kürtlerin durumuna yansımada. Bu itibarla Kürtler için önemli bir kayıptan bahsedebiliriz. Ve de Kürtlerin hakkının doğru dürüst savunulabildiğini söyleyemeyiz. İkincisi Şiiilerin ikiye bölünmesidir. Üçüncüsü ise Sünnilerin Parlamento'daki yükselişidir. Bundan önceki dönemde Şiiiler ve Kürtlerin bir arada olduğu koalisyon çok rahatlıkla Parlamento'yu kontrol edebilmişti. Şimdi durum daha zor. Şiiilerin kendi aralarında sorunlar var. Ayrıca Irakiye'nin en fazla oy alan liste olduğu ortada. Hükümet kurma hakkı öncelikle Allavi'nin. Ama Maliki ile diğer Şii gruplar arasında seçimlerden sonra bir ittifak kuruldu. Anayasa Mahkemesi'nden gelen açıklama da hükümet kurma görevini bu yeni ittifakın alması noktasında bir zemin hazırladı. Neticede durum iyice karmaşık bir hal aldı.

ORSAM: Son seçimin sonuçları Kürtlerin Bağdat'taki durumunu nasıl etkileyecektir?

Hiçbir grup hükümetten dışlanmayacaktır. Kürtlerin ve Şiiilerin 2005'te olduğu gibi yeni dönemde de Sünnileri dışlamaları mümkün değildir. Kürtler sandalye kaybına uğramıştır ama her şeyi kaybetmemiştir. Üstelik Arap listeleri arasındaki sorunlar da Kürtlere fırsatlar sunmaktadır. Her şeye rağmen Kürtlerin önemli rolü olacaktır.

ORSAM: Seçim sonuçlarının Kürt iç siyaseti açısından ne tür etkileri olacaktır?

Alınan oylar açısından bakıldığında KDP birincidir. Ama KYB ve Goran'ın oyunun toplamından azını almıştır. Seçim sistemi, oy adedini sandalye sayısına adil biçimde yansıtmamıştır. Çünkü milletvekili sayılarına baktığımızda, KDP diğer iki partinin toplamından çok daha fazlasını almıştır. Seçim sistemini iyi okuyup buna uygun strateji uygulayan tek parti KDP olmuştur. Bana göre KYB, KDP ile sürdürdüğü ittifaktan zarar görmüştür. Ama yine de, bundan sonraki süreçte KDP-KYB arasındaki ittifakının bozulmayacağını düşünüyorum çünkü bu ittifakı ayakta tutan geçerli nedenler vardır. Goran açısından bakıldığında bu grup yerinde saymıştır.

ORSAM: Goran'ın istenen sonucu alamamasının nedenlerini neye bağlıyorsunuz?

2009'daki Kürdistan Bölgesel Parlamento seçimlerinde Goran'ı fazla önemsemediler. KDP ve KYB, Goran'ın ancak 4-5 sandalye alabileceğini düşünüyordu. Sonuç öyle olmadı. Sürpriz yaşadılar. Ama son seçimlerde KDP ve KYB, Goran'ın aynı başarıyı göstermemesi için çok çalıştı. Goran'a iyi odaklandılar. Öte yandan Goran da kendine, olması gerekenden fazla güvendi. Goran sonuçta KYB'ye karşı birçok yerde birinci konumu kaybetti.

ORSAM: Bazılarının belirttiği gibi Goran'ın milliyetçi temalar kullanması başarısızlığında etkili olmuş olabilir mi?

Böyle bir şeyin yalnızca tartışmalı bölgelerde etkili olduğunu düşünüyorum; Kürdistan bölgesinde değil. Tartışmalı bölgelerde yaşayan Kürtler kendilerini tehdit altında hissediyor. Bu nedenle tartışmalı bölgelerde milliyetçi söylem etkili olmuş olabilir.

ORSAM: Seçim sonuçlarına bakılınca Kürtlerin Bağdat'taki ağırlıkları bundan olumsuz etkilenebilir mi?

Sonuçlar Kürtlerin Irak genelindeki pozisyonlarını olumsuz etkileyecektir. Bu tabii ki her şeyi kaybettiğimiz anlamına gelmez. Kürtler seçimden başarılı çıksaydı da zaten bazı konuların çözümü zor olacaktı. Kerkük gibi büyük meseleler parlamentoda sahip olunan sandalyelere bağlı olarak çözülebilecek sorunlar değil. Öte yandan, Kürtler hiçbir zaman federalizmden daha azına razı olmayacaktır. Zaten böyle bir değişiklik için anayasanın değişmesi gerekir ki onun da değişmesi Kürtlerin vetosu olduğu sürece mümkün değildir. Yani federalizm konusunda anayasal bir güvence vardır.

ORSAM: Sünni Arapların Kürtlerle ilişkileri önümüzdeki dönemde nasıl bir hal alabilir?

Sorun Sünni Arapların milliyetçi söylemidir. Sünni Araplar, Kürtlerin haklarını kabul etmemektedir. İstedikleri şey Saddam dönemine geri dönmektir. Biz Kürtleri kabul etmeye halen hazır değiller.

Eğer Kürtlerin haklarını kabul ederlerse aynı hükümette bir arada olabilirler. Tarihte bunun örnekleri var. Ama Sünniler Kürtlerin durumunu daha iyi anlayana kadar bu mümkün olmayacak.

ORSAM: Kürtler için Bağdat'ta işlerin kötüye gitmesi onları komşu ülkelerle özellikle Türkiye'yle daha yakın olmaya sevk ediyor mu?

Kürtler aslında Bağdat'tan uzaklaşp komşu ülkelere yönelmek istemiyor çünkü özellikle İran ve Suriye'de Kürtlerin hakları

tanınmıyor. En yakın aday belki Türkiye olabilir. Türkiye’de Kürt meselesi konusunda son 3-4 senede atılan adımlar bunu mümkün kılıyor gibi. Ama Türkiye’de de halen Kürt açılımı konusunda büyük bir direnç var gibi. Kürtlerin en büyük problemi kendisini kabul etmeyen komşularla çevrili olmalarıdır.

ORSAM: Türkiye ile Irak Kürtleri arasındaki yakınlaşmanın nedenlerini neye bağlıyorsunuz?

Başbakan Erdoğan Kürtlerin hakları konusunda birçok olumlu adım attı ve büyük tabuları yıktı. Bu durum ilişkiler için iyi bir başlangıçtır. İlişkiler gelecekte daha iyi olabilir.

ORSAM: Peki Türkiye’nin attığı adımlar karşısında Kürt yönetiminden nasıl bir karşılık gelebilir?

Bunlar ekonomik ilişkilerin artırılması, sınırın güvenliği ve bölgede istikrarın sağlanması ve Türkiye’deki Kürt sorunun çözümüne katkı gibi şeyler olabilir. Bizim çıkarımız Türkiye’yi Avrupa Birliği içerisinde görmektir. Çünkü Türkiye demokrasiye bağlı kaldığı sürece bu durumu Türkiye’deki Kürt haklarını olumlu etkileyecektir. Biz de tam üye Türkiye’ye sınır olduğumuz için Avrupa Birliği’ne komşu olacağız. Bunun da hem ekonomik hem siyasi faydaları olacaktır.

ORSAM: KDP’nin başarısı Kürt siyaseti içindeki konumunu nasıl etkileyecektir?

KDP bundan sonra diğer Kürt partilerinden daha fazlasını talep edecektir. Talabani cumhurbaşkanlığını alırsa o zaman KDP de Bağdat’ta daha fazlasını isteyecektir. KDP tek başına Kürt halkının sözcüsü olamayacaktır. Bağdat’ta parlamento için kurulan Kürt koalisyonunda kararlar birlikte alınmak zorundadır. Kürt partileri genel Kürt çıkarları için beraber hareket edecektir.

ORSAM: KYB’yi nasıl bir süreç bekliyor? Celal Talabani sonrası döneme ilişkin değerlendirmeler yapılıyor. Sizin düşüncesiniz nedir?

KYB içinde güç tamamen Talabani’nin elindedir. Bu yılını sonunda yapılması planlanan kongre bunun göstergesi olacaktır. KYB için en büyük güçlük Talabani sonrası dönemdir. KYB, Talabani’nin karizması sayesinde birliğini koruyor. Onun yerine doldurabilecek figür bulunmamaktadır. Ama bence Talabani sonrasında KYB dağılmayacak, bununla birlikte üçüncü parti durumuna düşecektir. Yani Goran’la yer değiştirecektir.

ORSAM: Değerlendirmeleriniz için teşekkür ederiz.

4. TÜRKMENLER

4.1. Irak Türkmenlerinin Temel Siyasal Sorunlara Bakışı

Türkmenler, Araplar ve Kürtlerle birlikte Irak’ın en önemli 3 kurucu unsurundan birisi olmasına rağmen Irak’ın kuruluşundan bu yana sistemde bekledikleri roller üstlenememişlerdir. Erbil’den Kut’a kadar geniş bir alana yayılmış ve bazen de dağınık olarak yaşayan Türkmenlerin içinde farklı siyasi akımlar mevcuttur. Ancak, 2003 sonrası Türkmenlerin en çok ön plana çıkan sorunu Kerkük olmuştur. Uzun bir süre Türkmenler ve Araplar Kerkük’ün KBY’ye bağlanmasının önüne geçmek istemişlerdir. Bu konuda pek çok kez ortak tutum almışlardır. Ancak son dönemde temel politikalarda farklılık olmamasına rağmen yaklaşım farklılıkları Kerkük’te yeni bir dengenin doğuşunun sinyallerini vermektedir. Özellikle, Kerkük’te yaşanan arazi anlaşmazlıkları sıradan insanın gündelik yaşantısını etkilemektedir. Bu durum her geçen gün çözümsüzlüğe sürüklenmekte, bu da Türkmenleri olumsuz etkilemektedir.

Kerkük gibi Türkmenlerin önemli yerleşim yerleri arasında yer alan Selahaddin Vilayeti'ne bağlı Tuzhurmatu ilçesinde de Kerkük'te olduğu gibi arazi anlaşmazlıkları yaşanmaktadır. 2005 yılında çıkan Nizahat Mülkiye isimli karar ile hak sahipleri arazilerini geri alma şansı verilmiştir. Kararın bir maddesinde şöyle dendiği iletilmiştir. "Eğer bir yer üzerinde devlet herhangi bir tasarrufta bulunmuyorsa o arazi sahibine döner." Bağdat'ta etkinliği olan kişilerin arazilerini geri aldığı ancak bunların toplam arazilerin %3'ünü geçmediği belirtilmektedir. 2010 yılının ilk aylarında çıkan 13 Numaralı yasa ise arazilerin geri döndürülmesini zorlaştırmaktadır.

Türkmenler 2010 yılında yapılan seçimde bir önceki seçim kadar milletvekili çıkartmalarına rağmen elde ettikleri bakanlıkların sayısını 1 arttırmışlardır. Ancak Türkmenlerin siyasi hareketlerindeki dağınıklık her halde göze çarpmaktadır. Bu çerçevede en büyük siyasi Türkmen örgütlenmesi olan Irak Türkmen Cephesi'nde son dönemde yaşanan değişim bu dağınıklığın aşılmasında yeni bir umut yaratmıştır.

4.2. Iraklı Türkmen Siyasetçiler ile Görüşme Notları

4.2.1. Vilayetlerden Sorumlu Devlet Bakanı Turhan Müftü ile Görüşme

ORSAM: Seçim sonrasında Türkmenler için ne değişti?

Türkmen'in bakanlar kurulunda olması çok önemlidir. Merkezde bulunmamız bize bazı avantajlar sağlamaktadır. Mesela; 2003 yılına kadar Türkmen Kültür Dairesi vardı. 2003'ten sonra bu Daire'nin faaliyetleri donduruldu. Yakın zaman önce bu konuda Kültür Bakanlığı'na resmi bir yazı yazdım. İrtibata geçtik ve bu daireyi tekrar faaliyete geçirmelerini istedim. Gelecekte yani en fazla altı ay içinde Türkmen Kültür Dairesi canlanacaktır. Burada bizim kendi insanımız, Türkmen aydınları çalışacaktır. Bu

banaya göre önemli bir kazançtır. Bu daire bizim bakanlığımıza bağlı olmasa da biz burada olmasaydık bunu gerçekleştirmemiz mümkün olmazdı. Benim çalışma düşüncem şu şekildedir. Kendi bakanlıklarımızın yanı sıra bazı işleri de ilişkilerimiz ve gücümüz sayesinde diğer bakanlıklar nezdinde yapabilmeliyiz. Bunun yanı sıra bir diğer mesele "Dava-i Mülkiye". Yani Kerkük'te ve Selahattin'de arazi anlaşmazlıkları sorunu vardır. Türkmenlerin, Kerküklülerin, Selahattinlilerin arazi sorunları vardır. Burada bizlere, Türkmenlere ait olan topraklar geçen dönemlerde Arap aşiretlerine verilmiş durumdadır. Bir kısmına da 2003'ten sonra Kürtler el koymuştur. Bize geçen hafta Maliye Bakanlığı'ndan bir yazı geldi. O yazıda "şu şu araziler sahiplerine dönmessin ve bunlar hükümetin elinde kalsın" şeklinde bir talep söz konusuydu. Biz geçen yılın son dört ayı boyunca bu konu üzerinde çalıştık. Bağdat'a gittik, Kerkük'e gittik, her tarafa gittik ve bu konuya çözüm bulamadık. Ben bu ay içinde "Dava-i Mülkiye" heyetine gittim. Onlara Maliye Bakanlığı'nın talebinin gerçekleşmesinin mümkün olamayacağını söyledim. Bu demokrasiye aykırıdır. Bu Türkmenlerin hakkıdır ve 35 senedir hakları yenmektedir. Bunun üzerine kısa süre içinde Bakanlık Meclisi'ne bu kararın dondurulması yönünde bir yazı gönderildi. Bu "İskan Affı" meselesidir. Hükümetin el koyduğu arazilerin sahiplerine geri döndürülmesini değil, şu anda kimin kullanımında ise onda kalmasını öngören bir mesele. Çok tehlikeli ve Türkmenler açısından çok önemli bir meseledir. Çünkü bu arazilerin büyük çoğunluğu Türkmenlerin ellerinden alınmış arazilerdir. Kerkük'te 100 bin dönümden fazla araziden söz ediyoruz. İşte bu engelleme Bağdat'ta, merkezi hükümette olmanın ne kadar önemli olduğunun bir örneğidir. Şu anda bu "İskan Affı" dondurulmuş durumdadır. Resmi yazı aynen benim verdiğim öneri şeklinde yayınlandı.

Bizim bakanlığımızın çalışmaları ile ilgili olarak da, bakanlığımız vilayetlerden sorumludur. Vilayetlerde meydana gelen yas-

al, idari problemlerin çözümünden bizim bakanlığımız sorumludur.

ORSAM: Ne gibi yasal ve idari problemlerden bahsediyoruz?

Vilayetler Yasası vardır. 21. madde. Bu madde yerel hükümetlerdeki vilayet meclislerine doğrudan vilayetle ilgili sınırlı çapta yasalar çıkarma hakkı tanımaktadır. Ancak vilayet meclisleri bu kararları çıkarttığında zaman zaman merkezi hükümet bunları kabul etmeyebiliyor.

ORSAM: Neden, bu anayasal bir hak değil mi?

Doğru ancak Irak'ın anayasası iki taraflıdır. Herkes kendine göre yorumlayabilmektedir.

ORSAM: Irak'ta vilayet meclislerinin önemli gücü var. Merkezi hükümetten onlara tahsis edilen bir bütçe var ve bu bütçenin kullanılması konusunda geniş yetkileri bulunuyor. Bunun yanı sıra bazı vilayetlerin idari sınırları konusunda sorunlar bulunuyor. Bu tartışılabilir bölgeler olarak ifade edilen yerlere baktığımız zaman buraların Bağdat tarafından mı yoksa kuzeydeki federal yönetim tarafından mı yönetileceği sorunu söz konusu. Dolayısıyla Musul, Selahattin, Diyala, Kerkük gibi vilayetlerin bu tür sıkıntıları bulunuyor. Siz vilayetlerden sorumlu devlet bakanı olarak bu konuda söz sahibi olduğunuz bir durum söz konusu mu, bu sorunlara müdahil olduğunuz bir nokta var mı?

Şu anda biz bir komisyon kurmaya çalışıyoruz. O komisyonun başkanlığını bizim bakanlığımız yapacaktır. Komisyonun genel sekreteri ben olacağım. Bu da yasal bir komisyon olacaktır. Adı "Vilayetler Yüksek Komisyonu" olacaktır. Bu komisyon tam olarak sizin bahsettiğiniz konular üzerinde çalışacaktır. Her vilayetin valisi ile genel sekreterlik arasında bu sorunların çözülmesi için doğrudan görüşmeler olacaktır. Bu komisyon kuruldu ancak henüz hiç toplanmadı.

İlk toplantısını 2011 yılının Nisan ayı içinde yapmasını planlıyoruz. Bu komisyonun bütün izinleri Başbakanlıktan alınmıştır. Bağdat'ta düzenlenmesi planlanan Arap Birliği toplantısını bekliyoruz. Onun ardından komisyonu toplamayı düşünüyoruz. O zaman da bütün bahsettiğiniz konular bizim başında bulunduğumuz bu komisyonda tartışılacaktır.

ORSAM: Bütün vilayetlerde seçim yapıldı. Ancak Kerkük'te henüz yapılmadı...

Biz Kerkük sorununun çözümü için 3 aşamalı strateji önerdik. Kerkük için düşündüğümüz çözüm planlarını teklif olarak sunduk. Bu 3 aşamalı strateji de 1. aşama Türkmenler için özel bir bölge, statü sağlanması, oluşturulmasıdır. Bu bölge Türkmeneli bölgesidir. İkinci aşama federal Irak'ın oturması ve son aşama da merkezi hükümet, yerel, bölgesel güçlerin Türkmenlere desteğinin sağlanmasıdır. Irak'ta bir Türkmeneli bölgesi var ancak özellikle 2003'ten sonra Türkmenler tamamen yok sayıldılar. Türkmenler doğalgaz ve petrol kaynaklarının üzerinde yaşamaktadır. Ekonomik potansiyeli yüksek bir bölgedir. Ulaşım yolları da Türkmeneli bölgesinden geçmektedir. Telafer, Kerkük, Tuzhurmatu, Kifri, Mendeli'ye kadar bir bölge vardır. Telafer ile diğer bölgelerin birleşmesi için Türkmenlerin ya Araplarla ya da Kürtlerle anlaşması gerekmektedir. Bir başka ihtimal Sünni federasyonu kurulmasıdır. Bu bölge kurulursa %65'i Arap %35'i Türkmen olacaktır. Yani sonuç olarak hedefimiz, Türkmeneli bölgesinin kurulması ve Kerkük'e özel statünün verilmesidir.

ORSAM: Türkmenlerin en büyük eksiği 2003'ten sonra bir stratejisinin olmamasıydı. Siz bir Türkmen bakan olarak Türkmenlerin bu strateji eksikliğini nasıl gidermesi gerektiğini düşünüyorsunuz, Türkmenlerin ne yapması gerekiyor?

Biz Türkmenler Irak'a en bağlı olan milletlerden biriyizdir. Bizler Irak'ın birlik, bütünlüğünden, herkesin barış içinde

kardeşçe yaşamasını savunduğumuz için belli bir stratejimiz bulunmamaktadır. Tek stratejimiz vardı o da Irak'ın birlik ve bütünlüğü idi. Bundan dolayı Irak'ta Türkmen'in var olup olmadığı dahi bilinmiyordu. Kerkük problemi kimsenin umurunda değildi Özellikle de Bağdat'ta. Daha sonra biz sürekli olarak şunu dile getirdik. Kerkük'e giderse Irak gider dedik. Kerkük'e bir şey olursa Irak parçalanır dedik. O zaman Bağdat'takiler de Kerkük'te büyük bir problem olduğunu anladılar. Irak'ta bir Türkmeneli bölgesi, Türkmen dağılımı var. Bizim esas stratejimiz budur. Ama bu strateji bize göre yeterli değildir. Bizim Türkmenlerin stratejisinin esası merkezi hükümete etkin bir katılım sağlamak, merkezdeki karar alma süreçlerinde doğrudan yer almak olmalıdır. 2003'ten bu yana Irak'ta siyasi bir mücadele söz konusu. Bu mücadeleyi de sadece Şiiler, Sünniler ve Kürtler yürütmektedir. Türkmen'in hiçbir zaman siyasi katılımı olmadı. Ama bunun temel sebebi tabii Türkmen'e siyasete katılım fırsatının tanınmaması oldu. Dolayısıyla Türkmen'in en önemli stratejisi merkezi hükümette karar verici noktalarda olabilmeyi başarmak olmalıdır. Eğer bunu başarabilirsek Türkmen'in yerini kaybetmesini engelleriz. Anayasada da geçiyor. Türkmenlerin yaşadığı bütün bölgeler tartışmalı bölgeler kapsamında geçiyor. Yani Türkmenlerin yaşadığı yerlerde sorun vardır. Tabii esasen bu tartışmalı bölgeler kavramı da çok hukuki değil ama sonuç olarak bu var. Çünkü tartışmalı bölge iki farklı devlet arasında olur. Burada öyle bir durum söz konusu değildir. Ama Irak Anayasası hızlı bir şekilde hazırlandığı için bazı bölümleri taslak şekilde çıkarıldı. Bu maddeler de taslaklardan birisidir. Dolayısıyla Türkmen'in stratejisinin ana hedefi kendi bölgesini nasıl koruyacağıdır. Kendi bölgesine sahip çıksın, Türkmeneli bölgesini korusun. Zaten bunu başarısak da Irak'ın birlik ve bütünlüğünü de sağlamış oluruz. Eğer Türkmeneli bölgesi parçalanırsa ve her bir parçası farklı yerler içinde kalırsa, Türkmeneli bölgesi doğal kaynaklar açısından çok zengin olduğu için hangi taraf Türkmeneli bölgesinin bir parçasını alırsa onun devlet

olma şansı doğar. Dolayısıyla Türkmeneli bölgesi bir arada kalırsa Irak bir arada kalır, Irak'ın bütünlüğü korunmuş olur. Türkmeneli bölgesi parçalanırsa da çok büyük ihtimalle Irak da parçalanır.

ORSAM: Önümüzdeki dört yıllık dönemde sizin Vilayetlerden Sorumlu Devlet Bakanı olarak en önemli projeniz ne olacaktır?

Bizim üç-dört teklifimizi proje önerilerimiz bulunmaktadır. İlk projemiz bütün Irak vilayetlerinin bütçelerinin, yapılan yatırımların artırılmasıdır. Bu bizim için çok önemlidir. Irak'ta büyük sıkıntılar var, işsizlik söz konusu. Eğer yatırımları artırmayı başarabilirsek işsizliğin de önüne geçmeyi başarabiliriz. Irak halkının Irak ekonomisine güveni olamaz. Bizde doğal kaynaklar var ama bu yeterli değildir. Eğer bizde yatırım olursa komşu ülkelerin şirketleri gelip Irak'ta iş yaparlarsa özellikle de Kerkük, Musul gibi bölgelerde çalışırlarsa istikrar sağlanır ve işsizliğin de önüne geçmiş oluruz. İkinci teklifimiz Kerkük'te bir çözüm bulmaktır. Kerkük'te en yakın zamanda %33'lük paylaşım hayata geçirilsin. Madde 23 uygulansın. Kerkük'te bir seçim yapılsın. Kerkük'te bir özel statü olsun. Bazı diğer yerlerde de sıkıntılar bulunmaktadır. Diyala'da problem var, Musul'da problem var, Nəcəf'te, problemler var, Basra'da problemler var. Bunların bazılarında sınır problemi var bazısında idari sorunlar var. Eğer dört sene içinde biz bakanlık olarak bu problemlerin bir kısmına çözüm üretebilirsek büyük iş başarmış oluruz.

4.2.2. Irak Türkmen Cephesi Diyala Milletvekili Hasan Özmen ile Görüşme

ORSAM: Irak Parlamento seçim sonuçlarını Türkmenler açısından değerlendirebilir misiniz?

Seçim sonuçlarına baktığımızda, Irak Türkmen Cephesi olarak başarımızı bellidir. Tabii ki istediğimiz yerde değiliz. Ancak oy oranımız artmıştır. Örneğin Diyala'da 3 bin

civarında olan oyumuz 14 bine yükselmiştir. Irak Türkmen Cephesi daha önceki seçimlerde 3 milletvekili çıkarabilmiştir. Ancak 2010 seçimlerine bakıldığında 6 milletvekili çıkardığımız görülmektedir. Bu durumu başarı olarak değerlendirmek mümkündür. Bunun yanı sıra tercihli sistemin kullanılması da başarı getirmiştir. Halk tercih kullanarak en faydalı olacağına inandığı adaya oy vermiştir. Seçilen kişi ise hangi kesimlerden, hangi sosyal gruplardan veya kimlerden oy aldığını bilmektedir. Dolayısıyla onların taleplerini, ihtiyaçlarını o kesimlere dayanarak gidermek için çaba harcayacaktır.

Meclisin yüzde 80'i yenilenmiştir. Yani eski milletvekillerinin yerini yeni kişiler almıştır. Bunu bir devrim olarak nitelemek mümkündür. Öte yandan seçilen milletvekillerinin eğitim durumları da yükselmiştir. Tahminime göre seçilenlerin yüzde 90'ının eğitim durumu üniversite veya daha yüksektir. Bu da meclisin niteliğini arttırmaktadır. Meclisin yaş ortalaması da düşmüştür. Yeni oluşan meclisin yaş ortalaması 40 civarındadır. Bu da meclise dinamik bir yapı kazandıracaktır. Özellikle milletvekilleri profiline bakıldığında, lider sultanın milletvekilleri üzerinde en az baskı kuracağı bir profil ortaya çıkmıştır. Denetim mekanizmalarının daha iyi çalışacağını ve yasama açısından da daha aktif bir dönem geçireceğimizi düşünüyorum.

ORSAM: 2010 seçimleri Irak'ta neyi değiştirdi? Size göre seçim sonuçları bir değişiklik yarattı mı?

Değişen şu oldu. Irak'ta mezhep ve milliyet merkezli bir saflaşma vardı. Irakiye Listesi de bu tabloyu değiştirmek amacıyla yola çıkmıştır. Ulusal projeye hareket etmektedir. Irakiye Listesi içerisinde Arap, Türkmen, Kürt, Hıristiyan, Şii, Sünni olmak üzere her hemen her gruptan insan yer almıştır. Bu liste liberal ve laik bir listedir. Ayrıca ayrışmaya karşı ve ulusal birliği savunmaktadır. Bu projenin devam etmesi, başta Irak olmak üzere bölge için çok önemlidir. Öte yandan diğer gruplar

da ulusal söylemleri ön plana çıkarmışlardır. Bu da mezhebe dayalı ayrışmanın Iraklılar tarafından kabul edilmediğini göstermektedir.

ORSAM: Türkmenler olarak hangi konuda talepleriniz var? Türkmen milletvekilleri olarak hangi doğrultuda çalışacaksınız?

Irak'ta haklarını tam olarak alamayan tek grup Türkmenlerdir. Anayasa'nın Türkmenlere sağladığı hakları kullanmak için çaba harcayacağız. Türkmenler aleyhine devlet içerisinde bir dengesizlik olduğu aşikardır. Bu durum ister bakanlıklarda, ister orduda, ister emniyet ve istihbarat güçlerinde olsun, net bir biçimde bellidir. Bizim en büyük amacımız bu dengesizliğin giderilmesine yönelik olacaktır. Öte yandan Türkmenler Irak bütçesinden de yeteri kadar faydalanamamaktadır. Bu doğrultuda Türkmenlerin hak ettiklerini almaları için mücadele vereceğiz.

ORSAM: Son olarak Türkmen halkına bir mesajınız var mı?

Biz Türkmen halkı olarak yeni bir dönemden geçiyoruz. Türkmen halkında isteğimiz bu yeni döneme hazırlıklı olmaları. Bu süreçte aksaklıklar ve yanlışlar olabilir. Ama bunların düzeltilmesinde bize yardımcı olmalı ve sabır göstermeliler. Biz milletvekillerini seçtik, ne yaparlarsa yapsınlar dememeliler. Bu bir davadır ve davada sokaktaki insana da ihtiyacımız vardır.

ORSAM: Çalışmalarınızda başarılar diliyoruz.

4.2.3. Kerkük Vilayet Meclisi Başkanı Hasan Turan ile Görüşme

ORSAM: Son dönemde Kerkük'te Türkmenlerin yaşadığı en önemli sorun nedir?

Arazi anlaşmazlıklarıdır. Bu mesele Türkmenlere hem maddi hem de manevi

olarak zarar vermektedir. Bu nedenle son dönemde en çok bu konu üzerine eğiliyoruz.

ORSAM: Bu sorunu nasıl çözmeyi düşünüyorsunuz?

Türkmenlerin bu sorunu aşması için mutlaka üç boyutta lobi faaliyeti yapması gerekiyor. Bu düzlemler Meclis, Başbakanlık ve bakanlıklar ile uzman heyetler düzeyidir. Uzman heyetler içinde de özellikle de Nezahat Mülkiyet Heyeti. Konu şu şekilde gelişti. 2010 yılında Meclis'in son çalışma günlerinde 13 sayılı kanun çıkartıldı. Bu kanunun içeriği nezahatta olan araziler kanunuydu. İskan Affı kanunu. Yeni kanunda 2006'da olmayan önemli maddeler bulunmakta. 2006 yılındaki kanunda devletin vatandaştan aldığı toprakların vatandaşa dönmesi söz konusu. Fakat 2010 yılında çıkarılan 13 nolu kanunda devlet vatandaşın elinden almış olduğu arazilerden istediklerini kendi elinde tutma, ancak bunun karşılığında vatandaşa bir tazminat verme hakkına sahiptir. Genellikle Irak'taki kanunlarda bir kanunun uygulanması için bakanların uygulama yapma yetkisi yeterli görülmektedir. Fakat bu kanunun uygulanması için başbakanın onayı gerekmektedir. Kanunun uygulanmaya başlaması ile birlikte eğer söz konusu arazileri ellerinde tutan bakanlıklar bu arazilere ihtiyacı olduklarını ileri sürerlerse o zaman toprakların vatandaşa dönüşü söz konusu olmayacaktır. Vatandaşa sadece arazilerin parasal karşılığı ödenecektir. Oysa çoğunluğu Türkmenlerin elinden alınmış olan bu arazilerin geri dönmesi sadece bir maddi çıkar meselesi değildir. Bu mesele Türkmenler açısından tarih, coğrafya ve kimlik meselesidir.

ORSAM: Türkmenler arazileri yerine tazminatları alırsa ne olur?

Tazminatları almak Türkmenleri göçe yönlendirir. Büyük bir kısmı aldıkları para ile yurt dışına göç ederler. Belki de bu kanunla Kerkük'te esas özendirilmek istenen budur.

ORSAM: O zaman Türkmenler için yapılması gereken nedir?

Bu kanunun mutlaka değiştirilmesi gerekir. Bu kanunun değiştirilmesi için en az 2 aşamalı bir plan uygulanabilir. Birinci aşamada bu kanunun anayasaya uygunluğu meselesi ön plana çıkartılarak kanun hakkında Irak federal mahkemesine iptal başvurusu yapılabilir. Çünkü kanun bu haliyle açıkça anayasanın 136. ve 140. maddelerine aykırıdır. Çünkü bu maddelerde toprakları ellerinden alınan ailelerin topraklarının yine bu ailelere teslim edilmesi gerekliliği açıkça belirtilmektedir. İkinci aşama başbakanlıkta siyasi lobi yapılmasıdır. Bu evre kendi içinde iki aşamalı olarak düşünülebilir. Birincisi il meclisindeki komisyon dairelerinde toplantılar yapmak. Özellikle ziraat, maliye, belediye ve kamu arazileri dairelerinde toplantılar yaparak bir öneri geliştirmek. Bu komisyonda yasanın uygulanmasına ilişkin olarak şöyle bir ön şart getirilebilir. Devlet elinde tuttuğu araziler için eğer vatandaşa toprağını vermeden tazminat ödemek istiyorsa o zaman devletin bir proje üretmesi ve bu araziye hangi proje için elinde tuttuğunu göstermesi istenebilir. Böylece devletin gerçekten arazilere ihtiyaç duyup duymadığı tespit edilebilir. Bu projelerin her birinin il meclisine gelmesi ve il meclisi tarafından karara bağlanması sağlanabilir. Örneğin hastane, okul gibi projeler için devlet araziye kullanacaksa uygun bulunabilir. Ama böyle bir şey yoksa karşı çıkılır. Bu süreçte ikinci aşama il meclisinde yukarıdaki gibi alınacak bir kararın Bağdat'a götürülmesidir. Bağdat'ta bu kararı Kerkük ile Meclis tarafından alınmış kesin karar olduğu ve karardan kesinlikle vazgeçilmeyeceğibe lirtilmelidir. Bunun için özellikle Türkmen halkının birçok önde gelenini de yanımıza alarak Bağdat'taki Dava Partisi merkezine gidebilir. Bu noktada kullanılacak en önemli araç Şii Türkmenlerdir. Çünkü Dava Partisi Sünni Türkmenlerin durumunu umursamasa bile kendi seçmenleri olması nedeniyle kendi partisi tarafından alınan bir kararın Şii Türkmenleri olumsuz etkilemesine izin vermeyecektir. Bu nedenle Kerküklü Şii Türkmenleri de yanımıza alarak Bağdat'a gidip Başbakanlıkta ve Dava Partisi'nde lo-

bi faaliyetlerinde bulunacağız. Böylece 13 No'lu kararın geri döndürülmesini veya değiştirilmesini sağlamaya çalışacağız.

4.2.4. Selahattin Vilayet Meclisi Üyesi Ali Haşim Muhtaroglu ile Görüşme

ORSAM: Seçimlerin yapılmasının üzerinden bir yıl geçti ve bir hükümet kuruldu. Bu dönem zarfında Irak'ın bazı bölgelerinde istikrarsızlık yaşandı, bazı bölgeler ise durgun geçti. Selahattin Vilayeti'nin son bir yılını değerlendirdiğinizde nelerle karşılaştığınızı anlatabilir misiniz?

Selahattin de Irak'ın diğer illeri gibi hükümetin uzun bir süre kurulamamasından çok etkilenmiştir. Hükümetin kurulması halkı tatmin etmeye yetmemiştir. Bugün Selahattin halkının %90'ının yeni hükümetten memnun olmadığı söylenebilir. Bilindiği gibi Selahattin Vilayeti'nde El Irakîye Listesi büyük bir destek görmüş ve oyların büyük bir kısmını almıştı. Bu nedenle bölge halkı hükümeti El Irakîye'nin kurmasını istiyordu. Hükümeti El Irakîye'nin kuramaması halinde ise hükümette daha fazla payı olan bir ortak konumunda olması arzu ediliyordu. Fakat, bu da gerçekleşmedi. Cumhurbaşkanı, bakanlıkların sayısı, bakanlıklara seçilen kişiler gibi faktörler dikkate alındığında Selahattin vilayetindeki halkın büyük bir hayal kırıklığına uğradığı ve bunun da El Irakîye'nin bu vilayette ciddi miktarda taban kaybetmesine neden olduğu söylenebilir. Bu nedenle, mevcut şartların devam etmesi halinde gelecek seçimde Selahattin'de El Irakîye'nin bir önceki seçimde aldığı oyu alabileceğini beklemek doğru olmayacaktır.

ORSAM: Bu büyük hayal kırıklığının nedeni El Irakîye'nin hükümetin küçük ortağı olması mı yoksa hükümetin kurulması sürecinde verdiği tavizler mi?

Her ikisi de önemli rol oynamıştır. Halkın beklentisi oy verdiği partinin önemli bir rol oynaması yönündeydi. Ancak, listenin

başkanı olan Eyad Allavi bugüne kadar dahi henüz bir görev alamamıştır. Ulusal Stratejiler Meclisi Başkanlığı konusunda verilen sözlerin de tutulmadığı görülmektedir. Başbakanın zaman kazanma çabası süreci uzatmaktadır. Millet, El Irakîye'nin iyi pazarlık yapmadığını, gücü ölçüsünde temsil edilmediğini düşünmektedir.

ORSAM: Selahattin'de bazı güvenlik sorunları yaşanmakta. Özellikle son aylarda bu sorunlarda artış görünüyor. Bunun nedenleri nelerdir?

Son birkaç yıldır, Selahattin'in merkezi olan Tikrit'in güvenlik durumu çok iyiydi. Ama son dönemlerde kötüleşti. Bu güvenlik sorununun kaynağı bir ölçüde dış güçlerdir. Diğer yandan, Irak hükümeti ile halk arasında güvensizlik yaratmak isteyen siyasi partiler ve dış güçler güvenlik sorununu yaratmaya çalışıyorlar. Diğer bir neden ise Selahattin ve Diyala sınırındaki Kürt güçlerin de istikrarsızlık yaratarak etki sahibi olmaya çalışmalarıdır. Böylece, aslında peşmerge olan fakat Irak ordusu çerçevesinde askerlik yapan güçleri bu kargaşanın doğduğu yerlere sokmaya çalışmaktadırlar. Bugün Selahattin'de görev yapan Irak ordusunun 4. Karargahı Tikrit civarında görev yapmaktadır. Bunların %90'ı Kürt'tür.

ORSAM: Selahattin Vilayeti'nde Türkmenlerin merkezi olan Tuzhurmatu'da durum nasıldır?

Bir süre devam eden sükûnet döneminden sonra yine güvenlik durumu kötüleşmektedir. Son dönemde suikastlar, patlamalar ve adam kaçırmalar yine başlamıştır. Selahattin Vilayet Meclisi'nde bu meseleyi gündeme getirdik. Vilayet Meclisi seçiminden sonra geçen 2 sene içinde Tuzhurmatu'da ve Tikrit'te Türkmenlerin etkisi artmıştır. Bu bazı çevreleri rahatsız etmiştir. Bu çevrelerin asayişleri, peşmerge ve silahlı güçleri bulunmaktadır. Bu silahlı güçlerin bazı olaylara karıştığını düşünüyoruz, bu nedenle

şüphelerimizi araştırmak için bir soruşturma komisyonu kurulması için çaba sarfediyoruz. Böylece, özellikle Türkmenlere karşı gerçekleştirilen eylemler hakkında elimizde bulunan belgeleri yetkililere sunabileceğiz. Ancak, şu aşamada gerek vilayet meclisinden gerekse de merkezi hükümetten bu konuda gerekli adımların atılmasını bekliyoruz.

ORSAM: Önümüzdeki süreçte hükümetteki belirsizlik devam edecek olursa, Irak'ta yaşanacak istikrarsızlığın Selahattin'e yansımaları bekliyorsunuz musunuz?

Biliyorsunuz, Irak'ın bazı vilayetinde yürüyüşler ve gösteriler başlamıştır. Selahattin Vilayeti'ne Irak hükümetinden ayrılan bütçe çok azdır. 2011 bütçesi görüşmelerini kısa süre içinde gerçekleştireceğiz. Sırada hizmet bekleyen pek çok bölge ve insan var. Ancak, kaynaklarımız yetersiz olduğu için az sayıda projeyi hayata geçirebiliyoruz. Oysa, Selahattin, 2003'ten bu yana Irak'ın en fazla ihmal edilmiş, fakir vilayetlerinin başında gelmektedir. Bu nedenle çok sayıda projeye ihtiyaç duyulmaktadır. Elektrik ve su gibi altyapı projelerine büyük ihtiyaç duyulmaktadır. Bugün vilayet çapında günde ancak 6 saat elektrik verilebilmektedir. Hükümetteki belirsizlik nedeniyle atamalar yapılamamaktadır. Binlerce genç devlette görev alabilmek için atama beklemektedir. Fakat, hükümetteki belirsizlik ve kaynakların yetersiz aktarımı nedeniyle bu insanlara iş olanağı sağlanamamaktadır. Durum, bu şekilde devam ederse, Selahattin'de hükümete karşı büyük bir tepki ve gösteri olabilir.

ORSAM: Önümüzdeki dönemde Türkmenlere ilişkin siyasal gelişmeler neler olacaktır?

Türkmen halkı büyük bir beklenti içerisinde. ITC son seçimden başarıyla ayrılmıştır. Bunu hem halk böyle görmektedir, hem de Irak'taki siyasal partiler arasındaki milletvekili dağılımına bakıldığında zaman zaman 5 milletvekili az değildir. Fakat, milletin beklen-

tisi ITC'nin millete daha çok desteği olacağı yönünde olmasına rağmen bu beklenti karşılanamamıştır. Özellikle, Kerkük'te ITC millettten kopmaya başlamıştır. Yönetimsel bir boşluk doğmuştur. Kerkük'teki üst düzey yetkililer arasındaki çekişmeler ve anlaşmazlıklar halka da yansımaya başlamıştır. Halk arasında ITC'nin içinde bulunduğu durumdan kimlerin sorumlu olduğu konusunda sorular sorulmaya başlamıştır. Ayrıca, ITC'nin içine düştüğü durumu düzeltebilmek için bir değişimin başlaması gerektiği düşünülmektedir. Elbette, hükümet kurulması süreci başta olmak üzere yaşanan bazı gelişmeler siyasi açıdan bir değişim için beklenmesini gerektirmiştir. Ancak önümüzdeki Mart ayından itibaren bazı değişimlerin yaşanmasını bekliyor ve umuyoruz.

ORSAM: Türkiye'ye vermek istediğiniz bir mesaj var mı?

Türkiye Cumhuriyeti, Türkmenlere her zaman elinden geldiği kadar destek vermektedir. Ancak, Türkmen milletine destek veren tek güç Türkiye olduğu için beklentilerimiz daha çoktur. Irak'ta son siyasal gelişmelerden sonra daha fazla Türkiye'nin desteğine ihtiyaç duymaktayız. Türkiye'nin Irak'ta etkinliğini artırması, Türkmenlerin de yaşamını kolaylaştırmaktadır. Son yaptığımız röportajda belirttiğim bir hususun yeniden altını çizmek istiyorum. Türkiye ile Türkmenler arasında olan bazı kişiler Türkiye'ye yanlış bilgiler vermektedir. Bu kişilerin Türkmenlerin durumuna faydası bulunmadığı gibi zarar verdiği de bir gerçektir. Çünkü, kişisel davranmakta ve kişisel çıkarları için faaliyet göstermektedirler. Elbette, birkaç kişinin Türkiye gibi büyük bir devleti yanıltması kolay değildir. Ancak, bu kişiler çok önemli görevlerde yer almaktadırlar. Bulduğu görevleri Türkmenlerin yararına olacak şekilde kullanmaları ve Türkiye'ye doğru bilgiler aktarmalarını bu kişilerden rica ediyoruz.

4.2.5. Irak İslam Yüksek Konseyi Musul Milletvekili Şeyh Taki El Mevla ile Görüşme

ORSAM: Irak'ta 7 Mart 2010'da yapılan parlamento seçim sonuçlarını Türkmenler açısından nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkmenler bir önceki parlamento seçimlerinde on milletvekili çıkarmıştı. Son seçimler de yine on milletvekili çıkardılar. Biz bu sayıdan daha fazla olması gerektiğini düşünüyoruz. Nitekim seçimlerde daha fazla sayıda Türkmen milletvekili çıkmasını bekliyorduk. Fakat hiçbir topluluk bizim gibi çok sayıda ve dağınık listelerden seçime girmedi. Türkmenler El Irakiye Listesi ve Devleti Kanun Listesi dışında Kürt listelerinden dahi seçime girdiler. Aslında bu tümüyle bir dezavantaj değil. Çünkü sonuçta Türkmenlerin her oluşumda ya da grupta bulunması Türkmenlerin aslında her grupta dost olduğunu gösterir. Bu, iyi değerlendirilmesi gereken bir imtiyazdır.

ORSAM: Irak'ın iç siyasetinde ve yönetiminde genel olarak Türkmenlerin durumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Biz Türkmenler Irak'ın üçüncü unsuruyuz. Yönetimde diğer milletlere hangi haklar tanınıyorsa bize de aynı haklar tanınmalı. Araplara ve Kürtlere cumhurbaşkanlığı, başbakanlık ve meclis başkanlığı gibi makamlar tahsis edilmiştir. Peki bu iki millete bunlar verilirken bize neden hiçbir şey verilmiyor? Bize de bu makamlardan birinin verilmesi gerekiyor.

ORSAM: Peki, bu hakları almak için Türkmenlerin ne yapması gerekiyor?

Bunun için bizim çalışmamız gerekiyor. Biz parlamentoda bir Türkmen grubu kurmazsak hakkımız hep yenilecek. Grup kurarsak biz mazbut bir şekilde hakkımızı isteyebileceğiz. Herkes kendi grubunda partisinde kalsın ama ortak hedefler etrafında kenetlenilsin. Bizim

ayrımcılıkla işimiz yok. Hanefi, Şia, Maliki ne olursa olsun. Önemli olan, Türkmen milletvekillerinin büyük strateji için çalışmasıdır.

ORSAM: Şu ana kadar böyle bir Türkmen grubu kurulmasında mesafe kat edebildiniz mi?

Bazı toplantılarımız oldu. Şimdi yeni bir toplantı daha yapıp yönetimdeki haklarımızı isteyeceğiz. Bu arada nüfus sayımının ertelenmesi için imza topladık. Çünkü hükümet kurulmadan sayım yapılırsa Türkmenlerin hakkı yine yenecektir. Nüfus sayımı formlarında etnik kökenlere ilişkin soru var. Bu soru kalkmalı. Aynı şekilde Şia ve Sünniler için mezheplerle ilgili soru var. Bunun da kalkması lazım, Sünni ve Şia aynı kibleye döner namaz kılar dedik. Neticede bu soru kaldırıldı. Ama pek tabii Irak'ta nüfus sayımı yapılsın. Irak kaç kişi, neyiz var, ne işlerle uğraşılıyor öğrenilsin. Ama mezhep ve kavimler olmamalı. Türk hükümeti ile konuştuk, başkalarıyla da konuşup bu konuyu çözmeye çalışacağız.

ORSAM: Partiler üstü bir Türkmen parlamenter grubu kurulmasından bahsettiniz. Bu grupta herkes kendi partisinde kalmaya devam edecek sanırım. Peki bu grubun stratejik hedefleri olacak mı?

Herkes kendi partisinde kalmaya devam edecek. Bizim amacımız, her gruba sistemde bir pay verildiği gibi bize verilmesi. Bir araya gelirse taleplerimizi daha etkili ve kolay dile getiririz. Anayasa'daki bazı maddelerin değişmesi lazım. Bunun için de bizim Türkmen milletvekilleri grubu olarak hazırlık yapmamız lazım. İşin altyapısını bizim hazırlamamız lazım. Unutmayın ki, hak verilmez alınır. Çabayı önce bizim göstermemiz lazım. Birinci hedefimiz nüfus sayımının ertelenmesidir. İkincisi, Kürtlerin ve Türkmenlerin bir şekilde Kerkük'te sorunu çözmeleridir. Üçüncüsü, Telafer ve Tuzhurmatu'nun vilayet haline getirilmesidir. Dördüncü hedef, Bağdat başta olmak üzere Irak'ın birçok bölgesine dağılmış olan Türkmenlerin varlığını

ortaya çıkartılmasıdır. Kimlikleri kaybolan bu insanları bulmak lazım. Tarihimiz ve varlığımız belli olmalı. Türkmenler Irak'ın neresinde bulunur, hangi nahiyelerde yaşarlar bilinmeli. Şu an sayımızla ilgili bile muamma var. Herkes Türkmenlerin nüfusu ile ilgili farklı bir rakam telaffuz ediyor. Sayımız belli olsun ki gücümüz belli olsun. Böylece devlette ve diğer her yerde daha iyi temsil edilelim. Irak'ta bu kadar bakan geldi geçti ama bir tanesi bile Türkmen değil. Biz Türkmenler iyi bir strateji izlersek bu dediklerimizde başarılı olabiliriz.

ORSAM: 6 Eylül 2010'da Bağdat'ta bir toplantı düzenlediniz. Toplantının amacı neydi?

Bu toplantıyı her sene düzenli olarak yapıyoruz. Toplantıya bu sene 1000 Türkmen katıldı. Programa Başbakan Nuri Maliki, Cumhurbaşkanı temsilcisi, Dışişleri Bakanı ve İçişleri Bakanı da geldi. Biz Türkmenler olarak ne istediğimizi anlattık. Sayım konusundaki endişelerimizi söyledik. Telafer ve Tuzhurmatu'nun Türkmen vilayetleri olarak düşünülmesi gerektiğini, bunun bizim hakkımız olduğunu anlattık. Kerkük'ün müstakil federasyon olmasını istediğimizi vurguladık. Sünniliğin ve Şialığın ayrımcılığa neden olmaması gerektiğinin, hepimizin kardeş, hepimizin Türkmen olduğunun altını çizdik. Bizim hiçbirimizin, diğerimizden farkı yoktur.

ORSAM: Neden Kerkük'te müstakil bir federasyon istiyorsunuz?

Kerkük'te Kürt kardeşlerimiz buranın Anayasa'nın 140. Maddesine göre Kürdistan'a bağlanması gerektiğini söylüyor. Bizde diyoruz ki burada Kürt de var, Arap da var, Türkmen de var, Mesihi de var. Kerkük Bağdat'a bağlansın ve müstakil bir federasyon olsun. Beş sene müstakil federasyon olmalı. Bu bizce zaruridir. Çünkü Kerkük başka bir yere bağlanırsa Irak'ın istikrarı olmaz. Bunu ne İran, Türkiye, Suriye kabul eder, ne de Irak'ın içindeki Araplar ve Türkmenler ka-

bul eder. Irak'ın iç savaşının bitmesi için, Kerkük'ün başka bir yere bağlanması değil bağımsız olması gerekmektedir.

ORSAM: Musul'da da bazı sorunlar var. Burada nasıl bir yol izlenmeli?

Musul'a dışarıdan karışılmazsa sorun çıkmaz.

ORSAM: ABD'nin çekilmesinin ardından Iraklılar kendilerini idare edebilecek mi?

Çekilmeden sonra elbette bizler kendi siyasi ve güvenlik düzenimizi sürdürebiliriz. Çünkü kendi asker ve polisimiz var. Diğer devletlerle de ilişkilerimiz de iyi olacağı için büyük bir sorun ortaya çıkmayacaktır. İşlerin yolunda gitmesi için başka bir ülkenin askerine ihtiyaç yoktur.

ORSAM: Amerikalıların çekilmesi Türkmenlerin durumunda bir değişikliğe neden olur mu?

Hayır bizim için de bir şey değiştirmez. Biz Türkmenler her zaman vatanımız için çalıştık. Her zaman şehit verdik. İstiyoruz ki Irak Iraklıların elinde olsun.

ORSAM: Türkiye'nin Türkmenlere ve Irak meselesine yaklaşımını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Türkiye'den Irak'a gelip yaşadığımız bölgeleri imar etmesini istiyoruz. Trük firmaları diğer şehirlerde yoğun biçimde çalışıyorlar. Ama şu ana kadar hiçbir Türkmen bölgesine gelmediler. Türkiye bizim elimizden tutup, bizi desteklesin. Ben Cumhurbaşkanı Sayın Gül'e de söyledim. Türkmen şehirlerine bina, fabrika, okul ve hastane yapılsın dedim. O da sağolsun söz verdi.

ORSAM: Irak'ın kuruluşundan bugüne Türkmenler genel olarak nasıl bir süreçten geçti?

Türkmenler mazlum bir millettir. 1920'de İngilizlere karşı cephe aldılar ve şehit verdiler. Fakat biz Türkmenler devlete hiç

başkaldırmadık. Başka bir ülke için hiçbir zaman casusluk yapmadık. Her zaman Irak'ı savunduk. Ama bizimle uğraşan çok oldu. Nüfus sayımı yapıldığında Baas partisi bize kendinizi ya Arap ya da Kürt yazın dedi. Türkmenlerin de büyük bölümü kendilerini Arap yazdırdı mecburen. Çünkü Türkmen yazdırmış olana ne devlette iş vardı ne de ticarete yer vardı. İşin kötü olan tarafı o dönem kendini Arap yazdıran Türkmenlerin önemli bölümü kendilerini halen Arap sayıyor. Şimdi bizim yapmamız gereken, o kişilere Türkmen olduklarını anlatmak. Vaktiyle Türkiye Baas yönetimine, Irak'ta Türkmenler var, onların hukuki hakkını verin dediğinde, Baas'ın cevabı Irak'ta Türkmen yok, biz hiç işitmedik oldu. Bizim varlığımızı bu kadar açık biçimde inkar ettiler. Irak'ın tarihi boyunca daima haklarımız gasp edildi. Bugün ise demokrasi ve hürriyet zamanı. Şimdi vakit, daha önce gasp edilen haklarımızı geri alma vakti. Lakin seçimler yapıldı geçti, halen biz haklarımızı alamadık.

ORSAM: Peki, kimliğini hatırlamayan Türkmenlerin kimliğini hatırlamalarına yardımcı olmak için ne yapmak gerekiyor?

Türkmenlere iş kapısı bulmak lazım. Çünkü eğitim almış olsalar dahi iş bulamıyorlar. İş bulmak için göç ediyorlar. Göç edince de gittikleri yerlerde Araplaşıyorlar. Sayımız günbegün azalıyor. Kendileri Türkmen olduklarını bilse bile bir nesil sonra çocukları Arap oluyor. Oysa Kerkük'te evler yapılırsa, fakirler göç etmese, burada yaşamaya devam etse böyle sorunlar yaşanmaz. Okullara gönderilse, tarihleri, soyları öğretilse, televizyonlarda anlatılsa, Türk bayrağı gösterilse kimse soyunu unutmaz. Irak'ta Türkmenlere sağlanan imkanlar çok az. Bu nedenle biz Türkmen milletvekillerinin grup kurması lazım. Türkmenler için ancak böyle bir şeyler yapabiliriz. Üniversite eğitim alan herkesi buraya göreve çağırmalıyız. Böylece bizim milletimiz büyür. Yoksa yok oluruz. Irak'ta kaç Türkmen şehri var bunu bile bilmiyor insanlar. Burada Vakıftaki kardeşlerimle de

konuştum. Irak'a Türkmenlere yaptıkları yardımı fabrika gibi işlere yönlendirirlerse bu tesisler Türkmenlere sürekli gelir kaynağı ve çeşitli fırsatlar sunar. Örneğin Tuzhurmatu'da bir süt fabrikası açın dedim. Aksi takdirde Tuzhurmatu'da, Telafer'de, Kerkük'te Türkmenlere aylık bağlayan Kürtlere karşı koyamazsınız.

4.2.6. Selahattin Vali Yardımcısı Ahmet Koca ile Görüşme

ORSAM: Selahattin Vilayet Meclisi'ndeki görevinizi tanımlar mısınız? Yetki ve sorumluluk alanınıza neler girmektedir?

8 Ağustos 2010 tarihinden bu yana Selahattin Vilayeti Vali Yardımcısı olarak görev yapmaktayım. Vilayet Meclisi tarafından oybirliği ile onaylandım. Vilayet Meclisi'nde bulunan Irak Türkmen Cephesi'nden arkadaşlar olarak bir liste hakkımız bulunuyordu. Vilayet Meclisi ilk kurulduğunda 15'e karşılık 13'lük iki kitle oluştu. Biz 13'lül kitle içindeydik. Daha sonra bütün kitlelerin katılımını öngören bir paylaşma anlaşması yapıldı. Ben de o anlaşma kapsamında Vali İdari Yardımcılığı görevine seçildim. Benim görevimin birkaç boyutu bulunmaktadır. Ben ilk olarak mahalli idarelerden sorumluyum. Terörden zarar gören vatandaşlardan sorumluyum. Yatırım alanından ve vilayetteki bazı fabrikalardan sorumluyum. Bunların yapımı ya da yenilenmesi bizim tarafımızdan onaylanmaktadır. Bunun dışında sürekli komisyonlar bulunmaktadır. İlk olarak atama komisyonu vardır. Onun başkanlığını yapıyorum. Onun yanı sıra atama komisyonu bulunmaktadır. Bu komisyon memurların atanmasından ve yükseltilmesinden sorumludur. O komisyonun hem sınav başkanayım hem de komisyon başkanayım. Terör eylemlerinden zarar görenler için oluşturulan komisyonun da başkanayım. Valiliğe ait bina ve arsalarından da sorumluyum. Sorumlu olduğum iki kişi bulunmaktadır. Doğrudan Vali bey ve Vali 1. Yardımcısına karşı sorumluyum.

Kısa zaman içinde bu konularda başarılı olduğumu söyleyebilirim. Bir önceki vali yardımcısı ile de sorunsuz bir şekilde ayrıldı. Vali bey ve Vali 1. Yardımcısı her şeyden memnundurlar ve bizler de bu görevde olmaktan dolayı büyük mutluluk duyuyoruz. Ancak her işte olduğu gibi sıkıntılar da yok değildir.

ORSAM: Bugün Selahattin Vilayeti'nin en önemli sorunları nelerdir?

Gerek Tuzhurmatu'da gerekse Vilayetin diğer yerlerinde olsun güvenlik durumu her geçen gün iyiye gitmektedir. Yakın zaman öncesine kadar Tikrit-Bağdat yolu son derece riskli ve güvenlik sorunu yaşanan bir yoldu. Belli kimseler ancak geçebilirdi. Amabuyolgündengüne düzelmektedir. Örneğin ben Tuzhurmatu'dan gelmiş bir Türkmen olarak örnek vereyim. Tuzhurmatu'lu olmanın yanı sıra 7 yıl boyunca partide görev yaptım. Ancak ben burada Tikrit'te herhangi bir risk hissetmiyorum. Korumasız dolaşsanız bile bu normal bir durum haline gelmiştir. Tuzhurmatu'ya bakacak olursak bundan önce güvenlik açısından çok sıkıntımız bulunmaktaydı. Vilayet merkezine ulaşmada çok büyük sıkıntılarımız vardı. Birçok gencimizi kaybettik. Saldırlara maruz kaldılar ve ya öldüler ya da yaralandılar. Çok yakın zaman önce de çok değerli bir binbaşı arkadaşımızı vurdular. Biz bunları emniyet ya da idari sorumlulara iletiyoruz. Bazı çözümler düşünüyoruz tabi ki bu konuda. Başbakanlık veya İçişleri Bakanlığı düzeyinde bazı öneriler getirilmektedir. Bu öneriler hayata geçirilirse Tuzhurmatu veya diğer bölgelerdeki güvenlik durumuna büyük faydası olacaktır.

Tikrit'te de bazı sıkıntılar bulunmaktadır. Örneğin Vilayet için ayrılan bütçeden yıl sonuna kadar yani 31 Aralık itibarıyla halen bir kısmını kullanmamışsanız o paralar Maliye Bakanlığı'na geri dönmektedir. Projeler hayata geçirilmek istendiğinde onaylanması süreci çok zaman almaktadır. Birçok bakanlığın onaylanması gerekiyor ve bu nedenle de bazı projeler zamanında tamamlanamadığı için bu projelerin paraları Maliye Bakanlığı'na dönmektedir.

ORSAM: Tuzhurmatu'daki arazi anlaşmazlıkları sorunu hakkında bilgi verebilir misiniz?

Bu araziler 1976 yılında 369 No'lu Kararla Kerkük, Tuzhurmatu, Beşir gibi birçok yerleşim yerindeki Türkmen arazilerine siyasi bir kararla devlet el koydu. Tuzhurmatu'da el konulan arazilerden yaklaşık %30'u devlet tarafından memurlara ya da diğer bazı kişilere dağıtıldı. Üzerlerine okul ya da devlet daireleri yapıldı. Kalan %70'i üzerinde devlet tarafından herhangi bir tasarrufta bulunulmamıştır. Buralarda hiçbir şey yapılmamıştır. Benim bir görüşüm vardır. Bunu Vali bey ve diğer yerlere de ilettim. Bu yerler Tuzhurmatu – Bağdat yolundadır. 35 yılda buralara bir şey yapılmadıysa bir şeylerin yapılması en az 100 sene alır demektir. Bizim Nizahat Mülkiye dediğimiz iki karar bulunmaktaydı. Biri 2005 senesinde çıktı. O karar ile hak sahipleri arazilerini geri alabilirdi. En azından O kararın bir maddesinde şöyle diyordu. Eğer bir yer üzerinde devlet herhangi bir tasarrufta bulunmuyorsa o arazi sahibine döner. Bağdat'ta ağırlığı olan bazı kişiler bu arazilerini geri alabildiler. Ancak bunlar toplam arazilerin %3'ünü geçmez. 2010 yılının ilk aylarında yeni bir yasa çıktı. 13 Numaralı karar arazilerin geri döndürülmesini zorlaştırmaktadır. Devlet burada bir tasarrufta bulunacak mı bulunmayacak mı onaylanması gerekiyor. Yer sahiplerinin bu sıkıntıları bulunuyor. Tuzhurmatu'dan hak sahiplerinden gruplar geldi. Bu hak sahipleri doğal olarak yerlerinin gitmesine tepkililer. Biz kendilerini teskin ettik ve Vali ile görüşmeyi teklif ettik. Bir anlaşmaya varalım dedik ve bir Komisyon kurduk. Şimdi komisyonun ne şekilde karar vereceğini bekleyeceğiz. Henüz bize ulaşmadı ancak Tuzhurmatu belediye sınırları içinde kalanlar oranını idaresine kalan bölgeler ise Vilayet Meclisi'ne verilsin ve karar versin deniyor. Bu olursa vatandaşlarımızın lehine bir karar çıkacağını umuyorum.

ORSAM: Bu durumda olan vatandaşların ne yapmasını önerirsiniz?

Zaten şu an avukat yoluyla herkes dava açmış durumdadır ve davaların sonuçlanmasını beklemektedir. Şu an 2300'ün üzerinde dava devam etmektedir. Bunlardan sadece 50-60 arasında davanın sonuçlandığını söyleyebiliriz. Yani önemli bir kısmı halen devam ediyor. 20 Numaralı Karar çıktığında bu süreç durmuştu. Buradan bir arazinin vatandaşa geri döndürülüp döndürülmemesi konusunda buradan bir karar çıktığında Bağdat'tan o karara ilişkin netice biz dönmüyordu. Orada bir kurul var oradan karar gelmemekteydi.

ORSAM: Selahattin'deki yatırım durumu hakkında neler söyleyebilirsiniz. Vilayette yatırım yapmak isteyen Türk firmalarına yönelik neler söyleyebilirsiniz?

Şimdiye kadar Selahattin Vilayeti'ne yatırım çok zayıf seviyededir. Ancak gelecekte artacağını düşünüyorum. Zaten bazı kararlar da alındı. Doğrudan bu yönde alınmış bir karar yok ancak şehirdeki genel eğilim işlerin büyük çoğunluğunun Türk şirketlerine verilmesi yönündedir.

ORSAM: Türk şirketleri hangi alanlarda yatırım yapabilir?

İnşaat alanında yatırım yapılabilir. İnşaat sektörüne yönelik fabrikalar açılabilir. Kerpiç ya da seramik fabrikaları gibi. Bunlar için hammadde de burada bulunmaktadır. Burada güvenlik durumu da iyileşmiş durumdadır. Buraya gelecek yatırımcılara devlet de bu konuda yardımcı olacaktır.

ORSAM: Türkmenlere özellikle de Tuzhurmatu'na göndermek istediğiniz bir mesaj var mı?

Ben Valilikteki sıfatımın yanı sıra Irak Türkmen Cephesi'nde üst düzeyde çalışan bir kişiyim. 7 yılın ardından Türkmen milleti de bazı şeylerin farkına vardı. Önce Türkmen milleti yerlerini korumalıdır. Daha iyi şekilde bütün olmalı, birlik olmaları gerektiğinin farkına vardı Türkmen milleti.

Türkmen milleti Türkmen'in çıkarına çalışan kişileri desteklemelidir. Halk bunun farkına varmalıdır. Ama en önemli konu dediğim gibi yerini ve varlığını korumasıdır.

4.2.7. Türkmen Vefa Partisi Başkanı ve Eski İYK Milletvekili Feryat Ömer Abdullah Tuzlu ile Görüşme

ORSAM: Bize kendinizi ve içinde bulunduğunuz siyasi hareketteki konunuzu anlatır mısınız?

Ben Feryat Tuzlu. Türkmen Vefa Hareketi'nin Genel Başkanım. Bir önceki dönem Irak Parlamentosu'nda milletvekilliği görevi yürüttüm. Daha öncesinde Kerkük İl Meclisi üyesiydim. Şu an itibariyle sadece Vefa Hareketi'nin Genel Başkanlığı görevini yürütüyorum. Bildiğiniz üzere Irak siyasetinde Türkmenlerin yeri malesef çok fazla değil. Türkmenlerin Irak'ın siyasetinden önemli bir yere gelmesi bizim için de çok önemlidir. En azından bir Türkmenin cumhurbaşkanlığı yardımcılığı görevini üstlenmesi önemli bir meseledir.

İsterseniz biraz Vefa Hareketi'nden söz edelim. Hareketimiz 1999 yılının sonlarında İran'da kurulmuştur. O yıldan sonra çalışmalarımıza başladık. Vefa Hareketi olarak Londra'da gerçekleşen Irak toplantısına katıldık. Aynı zamanda Selahaddin'de yapılan en son toplantıya da katıldık. Bu toplantı mücadeleci toplantıydı. Ondan sonra Irak'a girdiğimizde Kerkük'te Vefa Hareketi olarak çalışmalarımızı sürdürdük. Çünkü Türkmenlerin merkezi bu şehirdir. Türkmen siyasi grubu olarak Kerkük İl Meclisinde yer aldık. Kerkük'te gruplar dağılımı Arap, Kürt, Türkmen ve Hıristiyanlar şeklinde oldu ve biz Türkmen temsilcisi olarak Meclis'e girdik. Daha sonra Cemiyel Vataniye kurulduğu zaman 1. İtilaf'ta üye oldum. O zamandan bu yana da görevimizi sürdürüyoruz.

ORSAM: Peki bize partinizin siyasi faaliyetleri hakkında bilgi verebilir misiniz?

Partinin siyasi faaliyetleri önceden başladığı gibi devam etmektedir. Bizim iki hususiyetimiz vardır. Bir Türkmeniz ikincisi de Şiiyiz. Biliyorsunuz ki Irak'ın geçmişinde hem Türkmenler zulüm gördü hem de çoğunluk olmasına rağmen Şiiler zulüm gördü. Biz Şii Türkmenler olarak iki açıdan zarar gördük. Hem Şii olduğumuz için hem de Türkmen olduğumuz için zulüm gördük. Bu nedenle biz Şii Türkmenlere destek verenlerle bu bayrak altında toplandık. Bu zulmü yok etmek amacıyla kurulduk. Azınlıkları korumak amacıyla Türkmenlere destek olarak siyasetimizi bu şekilde devam ettirdik. Yeni Irak kurulurken bildiğiniz gibi Irak'ın çoğunluğu Şii'dir. Bu nedenle Irak'ın siyasetinde ağırlıkları olacaktır. Bu nedenle biz Türkmenlere bu gruplarla yakın olarak bu yoldan hizmet edeceğimizi düşündük. Çoğunluğa dayanarak azınlığı korumayı amaç edindik. Biz bu yola inandık. Bizim Meclis-İ Ala grubu ile ilişkimiz bulunmaktadır. El Hekm grubu ile ilişkilerimiz eskiden de güçlü idi şimdi de güçlü. Türkmen milletimize bu yolla hakkını savunmak istiyoruz. Türkmenler kendi güçlerine dayanarak malesef tam sonuca ulaşamıyor biz de bu yolla hizmet etmek istiyoruz. Milletimizin sıkıntılarını anlatmak istiyoruz. Aradaki ayrı noktalarımızı düzeltip bu yönde çabalıyoruz.

ORSAM: Türkmenlerin bugün en önemli sorunları nelerdir?

Türkmenlerin en önemli sorunları bölgeleridir, yaşadıkları yerlerdir. Türkmenlerin yerleşimlerinin ayrı ayrı olması bizim için büyük problemdir. Çünkü eğer biz bölgenin kimliğini yitirirsek çok şeyi kaybetmiş oluruz. En önemli mesele bölgemizi korumaktır. Milletimizi de bu meseleye bağlamaktır. Ondan sonra gelen ise haklarımızı almaktır. Hakkımız olanı almaktır. İki meseleyi de aynı önemde görüyoruz çünkü bunlar ayrı ayrı ele alınamaz. Bu hedef doğrultusunda çabalarımızı sürdürüyoruz.

ORSAM: 2010 yılındaki seçim sonuçlarını Türkmenler açısından değerlendirebilir misiniz?

Sizin de bildiğiniz üzere Türkmenler bu seçimlere yalnızca Türkmenler olarak girmediler. İslami Türkmenler farklı gruplardan girdiler. Herkes ayrı gruplardan girdi. Türkmen bölgelerinde Irakiye listesinin şansı daha fazlaydı ve daha fazla sandalye kazandı. İslami gruplar onlardan daha az kazandı. Biz selahaddin vilayetinde kazanmadık, Musul da İslamiler bir tane kazandı. Son kalan 7 sandalyeden Türkmenlere bir tane nasip oldu. O da şimdi bakan olan Casim Muhammed'dir. Daha sonra Bağdat'tan kazanan oldu. Toplamda ise 6-7 sandalye kazanıldı. Türkmenler açısından ilerleme kaydedilmiştir. Çok fazla ilerleme olmadığını da kabul etmek gerekir çünkü bundan önceki seçimde ayrı gruplara dayanarak İslamiler daha çok oy almıştı.

Türkmenler adına daha fazla sorunu çözmek istiyoruz. Birinci meselemiz Türkmenlerin bütünlüğünü sağlayarak, Irak'ın geleceğinde rol oynamasını sağlamaktır. Çünkü herkes nüfus oranına, sandalye sayısına göre hak talep edebilmektedir. Bu nedenle bizim gruplar içinde sandalyemiz var fakat kendi adımıza sandalyemiz olmadığı zaman hakkımızı direkt olarak talep edemiyoruz. Geçmişte de 10 sandalyemiz vardı şimdi de 10 sandalyemiz var. Demek ki bir şey değişmemiş. Bu nedenle kazanılanlar Türkmenler açısından çok önemli bir ilerleme sayılmaz. Temennimiz odur ki Türkmenleri bir birlik olarak birarada olsunlar. Elbette bu da zor bir iş. Türkmenler düşünce olarak ya da fikirleri farklı olduğu zaman siyaseten de ayrı hareket ediyorlar. Ama beraber hareket etmeleri Türkmenlerin iyiliğine olacaktır. Cumhurbaşkanlığı yardımcılığı için bir Türkmen'in seçilmesi gündemdedir. Ama hangi Türkmen olacak belli değildir. Ya İslami Türkmen olacak ya milli Türkmen olacak ya da kendilerinin kabul ettiği bir Türkmen olacaktır. Henüz belli değildir. Ancak Türkmenler toplu bir şekilde hareket etseydi ortak bir kişi seçebilirlerdi, çünkü o zaman bu onların hakkı olacaktı. Ama durum öyle olmayınca sanki Türkmen'e iyilik yapmış gibi olacaklar. Türkmen milletine iyilik yapma hakkını kendilerinde görüyorlar. Ama bu zaten bizim hakkımız.

ORSAM: Kerkük Türkmenlerin en önemli şehirlerinin başında geliyor. Siz de orada Vilayet Meclisi'nde üyelik yaptınız. Kerkük sorununun nasıl çözüleceğini düşünüyorsunuz?

Kerkük sorunu çok önemli bir sorundur. Bizim düşüncemize göre Kerkük müstakil bir şehirdir. Türkmenler de buna inanmaktadır. Kerkük tek başına bir vilayet olsun ve hiç bir yere bağlanmasın düşüncesi vardır. Kendine has özelliği olsun düşüncesi vardır. Elbette yasalara uygun olması da gerekmektedir. Yasaların birçok meseleyi çözdüğü haller de olmuştur. Mesela seçimler için bir yasa düzenlendi. 23. madde, bu bir adımdır, ilerlemedir. İsterlerse Kerkük sorununa da çözüm bulabilirler. Bunların uygulanması gerekmektedir. Kerkük Vilayeti eğer özel bir bölge olursa Türkmenler adına olumlu bir neticeyle sonuçlanır diye düşünüyorum.

ORSAM: 140. maddenin uygulanmasıyla ilgili ne düşünüyorsunuz? Biliyorsunuz Irak Anayasası'nın 140. maddesi Kerkük başta olmak üzere tartışmalı bölgeleri içeriyor ve bu sadece Kerkük meselesini değil Musul, Diyala ve Selahaddin'de Türkmenlerin yaşadığı bölgelerle yakından ilişkili. Dolayısıyla bu maddenin uygulamaya geçmesi demek Türkmenlerin yaşamını doğrudan etkilemesi demek. Bu bağlamda baktığımız zaman, yani Musul'u, Kerkük'ü, Diyala'yı ve Selahaddin'i dikkate aldığımız zaman 140. madde sizce uygulanmalı mı uygulanmamalı mıdır?

Buna kesin bir cevap veremeyiz. Ancak düşüncemize göre uygulanmaması daha tercih edilebilir bir durumdur. Bunun uygulanmasının çok zor olduğunu gördük. Kanunlar uygulansa, hak yerini bulsa o zaman uygulamada sorun yaşanmaz ama Irak'ın mevcut haliyle uygulanırsa bir kimselerin baskısı altında gerçekleşecektir. Baktığımızda bu sadece Türkmenlere değil tüm Iraklıları ilgilendiren bir meseledir. Kerkük özel bir Türkmen ya da Kürt bölgesi değildir o yüzden Kerkük meselesine rahatlıkla kolay göz yumulacağını tahmin etmiyorum. Bu maddenin tatbiki de çok zor bir iştir.

ORSAM: Irak'ın geleceği ve Türkmenlerin Irak'ın geleceğindeki yeri hakkında ne düşünüyorsunuz? Irak'ın geleceği istikrarlı mı olur, sorunlar artar mı ve Türkmenler Irak'ın geleceğinde nasıl bir rol oynarlar?

Tabi biz, Türkmenler yeni Irak'ın siyasetinde kendimizi ortaya koyduk. Niyetimiz istikrarlı olmasıydı siyasetin. İl gün başladığımızdan bu yana farklı bir Irak vardır. Günden güne iyiyeye gitmektedir. İyi olması için niyetimiz de vardır. Türkmenler Irak'ın geleceğinde nasıl bir rol oynayacak meselesi çok önemlidir. Bu da birinci derecede Türkmenlerin kendisine bağlıdır. Türkmenler eğer birarada olursa birbirlerini tutarsa isteklerine ulaşırlar. Eğer ayrı olunursa Irak'tan bize bir şey düşmez. Çünkü istediğinizi almanız gerekir kimse size bir şey vermeyecektir. Bu nedenle bizim Irak'tan değil Türkmenlerden düşündüğümüz olsun ki sahnede hazır olalım istediklerimizi sahneye koyalım bu şartlar bizim için önemliydi Irak'tan alacağımız. Tabi Irak ilerliyor ve bizim milletimizin de ilerlemesi çok önemli bir meseledir.

ORSAM: Türkiye'nin Irak politikası hakkında ve Türkmen politikası hakkında ne düşünüyorsunuz?

Türkiye'nin Irak politikası Irak içinde önemli bir yer edindi saygı kazandı. Türkiye'nin bütün gruplara aynı mesafede olması önemli bir meseleydi. Bu da bütün gruplar arasında konuşuldu. Bu tutum Iraklılar için önemliydi fakat Türkmenler için daha önemliydi. Çünkü Türkmenlerin Türkiye ile ilişkisi, dil ilişkisi vardı. Türkiye'nin Irak'ın siyasetine yakınlığı bizim daha çok yararımızdır. Türkiye'nin Türkmen milletine evvelden has bir bakışı vardır. Türkiye'nin haklarını göz önünde bulundurarak biz de Türkmen meselesinde daha fazla Türkiye'nin ağırlığının olmasını istiyoruz. Türkmenlerin arkasında kimsenin olmadığı düşünülemez. Kuvvetler vardır millet vardır. O yüzden Türkiye'nin Türkmenlere yakınlığı önemli bir meseledir.

ORSAM: Türkmenler seçime farklı siyasi partilerden girdiler ve siz az önce dediniz ki Türkmenler seçime birlikte girseydi daha iyi olurdu. Türkmenler nasıl bir araya gelebilirler?

Daha önceden de söylediğim gibi şimdiye kadar Türkmenler arasında gerçek bir parti yok, ama gruplar vardır. Türkmenlerin grupları var ama parti şeklinde değildir. Parti olma seviyesine ulaşmamışlardır. Birçok grup var, herkes aynı düşünceyi savunuyor aynı insanlar farklı gruplarda yer alıyorlar ve hedefleri hep aynı aslında. O yüzden bu grupları biraraya toplamalıyız. Bizim de siyaset sahnesinde rol oynayan bir partimiz olmalıdır. Milleti sahnede parti olarak çabalatmalıyız.

ORSAM: Seçim sonrası Şii partilerin kendi içindeki durumu anlatabilir misiniz. Şii partiler arası ilişki nasıldır? Mesela benim bildiğime göre Meclis-İ Ala Maliki'nin başbakanlığına karşı çıkıyordu. Ancak herkesin hükümete gireceği anlaşılınca onlar da direnmekten vazgeçti ve hükümete girdi. Hem seçim hem de seçim sonucu Şiileri nasıl etkiliyor. Şii partiler arası rekabet var mıdır?

Şii partiler arasında rekabet olması doğal bir konudur. İslami olsun ya da olmasın bu rekabet doğaldır. Ben Meclis-I Ala'nın durumundan konuşmam daha iyi olacaktır.

ORSAM: O zaman Meclis-i Ala zayıflıyor mu, güç mü kaybediyor?

Hayır. Seçime baktığımız zaman alınan oy oranında bir sıkıntı olmadığı görülüyor. Ancak sıkıntı kazanılan sandalye sayısından oldu. Bu açıdan Meclis-i Ala kaybetmemiştir. Meclis-i Ala geçen son seçimde 840 bin oy aldı. Ancak 840 binden 21 sandalye çıkarabildi Sadr Grubu 640 bin oy aldı bununla 40 sandalye kazandı. Meclis-i Ala seçim taktiğini iyi uygulayamadı. Adayları seçim bölgelerine göre doğru dağıtamadı, bu oyunu yanlış oynadı. Bu ilk faktördür. 2009 seçimine göre Meclis-i Ala'nın oyları azaldı. Meclis-i Ala doğrudan Maliki'ye

karşı değildi. Ancak Maliki'nin kuracağı hükümetin zayıf olacağına inanıyordu. Ben neden zayıf bir hükümet içinde yer alayım diye düşündü. Neden zayıf olacak çünkü Maliki uzlaşılı hükümeti olmasını istemiyordu. Maliki ayrı bir hükümet istiyordu. Biz Maliki'ye karşı değildik bu fikre karşıydık. Maliki El Irakiye ile ortaklık yapmak istemiyordu. Son ana kadar da bu fikri savunmaya devam ettiler. Eğer ortaklık olmasaydı, El Irakiye ve bütün gruplar hükümete katılmasaydı yine de hükümete katılmayacaktı Meclis-i Ala.

ORSAM: Şii partiler seçime birlikte girdiklerinde çok daha güçlü çıkmışlardı. Şimdi neden birlikte girmediler?

Her insanın hayata bakışı farklıdır. Partiler de böyle. Halk güçlü olana daha yakın olur. Bu doğal bir durumdur. Biz de Araplarda bir söz vardır. "Halk krallarının dinine tabi olur." 2005'ten sonra Maliki hükümette olduğu zaman farklı yollarla halka yakın oldular. Bu meseleyi çözdüler. Başka gruplar buna karşıydı. Bu nedenle onunla beraberlik istemediler. Çünkü bu meseleden istifade etmek istiyorlardı. İstifade de ettiler. 89 sandalye çıkardılar, karşılarında 71 sandalye çıkardılar.

ORSAM: 2003'ten sonra baktığımız zaman en güçlü parti Meclis-i Ala idi. Fakat 2009'a ve 2010'a baktığımızda bu biraz değişmiş gibi görünüyor. Bu kadar köklü, siyasette tecrübeli bir parti bu güç kaybını görüp neden tedbir almıyor?

Tedbir almak düşüncesi var, almıyor değil. Ama 2009'dan 2010'a fark etti mesela. 2009'dan 2010'a oylar yükseldi. Ama seçimde taktik hatası yaparak sandalyelerde kaybettik. Bölgeler içinde yanlış oynadılar.

ORSAM: Bu taktiğe kim karar verdi? Mesela Sadr Grubu bir strateji belirledi ve başarılı oldu. Meclis-i Ala neden yapamadı?

Yanlış strateji oldu, bu ortada. Yoksa bu sonuç ortaya çıkmazdı. Ama yanlışlık halk

da değil halkın tercihlerini yönetmede ortaya çıkmıştır. Buna çözümler aranmaktadır. Ancak olana bir çare yoktur.

ORSAM: Bundan sonrası için çalışma yapılıyor mu?

Tabii var. Geçmişin yanlışları ortaya çıkarılıyor. Hangi bölgelerde hata yapıldığı anlaşıldı. Bunlar dikkate alınarak bir dahaki seçime ona göre hazırlanılmaktadır.

ORSAM: Seçimden sonra büyük Şii İttifakı yeniden kuruldu. Bütün Şii gruplar yeniden bir araya geldi. Madem bir araya gelinecekti neden seçime birlikte girilmedi. Bu bütün Şii partiler açısından bir strateji hatası değil miydi. El Irakı'ya güçlendirip birinci parti çıkmasını sağlamadı mı?

Meclis-i Ala bu konuyu ilk günden itibaren gündeme getirdi. Hep bir grupla girelim dedi. Meclis-i Ala bunu eskiden beri söylüyor. Rahmetli Abdülaziz Hekim hep bu arayış içindeydi. Şiiler beraber girsinler diye sürekli söylüyordu. Son güne kadar Kanun Devleti ile bu yönde görüşüldü ama ilanın son gününde Dava Partisi ayrılarak seçime girme kararı aldı. Ayrılımlarının nedeni gücün kendilerinde olduğuna inanmalarıydı. Bu gücü paylaşmak istemediler. Yalnız başlarına bütün gruplardan fazla sandalye çıkaracaklarına inandılar. Böylece Irak'ı tek başına yönetebileceklerine inandılar. Bu düşünce onları etkiledi. Meclis-i Ala ayrılmanın yararımıza olmadığını düşünüyordu. Ama seçimden sonra da gelip anlaştılar. Iraklı Şii halk da Şiilerin birliğini istiyordu. Çünkü Şiiler geçmişte çok zulüm gördü. Şiilerin parçalanarak zayıflaması ve yine zulüm görmesini istemiyorlardı. Halkın bu isteği karşısında birlik beraberlik içinde olmak önemli bir meseledir. Şii birliğine karşı olduklarını halka karşı söyleyemediler. O nedenle mecbur biçimde geldiler ortaklık yaptılar.

ORSAM: Güneyde altyapı, hizmet gibi konularda birçok sorun bulunuyor. Halk bunlardan kimi sorumlu tutacaktır?

Hükümeti. Hükümette herkes bulunuyor ama ön planda Maliki vardır. Belediyelerde bulunan gruplar hesabını versinler. Irak'ın Kürt bölgesi hariç hiç bir yerinde temel hizmetler verilememektedir. Millet de bunun hesabını soracaktır. Biliyorsunuz Bağdat'ta da protesto yürüyüşleri gerçekleşiyor. Bir yağmur yağdığında dahi şehirde dolaşmak imkansız hale gelmektedir. Bazı yerlerde evlere dahi su girmektedir. Elektrik verilememektedir. Bundan kim sorumlu tutulacaktır, hükümet sorumlu tutulacaktır. Maliki geçen dönem halka hizmet edemedi. Biz Maliki'nin hükümetini desteklemeyecektik çünkü o zaman halkı kandırılmış olacaktık. Çünkü geçen dönem halk oy verdi bize biz de Maliki ile beraber durduk ancak maliki hizmet götürmedi halka. Demiyoruz ki göstermedi, gösteremedi. Şimdi de yine geldik Maliki ile durduk çünkü başka çaremiz yoktu. Halka da şimdi hükümeti protesto ediyor. Bunu yapsın ama baroşçı bir şekilde yapılması lazım. Millet çıksın altyapı yok, elektrik yok, su yok desin ama ülkeyi harap etmesin. Millet hakkını kullansın. Yani yasal hakkını kullansın. Ammar El Hekim geçen gün Mısır halkına yönelik olarak konuştu. Taleplerini barışçı şekilde göstermelerini savundu ancak ülkeye zarar vermemeleri uyarısında bulundu. Sakin bir şekilde isteklerini ulaştırmalarını istedi. Devleti ve altyapıyı zarara uğratmamalarını istedi. Irak'ta da eğer sokağa çıkacaklarsa aynı yöntemlerle haklarını aramalarını istedi. Malk halkındır devletin değil buna göre hareket etmeleri gerekmektedir. İsteklerini hükümete ulaştırsınlar. Millet hakkını korusunlar. Hükümet de halkın talebi nedir görsün ve ona göre adımlar atsın. Güçle karşılık vermesin.

ORSAM: Bağdat ve diğer bazı vilayetlerde gösteriler oldu. Sizce bu gösterilerin Mısır'daki büyüyen yayılma potansiyeli var mı?

Bence olmaz. Meclis-i Ala da olmayacağını düşünüyor. Çünkü büyük gruplar bu yürüyüşlere destek olmayacaktır.

ORSAM: Bu gösterileri kimler düzenliyor?

Halk düzenliyor. Şimdiye kadar büyük gruplardan kimse yoktur bunların içinde. Bugünden sonra destek olurlarsa bilemem. Ama Meclis-i Ala bu işin arkasında yoktur. Meclis-i Ala hükümetin zayıflamasını istememektedir. Hükümet iki aydır görevde ve bir fırsatı olsun istiyor. Henüz iki ay oldu o nedenle hükümet yargılanamaz. Belli bir müddet geçtikten sonra hükümet eleştirilebilir. Süre vermek lazım. Bakalım 1 yıla kadar neler yapacak.

ORSAM: Hükümeti zor duruma düşürmek için bu gösterileri destekleyen parti var mı?

Şimdiye kadar destek olan yoktur. Dava Partisi zaten hükümetin başıdır olmaz. Meclis-i Ala da şimdiye kadar destek olmamıştır. Kesinlikle halkın sokaklara çıkmasını istememektedir. Sadr Grubu da şimdiye kadar gözükmüyor. Sadr Grubunun da desteklemesi ihtimali zayıf çünkü onlar da hükümetin içindedirler.

ORSAM: Sünniler içinde var mı?

Şimdiye kadar onlar içinde de destekleyen bir grup çıkmamıştır.

ORSAM: Yani bu gösteriler parti desteği olmayan bir grup halk mı?

Bunlar sivil toplum kuruluşlarının daha çok içinde olduğu hareketlerdir. Partiler işin içinde olsaydı Bağdat'ta olurdu en fazla çünkü en önemli şehir Bağdat. Başkenttir. Divaniye de ne olursa olsun televizyonlar göstermez bile. Bağdat'ta olursa ses getirir. Bağdat'ta da şimdiye kadar büyük bir şey olmadı.

ORSAM: Örneğin Bağdat'ta 500 bin kişi toplansa gösteri yapsa bu hükümeti etkiler mi?

Tabi etkiler. Zaten şimdi bile hükümet endişelenmiş durumdadır. Söylemlerine bile yansdı. Maliki üçüncü dönem başbakan olmayacağı, gelirimini bir kısmını vereceğim gibi ifadeler kullandı. Bunlar endişelerin işaretidir. 2-3 bin kişi bu kadar endişelendirdi. 500 bin kişi olsa kim bilir neler olur.

ORSAM: Yani hükümeti düşürebilir böyle bir hareket?

Şimdiye kadar hükümeti devirecek güç yoktur çünkü büyük partiler desteklemiyor. Ayrıca Irak halkı da çok fazla diğer ülke halkları gibi değildir. Ayaklanacaklarına inanmıyorum. Daha çok partilerin etkisi vardır halk üzerinde. Mesela Sadr Grubunun ya da Meclis-i Ala'nın destekçileri üzerinde çok etkisi vardır. Partiler desteklemezse halk arasında çok fazla hareketlenme olmayacaktır.

ORSAM: Amerikalıların çekilmesine az bir süre kaldı...

Böyle söylüyorlar ama ne zaman bilinmez...

ORSAM: Sizce kalacaklar mı?

Zannetmiyorum kalacaklarını.

ORSAM: Musul ya da Kerkük'te kalabilirler mi?

Kerkük'te pazarlıklar biraz farklıdır. Başka yerlerde zannetmiyorum ama belki Kerkük'te kalabilirler. Ama başka yerde kalacaklarına inanmıyorum. Hatta Kerkük'te kalsalar bile kimsenin sesini çıkarmayacağını düşünüyorum.

ORSAM: Neden?

Kerkük tam Kürt kontrolü altındadır. Hükümetin kontrolü yoktur. Amerikalılar Kürtleri destekliyorlar ama Amerikalıların olmasının birçok yerde faydası oldu. Kerkük'ün bugünkü durumunun oluşmasından Amerika sorumludur. Biz 2003 yılında Kerkük'te bir küçük seçim düzenleyecektik. Vali seçimi gibi. Kerkük'ü Arap, Türkmen, Kürt, Hıristiyan aralarında paylaşmıştı. Valinin Türkmen olma ihtimali yüksekti. Kürtlerle de anlaştık. Ama Türkmen'e verdik diye söz vermediler. Kemal Kerküklü, Kerkük üyesiydi. Şimdi Kerkük meclisinin başında olan kişi Kerkük Kürt grubunun üyesiydi. Kerkük'te Valilik

hakkının Türkmenlerde olduğu konusunda anlaşmıştık o zaman. Ama söz vermiyoruz dediler. Esas son sözü kuzeydeki Kürt liderlerin söyleyeceğini ifade ettiler. Bunan önceki ABDli komutan Odierno'ya gittiler. Odierno geldi Kerkük'te seçime katıldı. Dört grubun üstüne bir grup daha ekledi. Bu grup da bağımsızlar grubu idi. O zaman biz burada parti olmadığını dolayısıyla bağımsızlar grubu olamayacağını söyledik. Kerkük'te olan gruplardı. Yani Türkmen var, Kürt var, Arap var ve Hıristiyan var. Bağımsız diye bir millet yok dedik. Ben bu meselede yardımcı olurum ve herkesin sayısına göre adil bir dağılım yaparız dedi. Bu grubun üyelerinin de hangi gruptan geldiği önemli olmaz tam bağımsız olacak dedi. Seçim sonucunda gördük ki bağımsızlar yalnızca Kürtlerden oluştu. İtiraz ettik ama o zaman her şey ABD'nin elindeydi ve bu kesin dediler. Vali seçimi oldu. 6 tane biz 11 tane onlar aldı. 7 tane de Hıristiyanlar vardı. Hıristiyanlar da onların tarafına geçti. Dolayısıyla 18'e karşı biz Araplar ve Türkmenler 11 kişi azınlıkta kaldık. Amerikalılar onlardan taraf oldular. Ama buna rağmen Amerikalıların Kerkük'teki kontrolü sağlamaktadır. Ben öyle düşünüyorum. Irak'ın Kerkük'te bir komutanlığı var. 12. Tümen. İlk zamanlarda Kürtlerin karşısında durdular. Bir durdu iki durdu sonra yavaş yavaş Kürtler

onları satın almaya başladılar. Şimdi Erbil'de bir villa vermişler komutana. Korumalar vermişler. Burada villa vermişler. Tam eridi bitti, Kürtlerin kucağında. Amerikalılar alttan Kürtlerle işbirliği yapabilir ama en azından üstten daha dengeli davranıyorlar. Amerikalıların varlığı Kerkük'te çatışmaları önleyebilir. Bunun dışında Musul'da örneğin kalacaklarına inanmıyorum. Orada Araplar Kürtlerden daha güçlüdür. Kürtler çok yeri kontrol ediyor ama Arapların sayısı çok fazladır orada. Ayrıca Musul'da aşiret yapısı çok güçlüdür. Kerkük gibi değildir. Burada bazı Araplar Kürt ile çalışmaktadır. Nasıl ki bazı Türkmenler Kürt ile çalışıyorsa.

ORSAM: Sizce hükümet üç ya da 4 yıl boyunca görevde kalabilecek midir?

Bugünlerin şartlarında kalmayacaktır. Altyapının hali bu şekilde olursa, rüşvet bu şekilde yaygın olmaya devam ederse bu süreyi doldurabileceklerine inanmıyorum. Hala savunma ve içişleri bakanlıkları atanmadı. Bunun dışında dokuz heyet var bunlar kurulmadı. Mesela istihbarat kurulmadı. Gruplar arasında henüz sorunlar çözülemedi. Maliki bunları yavaş yavaş eline almak istiyor ama bu şekilde olmaz, imkanı yoktur.

ORSAM AKADEMİK KADROSU

Hasan Kanbolat	ORSAM Başkanı
E. Tümğ. Armağan Kuloğlu	ORSAM Başkanışmanı
Habib Hüzmüzlü	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu
Doç. Dr. Harun Öztürkler	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu Ekonomileri - Afyon Kocatepe Üni.
Doç. Dr. Özlem Tür	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ODTÜ
Doç. Dr. Veysel Ayhan	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Abant İzzet Baysal Üni.
Yrd. Doç. Dr. Esra Pakin Albayrakoğlu	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Namık Kemal Üni.
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Şahin	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Gazi Üni.
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Ahi Evran Üni.
Dr. Bayram Sinkaya	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ODTÜ
Dr. Didem Danış	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Galatasaray Üni.
Dr. İlyas Kamalov	ORSAM Danışmanı, Avrasya
Dr. Jale Nur Ece	ORSAM Danışmanı, Deniz Emniyeti ve Güvenliği
Dr. Süreyya Yiğit	ORSAM Danışmanı, Avrasya
Ogün Duru	ORSAM Yönetici Editörü
Bilgay Duman	ORSAM Uzmanı, Ortadoğu
Oytun Orhan	ORSAM Uzmanı, Ortadoğu
Sercan Doğan	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Nebahat Tanriverdi	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Selen Tonkuş Kareem	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Uğur Çil	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Nazlı Ayhan	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu & Projeler
Leyla Melike Koçgündüz	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu & Projeler
Göknil Erbaş	ORSAM Uzman Yardımcısı, Karadeniz

ORSAM Su Araştırmaları Programı

Dr. Tuğba Evrim Maden	ORSAM Danışmanı, Hidropolitik, ORSAM Su Araştırmaları Programı - Aksaray Üni.
Dr. Seyfi Kılıç	ORSAM Danışmanı, Hidropolitik, ORSAM Su Araştırmaları Programı - Aksaray Üni.
Kamil Erdem Güler	ORSAM Uzman Yardımcısı, ORSAM Su Araştırmaları Programı
Çağlayan Arslan	ORSAM Uzman Yardımcısı, ORSAM Su Araştırmaları Programı

ORSAM DANIŞMA KURULU

Dr. İsmet Abdülmecid	Irak Danıştay Eski Başkanı
Prof. Dr. Muhamad Al Hamdani	Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı
Prof. Dr. Hayati Aktaş	KTÜ Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Dorayd A. Noori	Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı Yardımcısı
Yrd. Doç. Dr. Esra Pakin Albayrakoğlu	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Namık Kemal Üniversitesi
Hasan Alsancak	BP & BTC Türkiye, Enerji Güvenliği Direktörü
Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Ahat Andıcan	Devlet Eski Bakanı, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Tayyar Arı	Uludağ Üniversitesi U.İ.B. Başkanı
Prof. Dr. Mustafa Aydın	Kadir Has Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Ali Arslan	İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Ersel Aydın	Bilkent Üniversitesi Fulbright Genel Sekreteri
Başar Ay	Türkiye Tekstil Sanayii İşveren Sendikası Genel Sekreteri
Doç. Dr. Veysel Ayhan	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Hüseyin Bağcı	ODTÜ U.İ.B. Başkanı
İtir Bağdadi	İzmir Ekonomi Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Ersan Başar	KTÜ Deniz Ulaştırma ve İşletme Mühendisliği Bölüm Başkanı
Prof. Dr. İdris Bal	Polis Akademisi ve Turgut Özal Üniversitesi
Kemal Beyatlı	Irak Türkmen Basın Konseyi Başkanı
Barbaros Binicioğlu	Ortadoğu Danışmanı
Prof. Dr. Ali Birinci	Türk Tarih Kurumu Başkanı
Doç. Dr. Mustafa Budak	Başbakanlık Devlet Arşivleri Gen. Md. Yrd.
E. Hava Orgeneral Ergin Celasin	23. Hava Kuvvetleri Komutanı
Doç. Dr. Mitat Çelikkpala	Kadir Has Üniversitesi U.İ.B. Başkanı
Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya	İstanbul Şehir Üniversitesi Rektörü
Dr. Didem Danış	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Galatasaray Üniversitesi
Dr. Jale Nur Ece	ORSAM Danışmanı, Deniz Emniyeti ve Güvenliği
Prof. Dr. Volkan Ediger	İzmir Ekonomi Üniversitesi
Prof. Dr. Cezmi Eraslan	Başbakanlık Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı
Prof. Dr. Çağrı Erhan	Ankara Üniversitesi, ATAUM Müdürü
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Ahi Evren Üniv. U.İ.B. Başkanı
Dr. Amer Hasan Fayyadh	Bağdat Üniv. Siyaset Bilimi Fakültesi Dekanı

Osman Göksel
 Timur Göksel
 Numan Hazar
 Habib Hürmüzlü
 Doç. Dr. Pınar İpek
 Dr. İlyas Kamalov
 Doç. Dr. Hasan Ali Karasar
 Selçuk Karaçay
 Doç. Dr. Z. Nilüfer Karacasulu
 Arslan Kaya
 Doç. Dr. Şenol Kantarcı
 Dr. Hicran Kazancı
 İzzettin Kerküklü
 Doç. Dr. Mustafa Kibaroğlu
 E. Tümgeneral Armağan Kuloğlu
 Prof. Dr. Erol Kurubaş
 Prof. Dr. Mosa Aziz Al-Mosawa
 Prof. Dr. Aleksandr Knyazev
 Prof. Dr. Mahir Nakip
 Doç. Dr. Tank Oğuzlu
 Murat Özçelik
 Doç. Dr. Harun Öztürkler
 Prof. Dr. Çınar Özen
 Dr. Bahadır Pehlivan Türk
 Prof. Dr. Suphi Saatçi
 Ersan Sarkaya
 Prof. Dr. Viktor Panin
 Yrd. Doç. Dr. Mehmet Şahin
 Doç. Dr. İbrahim Sirkeci
 Bayram Sinkaya
 Mehmet Şüküroğlu
 Dr. İrina Svistunova
 Dr. Aleksandr Sotnichenko
 Doç. Dr. Oktay Tanrısever
 Prof. Dr. Erol Taymaz
 Prof. Dr. Sabri Tekir
 Dr. Gönül Tol
 Doç. Dr. Özlem Tür
 M. Ragıp Vural
 Prof. Dr. Türel Yılmaz Şahin
 Prof. Dr. Vatanyar Yagya
 Dr. Süreyya Yiğit

BTC ve NABUCCO Koordinatörü
 Beyrut Amerikan Üniversitesi Öğretim Üyesi
 Emekli Büyükelçi
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı
 Bilkent Üniversitesi
 ORSAM Avrasya Danışmanı
 Bilkent Üniversitesi
 Vodafone Genel Müdür Yardımcısı
 Dokuz Eylül Üniversitesi U.İ.B.
 KPMG, Yeminli Mali Müşavir
 Kırıkkale Üniversitesi
 ITC Türkiye Temsilcisi
 Kerkük Vakfı Başkanı
 Bilkent Üniversitesi
 Başdanışman
 Kırıkkale Üniversitesi U.İ.B. Başkanı
 Bağdat Üniversitesi Rektörü
 Rus Slav Üniversitesi (Bişkek)
 Ahmet Yesevi Üniversitesi Rektör Vekili
 Bilkent Üniversitesi
 Türkiye Cumhuriyeti Bağdat Büyükelçisi
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Afyon Kocatepe Üniversitesi
 Ankara Üniversitesi S.B. Enstitüsü Müdürü
 TOBB ETÜ
 Kerkük Vakfı Genel Sekreteri
 Türkmeneli TV-Kerkük Haber Ajansı Türkiye Temsilcisi
 Pyatigorsk Üniversitesi
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Gazi Üniversitesi
 Regent's College, Londra, Birleşik Krallık
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ
 Enerji Uzmanı
 Moskova U.İ. Devlet Üniversitesi
 St. Petersburg Üniversitesi
 ODTÜ
 ODTÜ Kuzey Kıbrıs Kampüsü Rektör Yrd.
 İzmir Üniversitesi İ.İ.B.F. Dekanı
 MEI Türkiye Direktörü
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ
 2023 Dergisi Yayın Koordinatörü
 Gazi Üniversitesi
 St. Petersburg Şehir Parlamentosu Milletvekili, St. Petersburg Üni.
 ORSAM Avrasya Danışmanı

ORTADOĞU ETÜTLERİ YAYIN KURULU

Meliha Benli Altunışık	ODTÜ
Bülent Aras	Dış İşleri Bakanlığı SAM Başkanı
Tayyar Arı	Uludağ Üniversitesi
İlker Aytürk	Bilkent Üniversitesi
Recep Boztemur	ODTÜ
Katerina Dalacoura	Londra Ekonomi Üniversitesi
F. Gregory Gause	Vermont Üniversitesi, ABD
Fawaz Gerges	Londra Ekonomi Üniversitesi
Ahmet K. Han	İstanbul Üniversitesi
Raymond Hinnebusch	St. Andrews Üniversitesi, Birleşik Krallık
Rosemary Hollis	City Üniversitesi, Birleşik Krallık
Bahgat Korany	Durham Üniversitesi, Birleşik Krallık
Peter Mandaville	George Mason Üniversitesi, ABD
Emma Murphy	Durham Üniversitesi, Birleşik Krallık

ORTADOĞU ANALİZ YAYIN KURULU

Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Hasan Kanbolat	ORSAM Başkanı
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar	Bilkent Üniversitesi U.İ.B.
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Danışmanı, Ahi Evran Üniv. U.İ.B. Başkanı

Mithatpaşa Caddesi 46/4 Kızılay/Ankara
Tel: 0(312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48
www.orsam.org.tr, orsam@orsam.org.tr